

168
ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΤΟΥΡΝΑ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

122
Η ΕΝΙΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ Α' ΚΑΙ Β' ΤΑΞΙΝ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

1948

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΤΕΧΝΗ» ΣΑΠΦΟΥΣ 18

68

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΤΟΥΡΝΑ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η ΕΝΙΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΙΝ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

1948

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΕΝΙΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ Α. ΚΑΙ Β. ΤΑΞΕΩΣ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

1988

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἶναι γεγονός ὅτι δὲν κατέστη δυνατόν νὰ φθάσῃ ἀκόμη μέχρι τοῦ ἰδικοῦ μας σχολείου καὶ νὰ τὸ κατακτήσῃ ἡ τεραστία μεταβολή, ποὺ ἐσημειώθη στὴν Παιδαγωγικὴ Ἐπιστήμῃ μὲ ἀποτέλεσμα μία γενικὴ ἀλλαγὴ στὸν ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ ὄργανισμὸ τούτου.

Σύστημα καὶ μέθοδοι, σκοποὶ καὶ μέσα διδασκαλίας, ποὺ καθιερώθηκαν μὲ τὸν καιρὸ καὶ τὴ μακρὰ χρῆσι καὶ ἐθεωρήθηκαν ὡς τὰ μόνα ἀληθῆ, τελεσφόρα καὶ ἐπιστημονικῶς ἀπρόσβλητα, κατέρρευσαν παταγωδῶς, ἐν ᾧ τὰ θρανία καὶ ἡ παθητικὴ στάσις τῶν μαθητῶν ἐφυγαδεύθησαν διὰ παντός, ὡς ἀντίθετα πρὸς τὴν παιδαγωγικὴν ἀντίληψιν τοῦ σχολείου ἐργασίας.

Ὁ διδακτικὸς ὕλισμὸς ὑποχωρεῖ τώρα στὸν εἰδολογικὸ σκοπὸ τῆς διδασκαλίας. Τὸ παιδί ἀποθεοῦμενον καταλαμβάνει τὴν θέσιν, ποὺ μέχρι χθὲς κατεῖχαν οἱ γνώσεις. Τώρα πλέον οἱ γνώσεις δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ μέσον διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐξελίξεως τῶν δυνάμεων τοῦ παιδιοῦ. Δὲν ἀποδίδομεν καὶ δὲν ἔχουν ἀξίαν καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ κατὰ τὸν τρόπον, ποὺ ἀποκτῶνται. Μὲ ἓνα λόγον ἀναγνωρίζεται ὅτι μόνον τὸ παιδί ἔχει ἀπόλυτον ἀξίαν, αἱ δὲ γνώσεις, μόνον σχετικὴν, ἐφ' ὅσον πλέον εἶναι ἀνομφισβήτητον γεγονός ὅτι ἡ πνευματικὴ αὔξησις εἶναι ἀδύνατον νὰ προέλθῃ ἐξωθεν. Συνέπεια δὲ τῆς ἀναγνωρίσεως ταύτης εἶναι τὸ ὅτι τὸ νέον σχολεῖον ἐπιζητεῖ, ὅπως τὸ παιδί (ὁ παλαιὸς δηλ. μαθητὴς) ἐνδιαφερθῇ γιὰ τὸν κόσμον. ποὺ τὸ περιβάλλει, λάβῃ τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν ἀπέναντι τῶν ἀπὸ κάθε πλευρὰν τοῦ ἐξωτερικῶν ἐρεθισμῶν, ποὺ προσβάλλουν τὰς αἰσθήσεις του, τοὺς ἐπεξεργασθῇ κατὰ τὴν ἀτομικὴν του μέθοδον καὶ διέθεσιν καὶ ἐκφράσῃ μὲ κάθε ἐκ-

φραστικό μέσον διὰ γραπτῆς ἢ προφορικῆς ἀνακοινώσεως, διὰ σκίτσου ἢ πλαστικῆς ὕλης ὅ,τι τὸ συγκινεῖ. Ἀναγνωρίζεται τέλος ὅτι τὸ παιδί περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζήσῃ τὴν ζωὴν του σύμφωνα πρὸς τὰς βιολογικὰς καὶ ψυχολογικὰς ἀνάγκας, ποὺ αἰσθάνεται ἢ ἡλικία του, ἀπηλλαγμένο τέλος τῶν πνιγερῶν φροντίδων τῶν ἐνηλίκων, οἵτινες τὰ πάντα μηχανεύονται διὰ νὰ προλάβουν τὴν φύσιν, ποὺ ἔχει μολαταῦτα προσδιορίσει ἐν παντὶ τὸν χρόνον τῆς ὀριμάνσεως καὶ νὰ μεταδώσῃ γνώσεις, τῶν ὁποίων ἡ ἀπομνημόνευσις εἶναι τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς εὐτυχίας τῶν γονέων, ἡ Λυδία λίθος ἐπὶ τῆς ὁποίας δοκιμάζεται ἡ ἱκανότης τῶν διδασκάλων καὶ ἡ ἀδιάφυστος μαρτυρία ὅτι εἰργάσθησαν κατὰ τὴν κρίσιν τῶν κ. Ἐπιτιθεωρητῶν. ἀδιάφορον, ἂν ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἄλλην ὁδὸν ἐχάραξε καὶ διαφορετικὰ κριτήρια ὀρθῆς ἐργασίας χρησιμοποιεῖ. Ἀδιάφορον, ἂν δὲν συνιστᾷ τὴν ἀπομνημόνευσιν ξένων σκέψεων, ἀλλ' ἐπιβάλλει νὰ ἀφίνωνται τὰ παιδιὰ ἐλευθέρᾳ νὰ σκέπτονται καὶ νὰ καταλήγουν εἰς συμπεράσματα ἐπεξεργαζόμενα τοὺς προσβάλλοντας τὰς αἰσθήσεις τῶν ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμοὺς, ἀντὶ νὰ ἀπομνημονεύουν ξένας σκέψεις, νὰ παράγουν κρίσεις καὶ συλλογισμοὺς, ὡς προϊόντα τῆς αὐτενεργοῦ καὶ ἐλευθέρου πνευματικῆς ἐνεργείας τῶν.

Συνεπὲς τὸ σύγχρονον σχολεῖον πρὸς τὰ ἀνωτέρω, προσπαθεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ, ποὺ ἐχάλκευσε τὸ παρελθόν καὶ νὰ ρυθμίσῃ τὰ τῆς δράσεώς του συμφώνως πρὸς τὰ τελευταῖα διδάγματα τῆς Παιδαγωγικῆς Ἐπιστήμης. Οὕτω κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον μεταβάλλεται οὐσιωδῶς ἡ θέσις μαθητῶν καὶ διδασκάλων. Οἱ μαθηταὶ γίνονται πάλιν παιδιὰ, τὰ ὅποια ὠθούμενα ἀπὸ τὴν ἔμφυ-

τον περιέργειαν, την ὁρμὴν τοῦ εἰδέναι, συλλέγουν καὶ ἀποθησαυρίζουν τὰς γνώσεις των. Ὁ διδάσκαλος δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖνος, ποὺ παρέχει κάθε γνώσιν, μεταβάλλεται εἰς βοηθὸν καὶ ρυθμιστὴν τῆς παιδικῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, συγκεντρώνουν τὰ παιδιὰ τὸ συγκεκριμένον ὄλικὸν διὰ τοῦ ὁποίου θὰ οἰκοδομήσουν τὸν ψυχικόν των κόσμον, ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων. τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ βίου των, τῆς ζωῆς των καὶ τῶν ἔργων των, ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, ὡς ὁργανισμῶν, ποὺ μετέχουν ζωῆς καὶ κινήσεως καὶ παρέχουν τὰ μέσα ζωῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τέλος ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ἀνοργάνου φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων, καθ' ὅσον καὶ ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν τὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ζοῦν καὶ κινοῦνται καὶ λαμβάνουν χώραν τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Τὸ ὕλικὸν τοῦτο τὸ πλουσίως ἐγκατεσπαρμένον εἰς τὴν περιβάλλουσαν τὸ παιδί φύσιν καὶ ποὺ ἐνεργεῖ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ παρόντος ἐρεθισμοῦ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν αἰσθητὴν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηριχθῇ πᾶσα περαιτέρω γνώσις.

Εἰς ὅλην τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν τὸ παιδί εὐρίσκεται καὶ κατέχει τὸ κέντρον. Αὐτὸ θέτει τοὺς σκοποὺς, ἐκλέγει τὰ μέσα καὶ ἐπιδιώκει νὰ ἐπιτύχῃ τὰ σκοπούμενα. Αὐτὸ εἶναι ἐργοδότης καὶ ἐργολήπτης, ἀλλὰ μὲ τὸν διδάσκαλον-ἀθέατον βοηθὸν-εἰς τὸ νὰ ἐπιτυγχάνουν αἱ προσπάθειαι τοῦ παιδιοῦ διὰ νὰ παρορμᾶται τοῦτο ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ἐπιτυχίας εἰς περαιτέρω δρᾶσιν.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ διδασκάλου θὰ περιορίζεται ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τοῦ παιδιοῦ, ἥ ὁποία καὶ θὰ παρέχει τὸ μέτρον τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς εἰς τὴν παιδικὴν ἐργασίαν.

Εἶναι προφανὲς ὅτι αἱ μεγαλύτεραι δυσχέρειαι ἀπαν-

τώνται κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐν τῷ σχολείῳ φοιτήσεως, διότι τότε ἀπαιτεῖται προσεκτικὴ ἐκλογή τῶν τρόπων καὶ τῶν μέσων ἐργασίας, ἵνα οὗτοι εἶναι ἀνάλογοι πρὸ τὴν φύσιν τοῦ παιδιοῦ καὶ σύμφωνοι πρὸς τὴν πορείαν τοῦ φυσικῶς μαρτάνειν.

Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἐκλογῆς, τῆς διατάξεως καὶ τοῦ τρόπου ἐμφανίσεως πρὸ τῶν μαθητῶν τῆς ὕλης κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται κόποι, προσπάθειαι καὶ ἐργασία συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος. Παρὰ πάντων δὲ σχεδὸν ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ ἐνιαία διδασκαλία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν παιδιῶν τῶν πρῶτων ἐτῶν τῆς σχολικῆς φοιτήσεως, καθ' ὅσον δὲν κατατέμνει τὴν προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ, μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν κλάδων, ἀλλὰ τὸ ἀπασχολεῖ μὲ τὴν ἐξέτασιν, τὴν ἔρυναν, τὴν ὀλικὴν κατάκτησιν ἐνὸς ἀντικειμένου, μιᾶς περιοχῆς ζωῆς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἥτοι ὡς ἀντικείμενον, ὡς στοιχεῖον τῆς πατρίδος ἐκφραζόμενον γλωσσικῶς, πλαστικῶς, ἰχνογραφικῶς, ἀριθμούμενον κατὰ τὸ ποσὸν τῶν μεταβολῶν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καθ' ἕκαστον ὁμοειδῶν στοιχείων του κλπ.

Εἶναι προφανὲς ἤδη ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐνέχει σπουδαίας δυσκολίας καὶ ἀπαιτεῖ μελέτην σοβαράν, καθ' ὥρισμένον σχέδιον συγχρόνως παρὰ πολλῶν διδασκάλων τῆς αὐτῆς Γεωγραφικῆς περιοχῆς συνταχθέν, ἵνα καταλήξωμεν εἰς ποσόν τι ἐνοτήτων, ποὺ θὰ ἀρκοῦν διὰ τὴν ὅλην διδασκαλίαν τοῦ ἔτους. Ἡ ἐργασία αὕτη οὐδόλως ἀπασχόλησε τὰ σχολεῖα μας κυρίως τῆς ὑπαιθρου καὶ τῶν πόλεων, ἂν ἀφαιρέσῃ τις ἀριθμὸν τινὰ πειραματικῶν καὶ προτύπων, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν κατώρθωσαν νὰ διαδώσουν τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν των λόγῳ τῆς κατοχῆς καὶ τῶν δεινῶν τοῦ

παγκοσμίου πολέμου.

Ἐν τούτοις ἀλλαχού ἐγένοντο σπουδαῖαι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἐργασίαι ἤδη ἀπὸ τριακονταετίας ὁλοκλήρου. Μίαν δὲ τοιαύτην κυρίως διὰ τὰ ὀλιγοτάξια Δημοτικά σχολεῖα τῆς ὑπαίθρου εἵχομεν ὑπ' ὅψιν κατὰ τὰ ἔτη 1927—1932 καὶ κατελήξαμεν εἰς εἰκόνας τινὰς ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι βεβαίως θὰ παράσχουν μόνον νύξεις καὶ ἀπόψεις πρὸς μελέτην καὶ διόρθωσιν σύμφωνα μὲ τὰ διαφέροντα τῶν παιδιῶν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς ὑπάρχοντα καὶ γεννώμενα.

I. Τournās

ΜΕΡΟΣ Α'

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἦδη μικρὸν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πρώτου Πανευρωπαϊκοῦ πολέμου, τὰ προηγμένα εἰς πολιτισμὸν Κράτη, ἐπισημοποιοῦντα, ὅ,τι ἡ διανόησις καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ συνόλου ἢ τοῦλάχιστον τῆς μεγαλυτέρας πλειονότητος τῶν διδασκάλων διέγνωσαν ὡς ὀρθὸν, ἐξέδωκαν τὰς γενικάς των ὁδηγίας διὰ τὴν σύνταξιν προγραμμάτων συμφώνων πρὸς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις τῆς Διδακτικῆς τοῦ νέου σχολείου.

Ἀμέσως τότε οἱ διδάσκαλοι τῶν διαφόρων Χωρῶν ἐπεδόθησαν μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν προγραμμάτων καὶ τὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων ἐργασίας, προσιθέμενοι νὰ δώσουν σχῆμα καὶ μορφήν εἰς τὰς ὕλας καὶ νὰ καταστήσουν τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκον διὰ τούτων ἐπιτευκτὸν, τὴν δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν ἄγουνσαν ὁδὸν εὐβατον καὶ ὁμαλήν.

Ἐν τῇ προσπάθειά των ταύτῃ ὑπῆρξαν μὲν δυσχέρειαι πολλαὶ καὶ ἐν τοῖς πολυταξίοις σχολείοις, ἀλλ' ἐν τοῖς μονοταξίοις αὗται πολλαχοῦ ἐκρίθησαν ἀνυπέροβλητοι, ὥστε πολλοὶ διδάσκαλοι τῶν μονοταξίων κυρίως σχολείων εὐρεθέντες πρὸ τοιούτων κολοσσιῶν ἐμποδίων κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας, ἀνέκρουσαν πρῶμναν καὶ ἐνέμειναν εἰς τὴν παλαιὰν δεδοκιμασμένην διὰ τὰς τῆς ὕλης παρὰ τὰς ἐπιτάγας τῆς συγχρόνου διδακτικῆς Ἐπιστήμης. Ἐν τούτοις ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι καὶ τὸ μονοτάξιον καὶ τὸ διτάξιον ὅπως καὶ τὰ πολυτάξια σχολεῖα πρέπει νὰ παρέχουν εἰς τὰς κατωτέρας των τάξεις μίαν βασικὴν μόρφωσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ δύνανται

αἱ ἀνώτεραι καὶ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα νὰ στηρίζουν ὡς ἐπὶ ἀτφαλοῦς καὶ σταθερᾶς βάσεως τὴν περαιτέρω ἐργασίαν. Ἐν τοῦτο εἶναι ἀνέφικτον εἰς τὰ ὀλιγοτάξια σχολεῖα, τότε ὑποχρεωτικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐτίθεντο ταῦτα ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου καὶ νὰ ὑπεβιβάζοντο εἰς σχολεῖα Β'. τάξεως. Τοῦτο βεβαίως οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τὰ μονοτάξια σχολεῖα ὀφείλουν νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ἑξῆς :

Εἶναι δυνατόν μὲ ἐν ὀλιγώτερον ποσὸν ὕλης νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας πάντων τῶν μαθημάτων ;

Κατὰ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ τρόπου λύσεως τοῦ προβλήματος τούτου, διεπιστώθη, ὅτι μέγισται κυρίως δυσχέρειαι προβάλλονται εἰς τὸ μονοτάξιον σχολεῖον ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς χρόνου διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μικρῶν. Αἱ δυσχέρειαι αὗται δύνανται νὰ ὑπερνικηθοῦν διὰ μιᾶς ἐπιμελημένης ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἐπεξεργασίας τῆς ὕλης ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ διδακτικοῦ ἀξιώματος : Δίδε τὴν πλέον συγκεκριμένην μορφήν κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ὕλης καὶ ἐπιζητεῖ πολυμερεστάτην αὐτενέργειαν ἐκ μέρους τῶν παιδιῶν.

Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀνωτέρας ἀπαιτήσεως καὶ δυνατὴ εἶναι καὶ τὸ μέσον τῆς εὐδοκιμήσεως ἐν τῷ μονοτάξιῳ σχολείῳ ἀσφαλῶς παρέχει, ὅπως καὶ εἰς τὰ πολυτάξια, πού ἡ αὐτὴ ἀρχὴ ἰσχύει.

Ὅ,τι κατωτέρω θὰ ἐκτεθῇ εἶναι προῖον τῆς πράξεως καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ συμβάλῃ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας θὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ προτιθέμενοι σκοποὶ τῆς διδασκαλίας παντὸς σχολείου. Ἡ ἐνιαία διδασκαλία, ἡ Πατριδογνωσία καὶ οἱ διδακτικοὶ σκοποὶ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἶναι τὰ θεμελιώδη προβλήματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ μονοτάξιου σχολείου ὀφείλει νὰ λύσῃ, ὅπως καὶ ὁ τῶν πολυταξίων.

Ἡ παροῦσα ἐργασία θὰ εἶναι ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω βοηθὸς καὶ παραστάτης.

Ἡ ἐνιαία διδασκαλία ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ὅλης, ἥδη ξεφηροσόθη ἀλλαγῇ καὶ ἐνταῦθα κατὰ προῶτον εἰς τὸ Πειραματικὸν σχολεῖον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, χωρὶς νὰ κατορθωθῇ λόγφ τῶν ἀνωμάλων συνθηκῶν, ποὺ ἐπεκράτησαν ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς νὰ διαδοθῇ διὰ τῶν μετεκταιδευθέντων.

Ἀξιολόγους προσπαθείας κατέβαλον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην παλαιότερον ἢ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Ἰωαννίνων καὶ ἡ Μαράσλειος Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, καθ' ὅσον γνωρίζομεν ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καθοδήγησιν τοῦ Γενικοῦ Διοιτοῦ της.

Ἦδη μὲ βάσιν τὴν πεῖραν ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ σχολείου πιρέχω κατωτέρω εἰκόνας τινὰς ἐργασίας τῶν κατωτέρων τάξεων μὲ ἐνιαίας διδασκαλίας. Ἀφειρηγία καὶ κέντρον τούτων εἶναι ἡ Πατριδογνωσία.

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ

Αὕτη εἶναι ἡ πλουσία καὶ ἀστείρευτος πηγὴ ἐκ τῆς ὁποίας ἀντλοῦμεν τὰς συγκεκριμένας γνώσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται ὅλοι οἱ ἄλλοι κλάδοι τῆς διδασκαλίας. Εἶναι ἡ ἀφειρηγία ἐκ τῆς ὁποίας ἀφορμᾶται ἡ τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ξεκινᾷ εἰς τὰς κατωτέρως τάξεις κάθε διδασκαλία διὰ νὰ δαναίξεται ζῶν καὶ σφρίγος, διότι αὕτη εἶναι ἡ ζωγγόνος πνοή, ποὺ ζωογονεῖ τὴν διδασκαλίαν. Κάθε νέα ἐνότης ἐργασίας εἰσάγεται μὲ μίαν ἐκδρομὴν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πατρίδος, ποὺ θὰ ἀποτελέσῃ τὸ κέντρον τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας στίς προσεχῆς τέσσαρες ἐβδομάδες. Εἰς τὰς ἐκδρομὰς αὐτὰς τὰ παιδιὰ θὰ ἀποκτήσουν τὴν συγκεκριμένην, αἰσθητὴν καὶ ζωντανὴν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηρίξῃ ἡ ὅλη ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασία. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἐκδρομὴ δὲν εἶναι πάντοτε καὶ διὰ πᾶσαν ἐνότητα ἐργασίας ἀπαραίτητος. Οὕτω, π. χ. αἱ ἐνότητες «Εἶμαι στὴν τάξη μου», «ἡ μητέρα ἐργάζεται», «ὁ πατέρας ὁργώνει» κ. ἄ. εὐρίσκουν ζωντανὰ στηρίγματα εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν παιδιῶν καὶ εἰς τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔζησαν τὰ παιδιὰ (βιώματα) πρὸς τὰ ὁποῖα καὶ συνά-

πτονται.

Ἡ ἀξία τῶν ἐκδρομῶν ἔγκαιται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ παιδιὰ μὲ αὐτοβουλίαν, αὐτενέργειαν καὶ αὐτοτέλειαν, ζητοῦν, βλέπουν, παρατηροῦν, ἐρωτοῦν, διηγοῦνται. Ὁ διδάσκαλος ρυθμίζει, παρορμᾷ, στρέφει τὴν προσοχὴ τῶν παιδιῶν πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, συμπληρῶνει διορδώνει, ἐπεξηγεῖ καὶ συστηματοποιεῖ.

3) Ἡ ἰχνογράφησις εἰς τὸν πίνακα βοηθεῖ τὰ μέγιστα τὴν Πατριδογνωσίαν.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ σχολεῖον ὅ,τι κατὰ τὴν πορείαν τῆς διδακτικῆς ἐργασίας φαίνεται εἰς μὲν τὸν διδάσκαλον ἀξιόλογον, εἰς δὲ τὰ παιδιὰ λίαν ἐνδιαφέρον, ἰχνογραφεῖται ἐν ἀπλουστάτῃ μορφῇ εἰς τὸν πίνακα, δεδομένου ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν διδάσκαλον τοῦ Ἰξίου σχολείου νὰ ἐξέροχεται μὲ τὰ παιδιὰ συχνὰ καὶ νὰ ἐπισκέπτεται πολλάκις τὴν ἰδίαν περιοχὴν ζωῆς, πού ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὰ περιεχόμενον τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας.

Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἀποβαίνει σοβαρὰ καὶ μεγάλη ἔλλειψις δυναμένη νὰ ἀναπληρωθῇ, μόνον διὰ τῆς εἰκόνης, καθ' ὅσον διὰ ταύτης παρέχεται ἡ δυνατότης εἰς τὰ παιδιὰ νὰ ὀδηγοῦνται διὰ τῆς ζωῆς εἰς τὴν ζωὴν, ἐφ' ὅσον βεβαίως καὶ μέχρι τοῦ σημείου, πού δύναται ἐν ἀφρημένον μῖθημα νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο δυνατὴ ἡ ἐπανειλημμένη ἐπίσκεψις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἐκτίστοτε τόπου καὶ πάλιν μία συγκεντρωτικὴ εἰκὼν θὰ ἐχρειάζετο ὡς μνημονικὸν στήριγμα, πού θὰ θέτῃ τάξιν καὶ ρυθμὸν εἰς ὅ,τι εἶδον, ἐπέξησαν καὶ ἐτοποθέτησαν στὴν εἰκόνα τὰ παιδιὰ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ διδασκάλου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι αἱ εἰκόνες μόνον βοηθητικὰ μέσα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπαγορευόμενα εἶναι διὰ τὸν διδάσκαλον τοῦ μονοταξίου σχολείου καὶ οὐχὶ μέσα πρὸς διαμόρφωσιν διδασκαλίας πλήρους ζωῆς καὶ δυνάμεως.

Αἱ εἰκόνες ἤδη ἐν τῷ νέῳ σχολείῳ, δὲν θὰ χρησιμοποιῶνται ὅπως εἰς τὸ πλαιῖον κατὰ τὸ μάθημα τῆς λεγομένης ἐποπτείας, διότι θὰ ἦτο ἁμαρτία ἡ Πατριδογνωστικὴ διδασκαλία

ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηριχθῇ καὶ διὰ τῆς ὁποίας θὰ ζωογονηθῇ πᾶσα μελλοντικὴ διδασκαλία, νὰ ἐκφυλισθῇ εἰς μίαν ἐπίδειξιν εἰκόνοσ. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν τούτου, θὰ ἐπιδεικνύονται εἰς τὰ παιδιὰ, μόνον αἰεῖκόνες ἐκεῖναι, αἵτινες περιέχουν ὅ,τι ἔζησαν κατὰ τὰς ἐκδρομάς καὶ τοὺς διδασκτικοὺς διαλόγους, οὐχὶ δὲ ὅ,τι φαίνεται εἰς αὐτὰ ἀφύσικον καὶ ξενότροπον.

Ἡ ἀπαίτησις αὕτη πληροῦται, ἂν τὰ παιδιὰ δὲν βλέπουν εἰς τὴν εἰκόνα μόνον εἰκόνα, ἀλλ' ὅπισθεν αὐτῆς τὸ περιβάλλον των, τὴν Πατρίδα των, ἐκεῖνο, ποὺ ἔζησαν μετόσῃν ἔντασιν.

4. ΠΩΣ ΖΩΓΡΑΦΙΖΕΤΑΙ Η ΕΙΚΟΝ

Αἱ εἰκόνες, ὥς ἤδη ἐλέχθη, ἱχνογραφοῦνται ἐπὶ τοῦ πίνακος μετὰ προηγουμένην κατανόησιν τοῦ περιεχομένου των εἰς τὰς ἐκδρομάς καὶ διασάφησιν τούτου διὰ διδασκτικῶν διαλόγων. Αἱ εἰκόνες τρόπον τινὰ θὰ φυτρώνουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν παιδιῶν. Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ βλέπουν τὴν εἰκόνα νὰ μεγαλώνῃ, διότι ἡ αὔξησις, τὸ μέγλωμα, εἶναι ζωή. Προχωροῦν κατόπιν μὲ περισσοτέραν κατανόησιν καὶ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον εἰς τὰς λεπτομερείας, παρὰ ἂν παρουσιαῖαμε τὴν ὅλην εἰκόνα ἐτοίμην πρὸ αὐτῶν. Αἰσθάνονται ἀκόμη τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι συμβοηθοῦν, συμβάλλουν, συνεργάζονται διὰ τὴν πληρότητα τῆς εἰκόνοσ. «Τώρα λείπει ὁ μύλος». Πρέπει νὰ κολυμποῦν πάπιες εἰς τὴν δεξαμενὴν τοῦ μύλου», «μὴ βάρκα στέκεται ἐκεῖ δά». Ἐτσι «φλυαρεῖ» ἡ μικρὰ Κοινότης κατὰ τὴν ἱχνογράφησιν Ἡ εἰκὼν βεβαίως, κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον συμπληρουμένη, δὲν θὰ εἶναι μία ψυχρὰ σύνθεσις, ἀλλὰ θὰ παριστᾷ ἐνέργειαν καὶ ζωήν.

Ἡ δὲ ἀξία τῆς δὲν θὰ κρίνεται ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς διαμόρφωσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον γίνεται. Ἀνταποκρίνονται δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τοσοῦτον πληρέστερον, ὅσῳ ἀπλάϊ καὶ παιδικαὶ εἶναι. Ὅφείλουν τὰ οὐσιωδέστατα στοιχεῖα τῆς εἰκόνοσ, τοσοῦτον ἀπλά νὰ παριστάνωνται, ὥστε νὰ εἶναι εὐκόλον εἰς τὰ παιδιὰ

κατὰ τὰς σιωπηράς των ἐργασίας νὰ τὰ ζωγραφίζουν πρὸς ἄσκησιν. Διὰ τῶν χρωματιστῶν κιμωλιῶν ἐπιτυγχάνεται πολλὰκις διὰ τοῦ ἀπλουτέρου τρόπου, παράστασις μεγίστης ἐναργείας καὶ καθαρότητος. Τὰ παιδιὰ ἰχνογραφοῦν τὰς τοιαύτας εἰκόνας μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως καὶ μεγάλου ἐνδιαφέροντος εἰς τὰ ἀβάκιά των. Εὐχριστώτατα ἐπίσης χρησιμοποιοῦν τὰ πολύχρωμα μολύβια. Τὰ παιδιὰ τῆς Α΄. τάξεως δὲν ἰχνογραφοῦν τὴν ὅλην εἰκόνα, ἀλλὰ μόνον μεμονωμένα μέρη ταύτης.

Συγχρόνως αἱ μεμονωμένοι αὐταὶ παραστάσεις χρειάζονται ὡς πρότυπον διὰ τὸν σχηματισμὸν διὰ πλαστιλίνης ἢ πηλοῦ.

ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΣΧΟΛΙΑΙ

Τὰ παιγνίδια καὶ τὰ τραγούδια ἐν ᾧ βοηθοῦν καὶ ἐμψυχώνουν τὴν Πατριδογνωστικὴν διδασκαλίαν, ἀναγκάζουν συγχρόνως τὰ παιδιὰ νὰ πραγματοποιοῦν ἀβιάστως καὶ πολυμερῶς τὰς ἀνταποκρινομένας εἰς τὸ περιεχόμενον τούτων κινήσεις. Ἐτσι δίδεται εὐκαιρία πρὸς κίνησιν καὶ δὲν μένουν τὰ παιδιὰ στὴν ἴδια θέσιν ἀκίνητα καὶ σιωπηλά. Μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν ἐξ ἄλλου τὰ παιδιὰ τῶν μεγαλύτερων τάξεων καταγίνονται εἰς τὴν κατσκευὴν χαρτίνων πηληκίων, λέμβων, ἀνεμομύλων κλπ. κατὰ τὰς σιωπηράς των ἀσχολίας.

Ἄλλ' ὅ,τι φαίνεται ἰδιαίτερος πολῦτιμον κατόπιν μάλιστα τῆς οἰκτρᾶς εἰκόνης ἀγγραμματωσύνης καὶ ἀγνοίας τῆς γλώσσης, ποὺ ἐμφανίζονται αἱ ἐκθέσεις τῶν ὑφισταμένων τὰς εἰσαγωγικάς ἐξετάσεις εἰς ἀνωτάτας σχολάς, εἶναι ἡ σύνδεσις τῆς Πατριδογνωσίας μὲ τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν. Εἶναι πανθομολογούμενον ὅτι τὸ γλωσσικὸν μάθημα εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων τῶν λοιπῶν, ὅχι μόνον διότι διὰ τῆς γλώσσης ἐξωτερικεύονται πᾶσαι αἱ παραστάσεις, αἱ κρίσεις καὶ συλλογισμοί, ποὺ ἀφορροῦν τὰ ἀντιζείμενα τῶν λοιπῶν μαθημάτων, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ γλώσσα εἶναι φορεὺς τοῦ ὅλου μας ψυχικοῦ κόσμου, ἀφοῦ διὰ ταύτης ἐκφράζομεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα, συναισθανόμεθα καὶ θέλομεν. Ἡ γλώσσα ὅμως τῶν μικρῶν, εἶναι πτωχὴ ἀνεξέλικτος ἔχουσα ἀλίγκην μακροῦς ἐργασίας καὶ συνεχοῦς καὶ

προσεκτικῆς ἀσκήσεως, ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῶν λωσικῶν τύπων καὶ ἡ ἱκανότης νὰ ἐκφράζουσιν τὰ διανοήματά των εἰς ἅπταιστον, ρέουσιν καὶ σαφῇ γλῶσσαν.

Ὑποστηρίζεται μὲν ὑπὸ πολλῶν διδασκάλων ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τούτου εἰς τὰ μονοτάξια σχολεῖα εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ πρέπει ἐν τούτοις νὰ καταστῇ δυνατή. Ἀκριβῶς δέ, διὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις τοῦ γλωσσικοῦ σκοποῦ, παρέχω εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος λεπτομερῶς τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης ὑπὸ μορφήν λεκτικῶν ἀσκήσεων, ἀπὸ τῆς πρώτης σχολικῆς ἡμέρας, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην τὸ περιβάλλον τοῦ παιδιοῦ παρέχει τὸ ὕλικόν διὰ τὴν τοσοῦτον πολύτιμον καὶ ἀναπόφευκτον ἀσκησιν. Τὰ παιδιὰ τῶν δύο πρώτων τάξεων, ἀπασχολοῦνται ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰς λεκτικὰς ταύτας ἀσκήσεις.

Τὰ παιδιὰ τῆς πρώτης τάξεως ὀφείλουν νὰ μανθάνουν ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς δευτέρας καὶ γίνεται τοῦτο εὐχαριστότατα καὶ ταχύτατα. Αἱ ἀσκήσεις διατάσσονται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ παιδιὰ, ἄνευ δυσχερειῶν νὰ δύνανται νὰ ἐργάζωνται ἀνεξάρτητα καὶ ἐλεύθερα. Νὰ ἐρωτοῦν καὶ νὰ ἀποκρίνονται τὰ ἴδια καὶ νὰ σχηματίζουν ἰδίας σειράς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου κερδίζεται χρόνος, ὃ ὅποῖος δύναται νὰ διατίθεται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μεγαλυτέρων τάξεων. Τὰς τελουμένας ἀσκήσεις διακρίνομεν πρῶτον εἰς συστηματικὰς Γραμματικὰς ἀσκήσεις, τὰς ὁποίας δύναμαι νὰ κίμω κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, εἰς πάσας τὰς Πατριδογνωστικὰς εἰκόνας καὶ δεύτερον εἰς λεκτικὰς ἀσκήσεις εἰσαγομένας κατὰ διάφορον τρόπον εἰς τὰς διαφόρους εἰκόνας.

Τὴν διάθρῳσιν τῶν τυπικῶν Γραμματικῶν ἀσκήσεων θὰ δείξω δι' ἐνὸς ὑποδείγματος. Τὰς δὲ λεκτικὰς ἀσκήσεις, λόγῳ τῆς μεγάλης των διαφορικότητος καὶ σπουδαιότητος συνάπτω εἰς ἑκάστην εἰκόνα ἰδιαιτέρως.

7. ΤΥΠΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Κατὰ τὴν Πατριδογνωστικὴν εἰκόνα «Ὁ χειμῶνας ἦλθε».

Διδάσκαλος. Ποιὸς θὰ εἰπῇ τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα ;

Παιδί. Ὁ πατέρας, ὁ χιονάνθρωπος, ὁ σπουργίτης, ὁ καπνός, ὁ ἥλιος, ὁ ἄερας κλπ.

Δάσκαλος. Ποιὸς, τὰ θηλυκὰ ὀνόματα ;

Παιδί. Ἡ μητέρα, ἡ γυναῖκα, ἡ στέγη, ἡ γάτα, ἡ λάμπα.

Διδάσκαλος. Τὰ οὐδέτερα ;

Παιδί. Τὸ παιδί, τὸ τσιγάρο, τὸ σπίτι, τὸ χιόνι, τὸ μάτι, τὸ χέρι, τὸ πόδι, τὸ πουλὶ κλπ.

Τώρα σχηματίζεται ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς ὅλων τῶν ἀνωτέρω ὀνομάτων ὡς ἐξῆς :

Ἐνα παιδί λέγει τὸ ὄνομα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἄλλο παιδί τοῦ ἀπαντᾷ μὲ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος.

Κατόπιν ἐπακολουθεῖ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ γένους ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. Ἡ ἐργασία οὕτω διεξάγεται ὑπὸ τῶν παιδιῶν αὐτενεργῶς. Εἶναι δὲ δυνατὴ ἡ αὐτενεργεῖα καὶ εὐκολος ὅταν τὰ παιδιά ἔχουν πρὸ αὐτῶν τὴν ἐν τῷ πίνακι ἱερογραφηθεῖσαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν εἰκόνα, ὡς ἤδη ἐλέχθη.

Συγχρόνως διὰ τοῦ μέσου τούτου, κάθε λέξις ἔχει τὴν ἐποπτικὴν τῆς βάσιν. Τὰ παιδιά οὕτω παρὰ τὴν τυπικότητα τῶν ἀσκήσεων μένουν ζωντὰ καὶ ἐπὶ τοῦ «πράγματος».

Τὰ ὀνόματα ὡς πρὸς τὴν σειρὰν λέγονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀδιακρίτως κατὰ γένος.

Πρῶτο παιδί, Οἱ χιονάνθρωποι. Δεύτερο παιδί, ὁ χιονάνθρωπος ἀρσενικοῦ γένους.

Πρῶτο παιδί. Οἱ κόττες. Δεύτερο παιδί. Ἡ κόττα, θηλυκό.

Πρῶτο παιδί. Τὰ χιόνια. Δεύτερο παιδί, τὸ χιόνι οὐδέτερο κλπ.

Διδάσκαλος. Τώρα νὰ εἰποῦμε τί κάνουν τὰ οὐσιαστικά.

Παιδιά. Τὸ παιδί παίζει. Ὁ χιονάνθρωπος καπνίζει.

1) Τὸ πουλὶ πεινᾷ. Ἡ μητέρα ζυμώνει, ἡ λάμπα φωτίζει, ἡ γάτα παραμονεύει, κλπ.

Διδάσκαλος. Τώρα λέτε μου μόνον τίς λέξεις ποὺ μᾶς φανερώνουν τὰ παιδιά. Τί κάνουν τὰ οὐσιαστικά, δηλ. τὰ ρήματα.

Παιδί. Παίζει, καπνίζει, πεινᾷ, ζυμώνει, φωτίζει, παραμονεύει κλπ.

Διδάσκαλος. Τώρα νὰ μοῦ εἰπῇτε τί λογῆς εἶναι τὰ οὐσιαστικά.

Παιδί. Τὰ παιδιὰ εἶναι εὐθυμα, ὁ χιονάνθρωπος λευκός, τὸ πουλὶ νηστικό, ἡ μητέρα ἐργατική, ἡ γάτα ὀκνηρή.

Διδάσκαλος. Τώρα νὰ μοῦ εἰπῇτε μονάχα τὶς λέξεις ποὺ μᾶς λένε : «Τὶ λογῆς εἶναι τὰ οὐσιαστικά». δηλ. τὰ ἐπίθετα.

Παιδί. Εὐθυμος, λευκός, νηστικός, ἐργατικός, ὀκνηρός κλπ.

Διδάσκαλος. Τώρα ἐγὼ θὰ σᾶς λέγω μίαν λέξιν καὶ σεῖς θὰ μοῦ λέτε τὶ εἶναι (τὶ μέρος λόγου).

Διδάσκαλ. Τὸ χιόνι.

Παιδί. Οὐσιαστικό, γιατί φανερώνει ἓνα πράγμα.

Διδ. Ζυμώνει.

Παιδ. Ρῆμα· γιατί φανερώνει τὶ κάνει ἡ μητέρα.

Διδ. Ἐργατική. Παιδ. Ἐπίθετο, γιατί φανερώνει τὶ λογῆς εἶναι ἡ μητέρα.

Ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων προπαρασκευάζεται καὶ διεξάγεται κατὰ τὸν ἀκόλομθον τρόπον.

Διδ. Ποιὸς ἔχει πίπα ;

Παιδ. Ὁ χιονάνθρωπος ἔχει κλπ.

Διδ. Τίνος εἶναι ἡ πίπα ;

Παιδ. Τοῦ χιονανθρώπου εἶναι κλπ.

Διδ. Ποιὸν βλέπω ;

Παιδ. Τὸν χιονάνθρωπο βλέπω κλπ.

Ἀλλὰ τώρα ἔχει φτιάσει ἡ Ε'. τάξις ἓνα χιονάνθρωπο καὶ ἡ Στ'. ἄλλον.

Διδ. Ποιὸς θὰ μοῦ ἀπαντήσῃ τώρα στὶς ἐρωτήσεις μου ;
Προσέχετε.

Διδ. Ποιοὶ ἔχουν πίπες ;

Παιδ. Οἱ χιονάνθρωποι κλπ.

Διδ. Ποιῶν εἶναι οἱ πίπες ;

Παιδ. Τῶν χιονανθρώπων κλπ.

Διδ. Ποιοὺς εἶδα ;

Παιδ. Τοὺς χιονανθρώπους κλπ.

Τώρα παιδιά, νὰ ρωτᾶτε καὶ νὰ ἀπαντᾶτε τὰ ἴδια.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου τὰ παιδιά μετ' ὀλίγον ἀποκοτῶν μίαν συνειδητὴν ἀσφάλειαν. Ἐννοεῖται ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τούτου, χρησιμοποιοῦμεν πάντοτε τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις. Διὰ νὰ παρορμῶνται τὰ παιδιά εἰς ἐρωτήσεις, δεικνύω ἐκάστοτε εἰς τὰς εἰκόνας τὰ σχετικὰ στοιχεῖα τούτων π. χ. δεικνύω τὴν μητέρα καὶ τὴν καρέκλα. Τὰ παιδιά ἐννοοῦν ὅτι πρέπει νὰ συσχετίζονται τὰ δύο ταῦτα καὶ ἀρχίζουν νὰ ἐρωτοῦν.

Πρῶτο παιδί. Ποιὸς κάθεται στὴν καρέκλα; Δεύτερο παιδί. Ἡ μητέρα κλπ.

Ἄλλο παιδί. Ποιὸς ζυμώνει;

Παιδί. Ἡ μητέρα ζυμώνει κλπ.

Παιδί. Τίνος εἶναι ἡ καρέκλα;

Παιδί. Τῆς μητέρας κλπ.

Παιδί. Ποιὰ εἶδα;

Παιδί. Τὴ μητέρα εἶδα.

Ἀκριβῶς κατὰ τὸν αὐτὸ τρόπον σχηματίζεται καὶ ὁ πληθυντικός.

Μετὰ ταῦτα, σχηματίζομεν τὸν ἐνικὸν καὶ τὸν πληθυντικόν, χρησιμοποιοῦντες τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις.

Διδ. Τώρα θὰ σᾶς ἐρωτήσω πάλιν καὶ σεῖς θὰ μοῦ δίδετε τὴν ἀπάντησιν μὲ μίαν μόνον λέξιν.

Διδ. Ποιὸς ἔχει πίπα;

Παιδί. Ὁ χιονάνθρωπος.

Διδ. Τίνος εἶναι ἡ πίπα;

Παιδί. Τοῦ χιονανθρώπου.

Διδ. Ποιὸν εἶδα;

Παιδί. Τὸν χιονάνθρωπο.

Αἱ ἀποκρίσεις καταγράφονται στὸν πίνακα καὶ γίνεται ἄλλην μίαν φορὰν, προφορικὴ ἀπάντησις.

Διδ. Ἀλλὰ ἦσαν δύο χιονάνθρωποι. Δώσατέ μου ἀπάντησιν μὲ μίαν λέξιν.

Ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐρωτήσεις τοῦ πληθυντικοῦ δίδον-

ται αἱ ἀποκρίσεις καὶ καταγράφονται εἰς τὸν πίνακα.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, γίνεται ἡ ἄσκησις μὲ θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα ὀνόματα. Τὰ παιδιὰ ἐρωτοῦν καὶ ἀποκρίνονται αὐτὰ τὰ ἴδια μὲ μίαν λέξιν.

Διὰ νὰ δοκιμάσωμεν τώρα κατὰ πόσον τὰ παιδιὰ ἔχουν ἀσφάλειαν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν πτώσεων καὶ νὰ καταστήσωμεν τὴν δύσκολον ταύτην ἐργασίαν εὐχάριστον πνευματικὴν ἐνασχόλησιν μεταβάλλομεν τὴν ἄσκησιν εἰς πρόβλημα ὡς ἑξῆς :

Διδ. Ποιὸς θὰ εὗρῃ, ποιά εἶναι ἡ τρίτη πτώσις τοῦ ἐνικοῦ ;

Παιδί. Τὸν χιονάνθρωπο.

Διδ. Μητέρα. Ἡ δευτέρα τοῦ πληθυντικοῦ ;

Παιδί. Τῶν μητέρων.

Κατόπιν θέτουν τὰ παιδιὰ τὰ προβλήματα καὶ ὁ διδ)λος τὰ λύει,

Διὰ νὰ δοκιμάσω κατὰ πόσον τὰ παιδιὰ παρακολουθοῦν μετὰ προσοχῆς καὶ νὰ τὰ παρορμήσω δίδω καὶ ἀποκρίσεις ψευδεῖς, τὰς ὁποίας τὰ παιδιὰ σπεύδουν μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας νὰ τὰ ἀντικαταστήσουν, μὲ τὰς ὀρθὰς.

Διδ. Ἐχῶ ἀκόμη ὠραιότερα προβλήματα. Πέτε μου τίνος ἀριθμοῦ καὶ ποίας πτώσεως εἶναι.

Διδ. Τὸν ἄνδρα.

Παιδί. Τρίτη πτώσις ἐνικοῦ. (Καλὸν εἶναι οἱ πτώσεις γιὰ τὶς μικρότερες τάξεις νὰ εἶναι πρώτη, δευτέρα τρίτη κλπ.)

Διδ. Οἱ πίπες ;

Παιδί. Πληθυντικοῦ πρώτη πτώσις.

Διδ. Κατόπιν γίνεται ἐναλλαγή. Ἐρωτοῦν τὰ παιδιὰ καὶ ἀποκρίνεται ὁ διδ)λος.

Ἡ κλῆσις οὐσιαστικοῦ μαζὶ μὲ ἐπίθετον δὲν παρουσιάζει καμμίαν δυσχέρειαν.

Διδ. Τὸ παιδί, ποὺ παίζει στὸ θρανίον μὲ ἓνα караγκιόζη εἶναι πολὺ προσεκτικὸ παιδί. Τώρα ἄμα σὰς ἐρωτῶ θὰ μοῦ ἀπαντᾷτε μὲ τὸ «προσεκτικὸ παιδί».

Διδ. Ποιὸς παίζει μὲ τὸν Караγκιόζη του ;

Παιδί. «Τὸ προσεκτικὸ παιδί». Ὁ Καραγκιόζης εἶναι τοῦ προσεκτικοῦ παιδιοῦ.

Διδ. Ποιὸν εἶδα ;

Εἶδα τὸ τακτικὸ παιδί.

Διδ. Ὁ Νίκος, ὁ Μίμης, κι' ὁ Κώστας εἶναι ἐπίσης προσεκτικὰ παιδιὰ καὶ παίζουν με τοὺς Καραγκιόζηδες τους.

Ἀκολουθεῖ ὁ σχηματισμὸς τοῦ πληθυντικοῦ με τὴν ἀπόκρυσιν εἰς ὁλόκληρον πρότασιν.

Διδ. Τώρα θὰ σᾶς ἐρωτήσω ἀκόμη μίαν φορὰν με τὰς ἰδίας ἐρωτήσεις ἀλλὰ σεῖς θὰ μοῦ ἀπαντᾶτε μόνον με τὰ δύο ὀνόματα.

Διδ. Ποιὸς παίζει κλπ.

Παιδί. Τὸ προσεκτικὸ παιδί.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σχηματίζομεν ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν καὶ καταγράφομεν τὰς ἀποκρίσεις εἰς τὸν πίνακα. Μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἄσκησις κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

Ἐπεκτείνεται κατόπιν εἰς τὰ ὀνόματα ἢ ἐργατικῆς φύσεως, ὃ πιστὸς σκύλος, τὸ πτωχὸ πουλὶ κλπ.

Διδ. Τὶ κάνει ἐδῶ ἡ μητέρα ; (δεικνύει εἰς τὴν εἰκόνα).

Παιδί. Ζυμώνει.

Διδ. Τί θὰ ἔλεγες, ἂν ἡ μητέρα ἔκανε τὴν δουλειὰ αὐτὴ χθές ;

Παιδί. Ἡ μητέρα ζύμωνε.

Διδ. Ἄν γίνῃ αὐριο ;

Παιδί. Θὰ ζυμώσῃ

Ἄλλα παραδείγματα : Τὸ παιδί παίζει, τὸ παιδί ἔπαιζε, θὰ παίζῃ.

Ὁ χιονάνθρωπος καπνίζει, ἐκάπνιζε' θὰ καπνίζῃ κλπ.

Τώρα θὰ σᾶς λέω προβλήματα καὶ θὰ μοῦ λέτε πότε

Διδ. Ἐκάπνιζε.

Παιδί. Χθές.

Διδ. Θὰ ζυμώσῃ.

Παιδί. Αὐριο κλπ.

Τοὺς ὅρους παρὸν, παρελθὸν, μέλλον δὲν χρησιμοποιῶ ἀ-

κόμη εἰς τὰ παιδιά.

Ἡ πρώτη τάξις λαμβάνει σπανίως μέρος εἰς τὰς Γραμματικὰς ἀσκήσεις. Παρακολουθεῖ ταύτας μᾶλλον ὥς ἀκροατὴς ἢ ὥς ὁμιλητής.

Τοῦναντίον συμβαίνει εἰς τὰς λεκτικὰς ἀσκήσεις, εἰς ταύτας μετέχει μὲ πολὺν ἐνθουσιασμόν. Ὅπως δὴποτε ἀκροᾶται, καθ' ὅσον ἡ ἀκρόασις τοῦ ὁρθοῦ φέρει τὰ παιδιά μίαν θέσιν πρὸς τὰ ἔμπρὸς εἰς τὸν δρόμον, ὃ ὁποῖος ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὁρθὴν ὁμιλίαν.

Βραδύτερον μορφώνεται εἰς τὸ παιδί τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ὁρθῆς ὁμιλίας.

Τὸ παιδί ἀκούει διαρκῶς νέους τρόπους ὁμιλίας καὶ σύμφωνα πρὸς τούτους, μορφώνει τὸν ἰδικόν του.

B. ΜΕΡΙΚΑΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ

Αὔται κατὰ τὴν πορείαν τῶν ἀσκήσεων ὑπερπηδῶνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Τὰ παιδιά ἐπὶ παραδείγματι κάμνουν κατ' ἀρχὰς σύγχυσιν μεταξὺ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους, ὅταν προκαλοῦνται νὰ τὸ ὀρίσουν ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ, καθ' ὅσον τὸ ἄρθρον οἱ (καίτοι διαφόρως γραφόμενον) τὰ ἀπατᾷ.

Διασαφηνίζει τὴν διαφορὰν, ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ δι' ἀσκήσεων αἰσθητοποιήσεως.

Κατεβάζω τὸν πίνακα καὶ ἐρωτῶ: Ποῦ πρέπει νὰ τοποθετηθῇ ὁ πίνακας; «ὁ πίνακας πρέπει νὰ κρεμασθῇ». Ἐπειτα κατεβάζω καὶ τὸν ἄλλον πίνακα καὶ ἐρωτῶ «ποῦ πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν οἱ πίνακες;».

«Οἱ πίνακες πρέπει νὰ κρεμασθοῦν».

οἱ

Τὰς ἀποκρίσεις γράφω εἰς τὸν πίνακα καὶ κάνω τὰς ἰδίας ἀσκήσεις μὲ θηλυκὰ ὀνόματα. Τὰ παιδιά διακρίνουν ἀβιάστως ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ διαφέρει μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἐν ᾧ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ὀνόματα εἰς τὴν πρώτην πτῶσιν, ἔχουν πάντοτε κοινὸν τὸ ἄρθρον «οἱ». Ἐπομένως τὸ γένος καθορίζομεν ἀπὸ τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὴν διάκρισιν ταύτην ἐφαρμόζομεν ἤδη πρακτικῶς.

Ἐνα παιδί λέγει ἓνα ὄνομα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἄλλο παιδί λέγει τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν καὶ κατόπιν τὸ γένος.

Πρῶτο παιδί. Οἱ πίνακες. Δεύτερο παιδί, Ὁ πίνακας ἀρσενικόν.

Ἡ ἐπακολουθοῦσα ἀσκήσις εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἐνα παιδί λέγει πάλιν νοερῶς τὸν ἐνικὸν καὶ λέγουν μόνον τὸ γένος.

Πρῶτο παιδί. Οἱ πίνακες. Δεύτερο παιδί. Ἀρσενικό.

Πρῶτο παιδί. Οἱ τριανταφυλλίες. Δεύτερο παιδί. Θηλυκόν.

Δυσχέρεται ἐπίσης προκύπτουν κατὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ γένους ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων, ὅταν ζητεῖται τοῦτο ἀπὸ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀρσενικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν «ν» στὸ ἄρθρον ὡς «τὸ χιονάνθρωπο».

Εἰς διάκρισιν τῆς διαφορᾶς ὁδηγοῦμεν τὰ παιδιά δι' ἀσκήσεων αἰσθητοποιήσεως.

Κατὰ τὰς τελικὰς ἀσκήσεις ἰδιαίτεράν εὐχαρίστησιν αἰσθάνονται τὰ παιδιά, νὰ σχηματίζουν μὲ ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου σειρὰν προτάσεων αἱ ὁποῖαι περιέχουν προσωπικὰ ἀντωνυμίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ἐγὼ βόσκω

Σὺ βόσκεις

Αὐτὸς βόσκει

Ἐμεῖς βόσκομε

Σεῖς βόσκετε

Αὐτοὶ βόσκουν

Αὐτὲς βόσκουν αὐτὰ βόσκουν.

τὰ πρόβατα στὸ λειβάδι

Ὁ πατέρας πηγαίνει

μέ

μένα

σένα

αὐτὸν

αὐτὴν

αὐτὸ

μᾶς

στὴν ἐξοχή.

Ὁ πατέρας	πηγαίνει	$\left\{ \begin{array}{l} \sigma\tilde{\alpha}\varsigma \\ \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma \\ \alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma \\ \alpha\upsilon\tau\alpha \end{array} \right\}$	στην ἐξοχή.
μέ			
	ἢ		
	μέ		
	σὲ		
ὁ σκύλος θέλει νὰ	$\left\{ \begin{array}{l} \sigma\epsilon \\ \tau\omicron\nu \\ \tau\eta\nu \\ \tau\omicron \\ \mu\tilde{\alpha}\varsigma \\ \sigma\tilde{\alpha}\varsigma \\ \tau\omicron\upsilon\varsigma, \tau\iota\varsigma, \tau\alpha \end{array} \right\}$		δαγκώση

Σημαντικὸν εἶναι εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν τὸ γεγονός, ὅτι τὰ παιδιὰ σχηματίζουν τὰς σειρὰς ταύτας, ὅσον τὸ δυνατόν ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ διδασκάλου. Ἐπιτυγχάνεται δὲ τοῦτο μετὰ μείζονος ἀσφαλείας, ἂν κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς πρώτης σειρᾶς «ἐγώ, σύ, αὐτός, αὐτή, αὐτό, ἐμεῖς, ἐσεῖς, αὐτοί, αὐτές, αὐτὰ» ἡ αἰσθητοποίησις συντελεῖται μετὰ πολλῆς ζωηρότητος.

Καλὸν μάλιστα εἶναι, ὅπως λαμβάνῃ τὴν μορφὴν παιδιᾶς, ὥς συμβαίνει εἰς τὸ παιγνίδι τῆς κολοκυνθιάς εἰς ὃ τὰ παιδιὰ καταβάλλουν ἀπάσας τὰς προσπάθειας τῶν εὐχαρίστως καὶ ἄνευ οὐδενὸς ἐξωτερικοῦ καταναγκασμοῦ ἢ πιέσεως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατὰ τὸ μάθημα τῶν λεκτικῶν ἀσκήσεων τὰ ἀγόρια κάθηνται ἀπέναντι τῶν κοριτσιῶν, κατόπιν δεικνύω ἓνα κονδύλι καὶ ἐρωτῶ:

Ποιὸς θέλει αὐτὸ τὸ κονδύλι: «Ἐγὼ...»

Δ. Σήμερα παιδιὰ ἔχετε ὅλα τὸ ἴδιο ὄνομα «ἐγώ». Νομίζω ὅτι ἐσὺ ὀνομάζεσαι Γιώργος, Νίκος, σὺ Βασιλικὴ κλπ.

Δεικνύω πάλιν ἓνα κονδύλι καὶ προφέρεται πάλιν ἡ ἀπόκρισις «ἐγώ».

Δ. Τί εἶπες πρὸ ὀλίγου; καὶ σύ;

Π. Ἐγώ.

Κάθε παιδί τώρα ὀφείλει εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ διδασκάλου νὰ σχηματίσῃ προτάσεις καὶ σὲ κάθε πρότασι νὰ δεικνύῃ διὰ τοῦ δακτύλου του τὸν ἑαυτὸν του.

Δ. Ποιὸς ἀγαπᾷ τὴν μητέρα του;

Π. Ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν μητέρα μου.

Δ. Ποιὸς ἔπαιξε χιονιές;

Π. Ἐγὼ ἔπαιξα χιονιές κλπ

Τώρα κάθε κορίτσι μὲ τὴ σειρά του παίρνει στὸ χέρι του τὸ κονδύλι καὶ τοὺς λέγω: Ρώτησε τὸ παιδί πού κάθεται ἀπέναντί σου, ἂν θέλῃ τὸ κονδύλι. Τὸ κορίτσι ἐρωτᾷ «σὺ» θέλεις τὸ κονδύλι;

Δ. Πῶς ὀνομάζουν λοιπὸν τὰ παιδιά τὸν ἑαυτὸν τους;

Δ. Πῶς ὀνομάζεις σὺ τὸ Νίκο; κλπ. Τώρα γίνεται ἡ ἴδια ἐργασία μεταξὺ παιδιῶν καὶ κοριτσιῶν, ἀλλ' ἀντιστρόφως. Πρὸς ἄσκησιν εὐρίσκονται προτάσεις κατόπιν ἐρωτήσεων τοῦ διδ(ο)λου μὲ τὴν ἀντωνυμίαν «σύ». Πρὸς διάκρισιν τῶν τριῶν γενῶν εἰς τὸ τρίτο πρόσωπο, ζωγραφίζω στὸν πίνακα ἕναν ἄνδρα, μιὰ γυναῖκα καὶ ἕνα παιδί καὶ ἐρωτῶ πάλιν ἐν ᾧ ἐκάστοτε δεικνύω ἕνα ἕκαστον εἰς τὸ ἱγνογράφημα.

Δ. Ποιὸς θέλει κονδύλι; «Αὐτὸς θέλει κονδύλι» αὐτὴ θέλει κλπ.

Μὲ μερικὰς προτάσεις ἐπιτυγχάνεται ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῶν λέξεων τούτων.

Κατόπιν παίρνω εἰς τὰ χέρια μου τόσα κονδύλια ὅσα εἶναι τὰ κορίτσια καὶ λέγω: Ὅλοι δὲν μπορεῖτε νὰ πάρετε ἀπὸ ἕνα κονδύλι, ἢ τὰ κορίτσια θὰ πάρουν ἢ τὰ παιδιά... Ποιοὶ θέλετε; «Ἐμεῖς».

Τὰ κορίτσια λαμβάνουν τὰ κονδύλια.

Πρὸς ἄσκησιν ἀκολουθοῦν μερικαὶ προτάσεις μὲ τὴν λέξιν «ἔμεῖς».

Τώρα λέγω εἰς τὰ κορίτσια. «Ρωτῆστε τὰ παιδιά ἂν θέλουν νὰ πάρουν κονδύλια». «Σεῖς παιδιά θέλετε κονδύλια;» «Πῶς

λέτε στὰ παιδιὰ πὺν κάθονται ἀπέναντί σας; «Σεῖς».

Σχηματίζομεν μερικὰς προτάσεις πρὸς ἄσκησιν. Ἡ ἰδίᾳ ἄσκησις ἐπαναλαμβάνεται ἀκόμη μίαν φορὰν. ἀλλὰ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ παιδιὰ νὰ ἔχουν τὰ κονδυλῖα καὶ νὰ ἐρωτοῦν τὰ κορίτσια.

Κατόπιν παίρνει κάθε παιδί ἓνα κονδυλῖ καὶ ἐρωτᾷ. «Ἐχετε τώρα ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα κονδυλῖ;» «Μάλιστα». «Ποιοὶ ὅμως δὲν ἔχουν κανένα κονδυλῖ;» καὶ συγχρόνως δεικνύουν τὰ παιδιὰ τῶν ἀνωτέρω τάξεων. «Αὐτοὶ δὲν ἔχουν κανένα κονδυλῖ;» «Ὁχι, αὐτοὶ δὲν παίρνουν, αὐτοὶ εἶναι στὶς μεγαλύτερες τάξεις».

Εὐρίσκονται καὶ ἄλλαι προτάσεις μὲ τὴν ἀντωνυμίαν «αὐτοὶ, αὐτὲς, αὐτά». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς ἰδιαίτεραν διδασκαλίαν, περὶ προσώπου, γένους καὶ ἀριθμοῦ, τὰ παιδιὰ καταννοοῦν ἀρκούντως καλὰ τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζουν ἀκόμη ὅτι: Πρῶτον εἶμαι ἐγώ, κατόπιν τὸ παιδί, πὺν κάθεται ἀπέναντί μου καὶ ὕστερα ἐρχεται ὁ ἄνδρας, ἡ γυναῖκα, τὸ παιδί. Κατόπιν εἴμεθα «ἐμεῖς» τὰ κορίτσια, ὕστερα τὰ παιδιὰ, πὺν κάθηνται ἀπέναντί μας καὶ τέλος τὰ παιδιὰ, πὺν δὲν εἶναι στὴν τάξη μας.

Τώρα δοθείσης εὐκαιρίας σχηματίζουν τὰς σειράς.

Ἐγὼ ἔχω	}	ἓνα κονδυλῖ		
Ἐσὺ ἔχεις				
Αὐτὸς ἔχει				
Ἡ μητέρα	}	μου σου του	}	ἀγοράζει ἓνα κονδυλῖ. κλπ.

Εἰς ἐκάστην ἀντωνυμίαν κάμνουν τὰ παιδιὰ μίαν ζωηρὰν κίνησιν τῆς χειρὸς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὸ πρόσωπον περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται καὶ διὰ ταύτης ἀποδεικνύουν ὅτι κατενόησαν τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας. Ἡ ἔννοια τοῦ κτήτορος καθίσταται ταχέως σαφὴς εἰς τὰ παιδιὰ διὰ τῆς ἐρωτήσεως:

«Τίνος εἶναι τὸ κονδυλῖ;»

Τὸ κονδύλι εἶναι δικό μου.

Τὸ κονδύλι εἶναι δικό σου. κλπ.

Ὅπως εἰς τὴν πρότασιν ταύτην οὔτω σχεδὸν πάντοτε ἡ κτη-
τικὴ ἀντωνυμία χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπίθετον. Ἐνεκα τούτου
παρίστανται αἱ διάφοροι πτώσεις μετὰ προθέσεις. Ὅπως, «γράφω
μετὰ τὸ δικό μου κονδύλι», Τὸ ἀγόρασα «γιατὶ δικό μου» κλπ.

Διὰ τῶν ἀσκήσεων τούτων προπαρασκευάζεται ἡ χορῆσις ἐ-
πιθέτου καὶ οὐσιαστικοῦ.

Μίαν ἀπὸ τὰς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς τοῦ εὐρίσκουν αἱ λε-
κτικαὶ ἀσκήσεις εἰς τὰς ἐκθέσεις.

9. ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Αὗται ἀρχίζουν τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ πρώτου σχολι-
κοῦ ἔτους. Κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον σχολ. ἔτος δίδω τὴν
ἐπιγραφὴν ὁ ἴδιος, ἵνα τὰ παιδιά ἀπὸ ταύτης μάθουν νὰ σχη-
ματίζουν καὶ τὰ ἴδια μόνα τῶν χρησίμους ἐπιγραφάς.

Τὴν ὕλην φυσικὰ τῶν ἐκθέσεων ἀρῶμαι ἀπὸ τὴν ἐπίκαι-
ρον Πατριδογνωστικὴν σφαῖραν.

Αἱ ἐκθέσεις ὀφείλουν νὰ παριστάνουν ἓν περιστατικόν, ἓν
γεγονὸς ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ π. χ. «Ἐκρῦφθηκα στὴ θυ-
μωνιά», «ἔπεσε ἓνα μῆλο στὸ κεφάλι μου».

Ὡσαύτως παρατ. ρήσεις, τὰς ὁποίας αὐτὰ τὰ παιδιά ἔκαμαν
ὡς «δυνὸ σπυργίτια ἐμάλωσαν» «στὸ σιδηρουργεῖο βρέχει σπί-
θες».

10. ΜΑΘΗΜΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ ὀρθογραφικὴ μου διδασκαλία συνίσταται ἀπλούστατα εἰς
προπαρασκευὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἐκθέσεων τούτων. Ἐνταῦ-
θα τὰ παιδιά ἐπιτυγχάνουν ταχύτατα καὶ ἀσφαλέστατα καὶ δὴ
αὐτενεργοῦντα.

Φέρω τὰ παιδιά πρὸ τοῦ πίνακος. Παίρνει τότε τὸ καθένα
ἓνα κομμάτι κιμωλία στὸ χέρι.

Ἡ ἐργασία ἔτσι ἀρχίζει μετὰ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ἄφ' οὗ
συμφωνήσωμεν εἰς μίαν ἐπιγραφὴν, λέγει ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά τὴν

πρώτην πρότασιν. Ἀπὸ τὴν πρότασιν αὐτήν, ζητοῦν τὰ παιδιὰ τὰς δυσκόλους λέξεις. Ἐνα παιδί γράφει τὴν πρώτην λέξιν εἰς τὸν πίνακα.

Τὰ ἄλλα παιδιὰ λέγουν, ἂν ἐγράφη ὀρθῶς ἢ ὄχι. Εἰς κάθε περίπτωσιν προβάλλουν καὶ τὸν λόγον π. χ. «ἢ λέξις Γεῶργος, γράφεται μὲ κεφαλαῖον «Γ», γιατί εἶναι ὄνομα ἀνθρώπου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὰ παιδιὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκτῶσι μεγάλην ἀσφάλειαν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀπλουσιῶτων κανόνων τῆς ὀρθογραφίας.

Ἡ ὀρθογραφηθεῖσα λέξις ἀναγράφεται εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ πίνακος. Τὸ αὐτὸ γίνεται διὰ τὴν δευτέραν λέξιν, πρότασιν κλπ.

Ἐν τέλει αἱ ἐπεξεργασθεῖσαι λέξεις ἀντιγράφονται ὑπὸ τῶν παιδιῶν διὰ νὰ ἐντυπωθοῦν πολυμερέστερον. Τώρα ἔγινε μία ἐντύπωσις τῶν λέξεων, ὥστε τὰ παιδιὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ γράψουν μίαν καλὴν ἐκθέσιν. Δὲν δύναται ὅμως νὰ προπαρασκευάζω ἀπάσας τὰς ἐκθέσεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διότι μοῦ λείπει πρὸς τοῦτο ὁ ἀναγκαῖος χρόνος.

Ἐνεκα τούτου ἀφοῦ συμφωνήσαμε εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἐκθέσεως ἀφίνω τὰ παιδιὰ νὰ τὴν γράψουν ἀνευ ὀρθογραφικῆς προπαρασκευῆς. Τὸ περιεχόμενον εἶναι πάντοτε ἐν μέρος τῆς Πατριδογνωσίας καὶ διὰ τοῦτο γνωστόν. Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα ὑπάρχει ἕνας βοηθός, ὅστις ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ τῶν σφαλμάτων, χωρὶς νὰ τὰ διορθώσῃ. Τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὸ σφάλμα βοηθεῖται νὰ εὕρῃ τὸ ὀρθόν, ὥς καὶ τὸν κανόνα ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπάγεται. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου ἔτους ἀφήνονται νὰ καταγράψουν μερικὰς εἰς τὰ τετράδιά των

Ἐκ πείρας γνωρίζω ὅτι οἱ μικροὶ ἐπιτυχάνουν εἰς τοῦτο. Τὰς ἐκθέσεις ταύτας ἐξετάζω τῇ συμμετοχῇ τῶν παιδιῶν. Εὐρίσκω μετ' αὐτῶν τὰ σφάλματα καὶ τὰ ἀφίνω νὰ τὰ διορθώσουν τὰ ἴδια.

11.

Ἀναγνωστικὸν χρησιμοποιοῦμεν τὸ ἐγκεκριμένον. Τοῦτο δι-

δάσκεται ἐν σχέσει πρὸς τὴν Πατριδογνωσίαν. Ἐπομένως θὰ διδάσκεται κατὰ τὸ Β'. ἔτος κατ' ἄλλην σειρὰν ἢ κατὰ τὸ Α'. ἔτος, διότι οὕτως θὰ ἀνταποκρίνονται τὰ ἑκάστοτε διδασκόμενα πρὸς τὴν Πατριδογνωστικὴν ὑλὴν πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ εὐρίσκωνται ἐν στενῇ σχέσει.

Τοῦτο ἐπίσης βοηθεῖ καὶ εὐνοεῖ τὴν κατανόησιν τοῦ ἀναγινωσκομένου καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ περιεχομένου του, Οὕτω ἐξεγείρει τὸ διαφέρον διὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ὅστις συνίσταται εἰς τὴν εὐχερῇ ρέουσαν, λογικὴν ἀνάγνωσιν.

12. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Διατάσσονται ὁμοίως οὕτως, ὥστε νὰ εὐρίσκωνται εἰς σχέσιν πρὸς τὴν Πατριδογνωσίαν. Ἀνεγνώσαμεν ἐπὶ παραδείγματι «ἡ ἔργατική μητέρα». Ἐκεῖ βλέπουν τὰ παιδιὰ πόσους κόπους καταβάλλει ἡ μητέρα. Αὐτὴ φροντίζει γιὰ τὸ κάθε τι. Πλύνει τὰ ἐνδύματά τους, ἐτοιμάζει τὸ φαγητό, ράφτει, σκουπίζει, ξεσκονίζει, μάλιστα στὰ χωριὰ πηγαίνει στοὺς δάσους, φέρνει φρούγανα καὶ ξύλα, καίει τὸ φούρνο καὶ ψήνει τὸ ψωμί. Ἔτσι πηγαίνομε ἀβίαστα στοὺς διήγημα. «Ἡ μητέρα μὲ τίς δυὸ κόρες ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἐξετιζομένη τὰ κατοικίδια ζῶα, τίς ὠφέλειες, ποὺ παρέχουν, τίς φροντίδες, ποὺ ἀταιτοῦν καὶ φθάνομε ἀβίαστα στοὺς διήγημα, ἡ παρέα τοῦ σκύλου, τοῦ κόκορα κλπ.

Τὰ διηγήματα, ὡς ἀναγνωστικὰ τεμάχια ὀφείλομεν οὕτως νὰ τὰ προσφέρωμε, ὥστε τὸ περιεχόμενον νὰ παίζεται ὑπὸ τῶν παιδιῶν, νὰ δραματοποιεῖται δηλονότι. Τὰ τεμάχια παίζονται ἐν τὸς τῆς αἰθούσης, εἴτε εἰς τὰ διαλείμματα καὶ ἀποτελοῦν πηγὴν ἀγνῆς χαρὸς.

Πρὸς τοῦτο ἡ ἐλεξεργασία θὰ γίνεται μὲ ἀπλούστατα μέσα.

Ἡ κ. Δράκαινα π. γ. παίζεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

1. Κατοικία τῆς μητέρας καὶ τῆς τεμπέλας κόρης.

2. Ἐνας κύκλος μὲ κιμωλία εἰς τὸ ἔδαφος ζωγραφισμένος παριστάνει τὸ πηγάδι.

3. Ἐδῶ κάθεται ἓνα μικρὸ παιδί εἰς τὸ θρανίον μὲ τὰ χέρια ψηλὰ «ἓνα παιδί τῆς ἀνωτέρας τάξεως μᾶς ἐτοιμάζει ἓνα κλάδον τὸν μπήγει εἰς ἓνα Χριστουγεννιάτικο δένδρον καὶ δένει μερικά φύλλα καὶ μήλα ἐκεῖ. Τοῦτο τὸ δένδρον ἐθέσαμε ὕστερα ἐκεῖ προσιά.

4. Τὸ τραπέζι εἶναι ὁ φοῦρνος μας. Ἐνα παιδί κάθεται ἐκεῖ ἀπὸ κάτω καὶ τὰ παπούτσια του εἶναι ψωμιά

5. Τὸ κενὸν τῆς πόρτας εἶναι ἡ κατοικία τῆς κ. Δ., ἡ δὲ ράβδος διὰ τῆς ὁποίας δεικνύουν εἶναι ἡ σκούπα μὲ τὴν ὁποίαν σπυλίζει τὸ δωμάτιόν της καὶ μιὰ ἄλλη ράβδος, τὸ ξεσκονιστήρι,

6. Τὰ παλτὰ τῶν παιδιῶν τὰ ὁποῖα κρέμονται εἰς τὴν κρεμάστραν εἶναι τὸ κρεββάτι τῆς κ. Δράκαινας.

7. Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἐξώπορτα. Ἐνας μικρὸς μαθητὴς κάθεται εἰς τὸ θρανίον καὶ κρατεῖ ἀπλωμένα τὰ χέρια πρὸς τὰ ἄνω διὰ νὰ παραστήσῃ τὸ τόξον τῆς θύρας. Ἄσπρα καὶ μαῦρα χαρτιά εἶναι τὸ χουσάφι ἢ ἡ πίσσα διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐπιμελὴς Μαρία ἢ ἡ ἀμελὴς Ρήνα τιμωρεῖται.

8. Ἐπὶ τοῦ θρανίου τούτου στέκεται ἓνα παιδί ὡς κόκορας.

Πρὶν τὸ διήγημα παιχθῇ αἰσθητοποιῶ εἰς τὰ παιδιά τὰ σημεῖα καὶ διηγοῦμαι εἰς ἀπλουστάτην μορφήν τὸ περιεχόμενον. Κατόπιν τὰ παιδιά ἐπαναλαμβάνουν τὸ περιεχόμενον τοῦ διηγήματος, δεικνύοντα εἰς τὴν εἰκόνα. Ζητοῦν ἓνα ρόλον δι' αὐτὰ καὶ καταλαμβάνουν τὴν θέσιν των. Ἐπαναλαμβάνουν πάλιν τὸ περιεχόμενον τοῦ διηγήματος διηρημένον εἰς ρόλους.

Μητέρας. «Μαρία, πῆγαινε νὰ γνέσῃς».

Μαρίας. «Μάλιστα μητέρα, θὰ πάω νὰ γνέσῃ». Στέκεται μπροστὰ στὸ πηγάδι καὶ κάνει τὴν κίνησιν ὅτι γνέθει. Ὑστερα λέγει «τὸ νῆμα εἶναι ματωμένο· ἄς τὸ πλύνω. «Πίπτει εἰς τὸ πηγάδι καὶ λέγει :

«ὦ. Τώρα εἶμαι πεσμένη εἰς τὸ πηγάδι». Κατόπιν σηκώνεται καὶ λέγει : Ἐδῶ εἶναι μιὰ πόρτα. Τώρα εἶμαι εἰς ἓνα ὠραῖο πράσινο λιβάδι. Πρέπει νὰ ἰδῶ πῶς εἶναι παραπέρα. «Πηγαίνει μέχρι τὴ μηλιά». «ὦ. ἔδῶ εἶναι μιὰ ὠραῖα μηλιά».

Ἡ μηλιά φωνάζει :

«Κίνησέ με, κίνησέ με, τὰ μῆλά μου εἶναι ἀπὸ πολὺν καιρὸ ὥριμα» τοῦ ἀπαντᾷ ἐκείνη. Σὲ κουνῶ καὶ ἡ μηλιά ἀποκρίνεται, «ὦραϊα! εὐχαριστῶ». Μὲ τὰς λέξεις. «Σὲ ἐβοήθησα μὲ εὐχαρίστησι» ἀποκρίνεται τὸ κορίτσι καὶ λέγει: «Τὸ λιβάδι πηγαίνει ἀκόμα πέρα»! Ἐκεῖ θὰ εἶναι ὁ φοῦρνος», «Τράβηξέ μας ἔξω, καιγόμαστε, φωνάζουν τὰ ψωμιά, πὺν εἶναι μέσα». Τὰ σύρει ἔξω. «Ὠραϊα! εὐχαριστῶ!» ἀκούεται ἀπὸ τὸν φοῦρνο. Σὲ βοήθησα εὐχαρίστως ἀκούεται πάλι ἡ Μαρία. Φθάνει εἰς τὸ σπῖτι τῆς κ. Δ. καὶ λέγει. «Νὰ ἔνα σπῖτι. Ποιὸς νὰ κάθεται μέσα; «Εἶμαι ἡ κ. Δ. θέλεις νὰ μὲ ὑπηρετῇς; «Ἔτσι τὴν ὑποδέχεται. Τῆς δίνει τὴ σκούπα καὶ τῆς λέγει. «Σκούπισε τὸ δωμάτιό μου». Ἡ Μαρία σκουπίζει μὲ μεγάλο ζῆλο καὶ ἐπιστρέφει τὴ σκούπα. «Τὰ κατάφερες ὦραϊα. Τώρα μπορεῖς νὰ τινάξης τὸ κρεβάτι μου». Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς δίνει τὸ ξεσκονιστήρι. Ἡ Μαρία κτυπάει τὰ στρώματα. Τὰ ξεσκονίζει καὶ τῆς ἐπιστρέφει τὸ ξεσκονιστήρι. Ἡ κ. Δ. τὴν ἐπαινεῖ πάλι, ἀλλὰ ἡ Μαρία λέγει. «Κυρία Δ. ἔμεινα κοντά σας τόσον καιρό. Μπορῶ νὰ γυρίσω στὴ μητέρα μου;» Ὡ! Μάλιστα! αὐτὸ πρέπει νὰ κἀνης λέγει ἡ κ. Δ. καὶ ἐπειδὴ εἶσαι τόσο ἐργατικὴ πρέπει νὰ πληρωθῇς. Ὁδηγεῖ τὴ Μαρία κάτω στὴ θύρα καὶ ἐκεῖ τὴν ραντίζει μὲ χρυσό. «Ὡ! τί πολὺ χρυσάφι!» φωνάζει χαρούμενη ἡ Μαρία καὶ φεύγει. Ὁ κόκορας, πὺν τὴ βλέπει ἔτσι χρυσομένη φωνάζει «Κικιρίκου, κικιρίκου! Ἡ Μαρία μας γυρίζει χρυσομένη. Ὡ! πόσο πολὺ χρυσάφι ἔχει; Φωνάζει ἡ μητέρα τῆς. «Μοῦ τὸ ἔδωσεν ἡ κ. Δ.» ἀποκρίνεται ἡ Μαρία, τῆς ἐσκουπίσα τὸ δωμάτιο καὶ τῆς ἐτίναξα τὰ στρώματα «Μπράβο ἐργατικὸ καὶ προκομμένο μου κοριτσάκι, λέγει ἡ μητέρα καὶ γυρίζει στὴν τεμπέλλα κόρη τῆς καὶ τῆς λέγει: «Ρήνα πῆγαινε καὶ σὺ νὰ γνέσης ἴσως πάρος λίγο χρυσάφι». «Πηγαίνω» λέγει ἡ Ρήνα καὶ μὲ μιὰ παρὰλαγὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ παιγνίδι τῆς χρυσομένης Μαρίας. Ἀλλὰ ἡ τεμπέλλα Ρήνα στὴ μηλιά ἀποκρίνεται «Ὅχι! μπορεῖ νὰ μὲ χτυπήσῃ κινένα μῆλο στὸ κεφάλι». Στὰ ψωμιά ἀπαντᾷ: Δὲν ἔχω ὄρεξη νὰ λερωθῶ. Ὅταν φθά-

νη στήν Δράκαινα, λέγει.

«Α! ἐδῶ κάθεται ἡ κ. Δράκαινα». Ἀλλὰ ἐργάζεται μὲ μεγάλη τεμπελιά. Ἡ κ. Δράκαινα διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὅταν ἡ Ρήνα τῆς ἐπιστρέφει τὴ σκούπα καὶ τὸ ξεσκονιστήρι, τῆς λέγει: «Δὲν τὰ κατάφερες τόσο καλά. Φαίνεται ὅτι δὲν ἔχεις μεγάλη ὀρεξὶ γιὰ δουλειά».

Ἡ Ρήνα πηγαίνει στὴ θύρα καὶ κλαίει λέγουσα. «ὦ! πόση πίσσα». Ὁ κόκορας φωνάζει. «Κικιρίκου, κικιρίκου!» «Γύρισε ἡ Ρήνα πισσωμένη». «Τί;» ἐρωτᾷ ἡ μητέρα. Ποιὸς σὲ ἄλειψε μὲ πίσσα; εἶσαι πολὺ τεμπέλα! καὶ τὴν ἐπαθες. Βλέπεις πῶς πληρώνονται οἱ ἐργατικοὶ καὶ πῶς τιμωροῦνται οἱ τεμπέληδες;»

13. Θ Ρ Η Σ Κ Ε Υ Τ Ι Κ Α

Ἡ Διδακτέα ὕλη τοῦ μαθήματος τούτου διατάσσεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ Πατριδογνωσία νὰ ἀποτελῇ δι' αὐτὴν τὴν συγκεκριμένην βάσιν καὶ νὰ δίνη τὴν περαιτέρω παρόρμησιν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται δι' ἐπιτυχῶν ὑποκειμενικῶν στροφῶν τοῦ διδασκάλου.

Ὅμιλοῦμεν π.χ. εἰς τὴν Πατριδογνωσίαν «περὶ τῆς Ἐκκλησίας» καὶ τοῦ προαυλίου της. Τὸ Νεκροταφεῖον εἶναι στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ μεταφέρουν καὶ θάπτουν τοὺς νεκρούς. Ὅμιλοῦμεν περὶ φερέτρου καὶ ἐκείνων, ποὺ τὸ μεταφέρουν. Ζητοῦμε νὰ κατανοήσουν τὰ παιδιά, γιατί οἱ ἄνθρωποι κλαίουں καὶ εἶναι τόσο λυπημένοι. Μ' ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὸ χωριό, κάνομε σαφές πόσο μεγάλο δυστύχημα εἶναι νὰ πεθαίνει ὁ σύζυγος μιᾶς γυναικός. Τότε αὐτὴ γίνεται χήρα. Δὲν ἔχει κανένα νὰ φροντίξῃ. Εἶναι ὑποχρεωμένη μὲ τὸ παιδί της νὰ ἐξοικονομῇ ὅ,τι τῆς χρειάζεται καὶ ἂν πεθάνῃ καὶ ἐκεῖνο, τότε μένει ὅλο. μόναχη. Κακοικεῖ στὸ σπιτάκι της μόνη καὶ μόνη πρέπει νὰ φροντίξῃ γιὰ ὅλα. Ὅταν ἀκόμη ζοῦσε τὸ παιδί της, τὴν βοηθοῦσε καὶ ἐφέρετο τόσο καλὰ πρὸς τὴ μητέρα του. Τώρα πέθανε πλέον καὶ ἡ μητέρα του ἔχασε τὸ ἀγαπημένο της παιδί. Γι' αὐτὸ εἶναι λυπημένη καὶ κλαίει. Γι' αὐτὸ ὁ ππᾶς καὶ ὅλοι οἱ καλοὶ

φίλοι καὶ συγγενεῖς ζητοῦν νὰ τὴν παρηγορήσουν. Ἀλλὰ αὐτὴ κλαίει, κλαίει ἀπαρηγόρητα.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρέχεται σταθερὰ βάσις ἀπὸ τὴν Πατριδογνωσίᾳ στὴν Ἱστορίᾳ, πὺν πρόκειται νὰ διηγηθῶ. «Θὰ σὰς διηγηθῶ τώρα παιδιὰ μιὰ τέτοια ἱστορία πὺν ὁ κ. ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, παρηγόρησε μιὰ πολὺ λυπημένη χήρα. Ἐτσι προετοιμάζομεν τὰ παιδιὰ δι' ὅλας τὰς Θρησκευτικὰς μας διηγήσεις. Εἰς περίπτωσιν ὅμως, πὺν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ διάρθρωσις τῆς Θρησκευτικῆς ὕλης εἰς τὴν Πατριδογνωσίαν. διαρθρώνω ταύτην εἰς τὰς ἐορτάς. Τὰ Θρησκευτικὰ τοῦ προγράμματος κατανέμονται εἰς ἀμφοτέρω τὰ ἔτη ὡς ἀπλᾶι Θρησκευτικὰ διηγήσεις.

14 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Τὸ μάθημα τοῦτο καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις φροντίζει νὰ ἀπασχολῇ τὰ παιδιὰ μὲ πλῆθος ἀσκήσεων, ἐν ᾧ διὰ τῶν ἐφηρμοσμένων προβλημάτων καθιστᾷ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀριθμητικῆς ζωντανὴν καὶ διαφέρουσαν. Ἡ Πατριδογνωσία προσφέρει ἐν προκειμένῳ πλείστην ὕλην διὰ τὰ ἀριθμητικὰ προβλήματα. Τὰ προβλήματα ταῦτα τιθέμενα εἰς σχέσιν πρὸς τὸ μάθημα τῆς Πατριδογνωσίας, παρέχουν τὸ πλεονέκτημα ὅτι τὸ περιεχόμενόν των ἀντλεῖται κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν τῶν παιδιῶν. Διὰ τῶν προβλημάτων τοῦ εἵδους τούτου τὸ παιδί τίθεται πρὸ τῶν ἀξιώσεων τοῦ πρακτικοῦ βίου. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀναγνωρίζει αὐτὸ τὸ ἴδιον τὴν ἀναγκαῖότητα νὰ ἀσχολῇται μὲ τὴν λύσιν τοιούτων προβλημάτων. Καὶ ἐπιτυγχάνει τοιοῦτοτρόπως μίαν ἐλευθέρως ἀσκουμένην βουλευτὴν ἐνέργειαν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐργασίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον χωρίζεται διὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος συνδιδασκαλίας ἀνὰ τέσσαρες ἐβδομάδες, ὁ σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ἐκάστοτε συνάπτονται μερικὰ ἐφηρμοσμένα προβλήματα ἀπὸ τὴν σφαῖραν τῆς Πατριδογνωσίας. Τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ ἀπόψεως ποσότητος ἀρκετά. Διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος κατὰ τὴν κρίσιν του θὰ προβάλλῃ παρόμοια προβλήματα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν Πατριδογνωσίαν, ὥστε νὰ ικανοποιῇται καὶ ἡ ποσότης. Διότι,

ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι τὰ ἀναφερόμενα προβλήματα ἀποτελοῦν παραδείγματα τῶν εἰδῶν προβλημάτων, τῶν ὁποίων ἡ λύσις ἐκαστοτε ζητεῖται.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν μιᾶς νέας ἀριθμητικῆς πράξεως π.χ. πολλαπλασιασμοῦ, διὰ τὴν νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπαφὴν πρὸν τὴν Πατριδογνωσίαν χρησιμοποιοῦ πρὸς αἰσθητοποίησιν εἰκόνας ἀπὸ ταύτην. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν θέλω βεβαίως οὔτε τὴν ἄσκησιν νὰ ἀποκλείσω, οὔτε τὴν χρῆσιν τῆς μηχανικῆς ἀριθμήσεως νὰ παραμερίσω, ἀλλὰ προτιμῶ τὰς εἰκόνας τῆς Πατρίδος, ὡς μέσον αἰσθητοποίησεως, ἐκεῖ ὅπου ἡ μηχανικὴ ἀρίθμησης εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον.

15 ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ

Τὸ μάθημα τοῦτο ἔχει σκοπὸν νὰ ἀσκήσῃ τὰ παιδιά, ὥστε νὰ ἀποκτήσουν τὴν δεξιότητα τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Εἰς τὸν διδάσκαλον ἐναπόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου. Ἐὰν ὅμως ἀκολουθήσῃ μίαν ὁδὸν ἄνευ ἀλφαβηταρίου, τότε πρέπει νὰ καταρτίσῃ μίαν ὀρισμένην σειρὰν ἀσκήσεων, ποὺ θὰ ἔχουν ἐσωτερικὴν συνάφειαν. Ὁ χαρακτὴρ ὅμως οὗτος τοῦ μαθήματος τῆς Γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως, ἡ ἀναγκαιότης τῶν ἄνευ χασμάτων ἀσκήσεων καὶ ἡ ποικιλία τούτων, δυσχεραίνουν τὴν ἀβίαστον προσαρμογὴν τῆς Γραφῆς καὶ Ἀναγνώσεως εἰς τὴν ἐνιαίαν διδασκαλίαν.

Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ἡ Γραφή καὶ Ἀνάγνωσις προσαρμόζεται μόνον ἐκεῖ, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἀβίαστος προσαρμογή, ἄλλως ἀκολουθεῖται ἰδίᾳ πορεία ἀνεξάρτητος τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας.

16 ΨΥΧΙΚΗ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.

Ἐν ἐκ τῶν πρωταρχικῶν καθηκόντων τοῦ σχολείου εἶναι νὰ ἀποκαταστήσωμεν εἰς τὰ διὰ πρώτην φορὰν ἐπισκεπτόμενα τὸ σχολεῖον μικρὰ παιδιά, μίαν ἐμπιστοσύνην ἀλόγονον πρὸς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸ σπίτι των. Εἶναι ἀνάγκη ἀπόλυτος νὰ

πεισθοῦν τὰ παιδιὰ κατὰ τὰ παιγνίδια καὶ τραγούδια, κατὰ τὰς ἐκδρομὰς καὶ συζητήσεις, κατὰ τὰς διηγήσεις ἐνδιαφερόντων ζητημάτων καὶ κατὰ τὴν ἰχνογράφειαν χρωματιστῶν εἰκόνων, ὅτι ἡ νέα των κατοικία, ἡ τάξις των, δὲν εἶναι τὸ τρομερὸν δωμάτιον, τὸ ὁποῖον ἐπέσειον οἱ γονεῖς ἐπιπολαίως καὶ ἀλόγως ὡς τόπον τιμωρίας. Πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ φρίκη καὶ ὁ φόβος, πὺν εἶχον φωλιάσει εἰς τὴν ψυχὴν τους, νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ καλὸν σχολεῖον, πὺν ὁ δάσκαλός τους τὰ ἀγαπᾷ καὶ φροντίζει νὰ τὰ μάθῃ γράμματα. Ὅταν φυγαδευθοῦν οἱ ἄδικοι φόβοι ἀπὸ τὴν ψυχὴν των, τότε τὰ παιδιὰ θὰ ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον εὐχαρίστως καὶ θὰ περιμένουν μὲ λαχτᾶρα τὴν ὥρα, πὺν θὰ σημάνη ἡ καμπάνα νὰ μεταβοῦν εἰς αὐτό. Ὅταν τοιαῦτα συναισθήματα ἀγάπης πρὸς τὸ σχολεῖον καὶ τὸν διδάσκαλον κυριαρχήσουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδιῶν, ὁ σκοπὸς τῆς προπαρασκευῆς διὰ μίαν σχολικὴν ἐργασίαν γόνιμον, ἔχει πλέον ἐπιτευχθῆ.

ΜΕΡΟΣ Β'

Α' ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Α' Β'

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

20 Ὀκτωβρίου ἕως 20 Νοεμβρίου.

Τάξεις συνδιδασκόμεναι. Α' καὶ Β'. (Ἡ Γ' συνδιδασκόμενη μὲ τὴν Δ' διδάσκεται τὰ μαθήματα κατὰ κλάδους).

Τὸν Ὀκτώβριον ὅλοι τρυγοῦν. Τὸ χωριὸ εἶναι ἔρημο. «Θέρος, τρύγος, πόλεμος» ὅπως λέγει καὶ ἡ Λαϊκὴ παροιμία.

Ὁ τρύγος λοιπὸν εἶναι ἐν γεγονόσ, πού τὸ ζοῦν ὅλα τὰ παιδιά μικρὰ καὶ μεγάλα. Ὡς τοιοῦτον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὸ κέντρον καὶ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας, οὐ μόνον εἰς τὴν Α' καὶ Β', ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ὡς θὰ δείξω προσεχῶς εἰς ἄλλην μου ἐργασίαν ἐν μέτρῳ τινί.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, πολλὰ παιδιά πηγαίνουν μὲ τοὺς γονεῖς των στὰ ἀμπέλια, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀποφύγουν τὸν πειρασμὸν τοῦ τρύγου, θέλουν νὰ εὐθυμήσουν, θέλουν νὰ χαροῦν. Μία διδασκαλία λοιπόν, πού θὰ εἶχεν ὡς κέντρον τὸν τρύγον θὰ ἦτο λίαν διαφέρουσα, θὰ ἀπετέλει ζωηρὸν ἐρέθισμα πρὸς ἐνέργειαν καὶ αὐτοτελὴ δράσιν, θὰ εἶχε ἡ ὅλη ἐργασία ἐπ' αὐτοῦ ἐδραιωτάτην συγκεκριμένην καὶ αἰσθητὴν βάσιν. Τὸ σχολεῖον ὀφείλει νὰ μὴ ἀγνοήσῃ τὴν πραγματικότητα ταύτην, διότι θὰ ἔχανε τὴν εὐκαιρίαν, ἡ ὁποία τοῦ παρέχεται διὰ νὰ ἐπιτύχῃ μίαν διδασκαλίαν γεμάτην ζωὴ καὶ διαφέρον καὶ προσέτι πλήρη πραγματικοῦ περιεχομένου. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀποφασίσῃ κανεὶς νὰ μένῃ εἰς τὴν σχολικὴν αἴθουσαν θὰ ἀντιληφθῇ ταχέως ὅτι ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά τῶν παιδιῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ζωογονοῦνται ἀπὸ τὰ γεγονότα, πού ἔζησαν εἰς τ' ἀμπέλια, θὰ περιπλανῶνται πολὺ μακρὰν ἀναπλάττοντα τὰς ἀναμνήσεις, πού εἶχον ἀπὸ τὴν περασμένην ἐποχὴν τοῦ τρύγου καὶ δὲν θὰ εἶναι καθόλου ἄπορον διατὶ τὰ μικρὰ αὐτὰ διαβολάκια δὲν σπεύδουν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν διδασκαλίαν, προβαίνοντα εἰς ἀνακρινώσεις πλήρεις ζωῆς καὶ δια-

φέροντος. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀπλούστατον. Δὲν θὰ ὑπάρχουν τὰ περιεχόμενα ἢ καὶ ἄν ὑπάρχη τι ἀπὸ τὴν προσχολικὴν τῶν ζώῃν, εἶναι ἀσαφὲς ἀσυστηματοποίητον, λησμονημένον καὶ ἐπισκοτισμένον ἀπὸ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ τρέξουν στ' ἀμπέλια νὰ τρυγήσουν, νὰ φᾶνε σταφύλια, νὰ πιοῦν μοῦστο, νὰ ζήσουν μιὰ εὐτυχισμένη ἡμέρα. Τότε βέβαια αἱ ἀνακοινώσεις τῶν θὰ ἀποτελοῦν ἀνάγκην καὶ θὰ λήπτουν σὰν βροχὴ περιγραφόμεναι ἀτομικὰ τῶν βιώματα καὶ πράξεις καὶ ἐνεργείας, ποὺ εἶδαν καὶ ἔκαμναν.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχη κανεὶς, ποὺ θὰ διαφωνῇ, ἂν τρέξωμεν νὰ ἀντλήσωμεν τὰς γνώσεις μας ἀπὸ τὴν φυσικὴν πηγὴν τῶν, ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ περιβάλλοντος.

Πρώτῃ ἐκδρομῇ. (Διὰ τέσσαρας ἑβδομάδας).

Πατριδογνωσία. "Α! ᾶ! Σήμερα παιδιὰ βλέπω μᾶς λείπουν πολλὰ, πάρα πολλὰ παιδιὰ· γιατί παρακαλῶ, συμβαίνει αὐτό;

Παιδιά. Πᾶνε, κύριε, στὸν τρύγο. Μπήκαμε σήμερα στὸν τρύγο. "Ολοὶ τρυγοῦν τ' ἀμπέλια τους.

Διδῶλος. Οἱ γονεῖς τὸ ξέρω, μὰ τὰ παιδιὰ; Τὰ παιδιὰ τὶ θέλουν στ' ἀμπέλια;

Παιδιά. Εἶναι ὥραϊα κύριε στ' ἀμπέλια· μᾶς ἀρέσει πολὺ· πηγαίνομε, κύριε, ἐκδρομῇ;

Διδῶλος. Θέλετε νὰ πᾶμε κι' ἐμεῖς. Πηγαίνομε, ἀλλὰ ἐκεῖ πρέπει κι' ἐμεῖς νὰ μάθωμε νὰ τρυγοῦμε. Μετὰ σύντομον προπαρασκευὴν συγκεντρώνονται τὰ παιδιὰ καὶ ξεκινοῦμε.

Φτάνομε τ' ἀμπέλια, μὲ χαρὰς καὶ μὲ τραγούδια. Τὸ πρῶτο ἀμπέλι εἶναι τοῦ μαθητοῦ τῆς Β'. τάξεως Ν. Κοντοστέκονται.

Διδ. Τίτος εἶναι αὐτὸ τὸ ἀμπέλι; Θὰ σταθοῦμε ἐδῶ;

Π. Εἶναι τοῦ Νίκου. Δὲν βλέπετε ποὺ εἶναι ὁ πατέρας του, ὁ ἀδελφός του καὶ οἱ ἀδελφές του;

Διδ. Δηλ. Πόσοι εἶναι ὅλοι; Ἐρωτᾷ ὁ διδῶλος τὰ παιδιὰ τῆς Α'. τάξεως.

Π. Πέντε (5).

Διδ. Γιὰ μετρήστε τους. Παιδιά. 1, 2, 3, 4, 5, μετροῦν τὰ παιδιὰ ἐν ᾧ δεικνύουν μὲ τὸ χέρι.

Διδ. Πόσοι ἄνδρες εἶναι καὶ πόσες γυναῖκες.

Π. 2 ἄνδρες καὶ 3 γυναῖκες.

Διδ. Ὅλοι αὐτοὶ τρυγοῦν ;

Π. Ὁχι. Ἡ Κούλα ἡ Χριστίνα καὶ ἡ Μαριγῶ τρυγοῦν. Ὁ πατέρας τοῦ Νίκου, πατάει τὰ σταφύλια καὶ ὁ ἀδελφός μου, συμπληρώνει, ὁ Νίκος κουβαλάει τὰ μοῦστο. Βλέπετε τὸ μουλάρι μας, πὺν εἶναι δεμένο στὴν ἄκρη τοῦ ἀμπελιοῦ; Μόνο ἡ μητέρα μου ἔμεινε σπῖτι γιὰ νὰ μαγειρέψῃ καὶ νὰ βοηθῇ τὸν ἀδελφό μου νὰ ξεφορτώνουν τὸ μουλάρι.

Διδ. Γιὰ προσέξτε. Πῶς τρυγοῦν ;

Π. Κάθε κορίτσι μὲ τὸ ἓνα χέρι πιάνει τὸ σταφύλι καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ κόβει.

Διδ. Μὲ ποῦ χέρι τὸ πιάνει καὶ μὲ πὺν τὸ κόβει.

Π. Μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι πιάνει τὸ σταφύλι καὶ μὲ τὸ δεξιό, πὺν κρατεῖ τὸ μαχαίρι τὸ κόβει καὶ τὸ βάζει στὸ καλάθι, πὺν εἶναι κοντὰ στὸ κλῆμα. Νά! ἡ Κούλα τρύγησε αὐτὸ τὸ κλῆμα καὶ πῆρε τὸ κοφίνι της καὶ τὸ ἄφησε κοντὰ στὸ ἄλλο κλῆμα, πὺν τρυγάει τώρα.

2ο Παιδ. Προσέξτε ἐκεῖ. Ἡ Χ. ἐγέμισε τὸ καλάθι της καὶ τὸ ἀδειάζει στὴν κόφα. Τὸ ἴδιο κάνουν τώρα καὶ ἡ Μαρία καὶ ἡ Κούλα.

Διδ. Τώρα.

Π. Τώρα τὴ παίρνουν γιὰτὶ γέμισε καὶ πᾶνε νὰ τὴν ἀδειάσουν.

Νά! Τὴν ἄφησαν κοντὰ στὴν πατητήρα καὶ παίρνουν τὴν ἄλλη κόφα γιὰ νὰ ἀδειάζουν μέσα τὰ κοφίνια τους.

Διδ. Ὁραῖα! Πᾶμε κοντὰ στὴν πατητήρα νὰ ἰδοῦμε. Πηγαίνουν. Ὁ πατέρας τοῦ Νίκου πατάει. Τὰ παιδιὰ βλέπουν. Τώρα ἀδειάζει τὰ τσίπουρα ἀπάνω σ' ἓνα στρῶμα ἀπὸ φύλλα καὶ τὰ σκεπάζει.

Π. Γιατὶ τὰ σκεπάζει κύριε ;

2ο Παιδ. Γιὰ νὰ μὴν πίνῃ ὁ ἥλιος τὸ κρασί, πὺν ἔχει μείνει ἀκόμη ὅσο νὰ τὰ στύψουν μὲ τὴν τσιφιλιά. (Πιεστήριον φορητόν.)

Δ. ΝΙΚΟ κράτησε τὴ λινάτσα νὰ τὴν γεμίσει ὁ πατέρας σου σταφύλια.

Π. Νὰ γεμίσει καὶ τώσα τὴ δένει καὶ τὴ ρίχτει στὴν Πλάστρα καὶ ἀρχίζει νὰ πατάη. Βλέπετε τὰ σταφύλια λιώνουν καὶ τρέχει τὸ ζουμί τους μέσ' τὸ λεβέτι.

2ο Παιδ. Αὐτὸς εἶναι ὁ μουστος. Τώρα γεμίσει τὸ λεβέτι. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νίκου κρατεῖ τὸ ἀσκί, ὁ Νίκος φέρνει τὸ χωνὶ καὶ ὁ πατέρας τους γεμίζει πρῶτα τὸ ἓνα καὶ ὕστερα τὸ ἄλλο ἀσκί.

2ο Π. Τώρα ὁ Γιώργης φέρνει τὸ μουλάρι φορτώνουν καὶ φεύγει. Γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγωγιάτης.

1. Παιδ. Ἔρχεται ἡ τσιφιλιά. Τὴν στήνουν. Τώρα γεμίζουν τὸ βαρέλι τσίπουρα. Τώρα βάνουν ἐπάνω ἓνα ξύλο καὶ νὰ τὰ στύβουν. Ἡ βρύση τῆς τρέχει. Τὸ σέκιο (κουβάς) γεμίσει.

Διδ. Καλὰ παιδιά. Πιγαίνετε τώρα στ' ἀμπέλια σας νὰ τρυγήσετε καὶ νὰ πατήσετε καὶ ὅταν σφυρίξω νὰ μαζεუτήτε πάλι. Τὰ παιδιά σκορποῦν μὲ φωνὲς χαρᾶς. ὙΑ! ἄ. ἄ. ἄ. Κατὰ τὸ ἀπόγευμα μαζεύονται τὰ παιδιά, καὶ γυρίζομε. Μαζὶ μὲ ἀγωγιάτες ποὺ μεταφέρουν τὸ μουστο στὸ χωριὸ μέσα σὲ ἀσκιὰ φορτωμένα σὲ ἄλογα, μουλάρια καὶ γαϊδούρια (ἄλλοῦ μπορεῖ καὶ κάροα καὶ αὐτοκίνητα).

ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

1

Διδ. Χθὲς παιδιά πήγαμε στ' ἀμπέλια· ἐκεῖ εἶδαμε πολλὰ πράγματα.

Ποιὸ παιδί θέλει νὰ διηγηθῇ κάτι;

Ἐνα παιδί ἀπὸ τὴ δευτέρα τάξη διηγεῖται ὡς ἑξῆς παιδιά:

«Περπατήσαμε μιὰ ὥρα καὶ φτάσαμε στ' ἀμπέλια. Πρῶτο ἀμπέλι εὗρήκαμε τοῦ Νίκου. Ἐκεῖ σταθήκαμε λίγο. Οἱ 3 ἀδελφὲς τοῦ Νίκου τρυγοῦσαν. Κάθε μία εἶχε ἓνα καλάθι. Μὲ τὸ

μαχαίρι πού εἶχε στὸ δεξί της χέρι ἔκοβε τὰ σταφύλια ἀπὸ τὸ κλῆμα καὶ ἐγέμιζε τὸ καλάθι της. Ὅμως τὸ γέμιζε, τὸ ἀδειαζε στὴν κόφα καὶ πάλι τὸ ἐγέμιζε. Ὅταν γέμιζε ἡ κόφα τὴν πηγαιναν στὴν πατητήρα.

2

Διδ. Τί εἶδαμε στὴν πατητήρα ;

Π. Ὁ πατέρας τοῦ Νίκου ἐγέμιζε τὴ λινάτσα σταφύλια. Τὴν ἔδενε ὕστερα καὶ τὴν ἔριχνε ἐπάνω στὴν πλάντρα. Πατοῦσε ἐπάνω κι' ἔτρεχε τὰ σταφύλια ἔλυναν καὶ ὁ μοῦστος ἔτρεχε κι' ἐγέμιζε τὸ λεβέτι. Ὅταν δὲν εἶχαν πλέον ἄλλο ζουμί ἀδειαζε τὰ τσίπουρα ἐπάνω σὲ ἀμπελόφυλλα. Ὅμως μαζεύονταν πολλὰ τσίπουρα ἐρχότον ἢ τσιφιλιά καὶ τὰ ἔστιβε.

3

Διδ. Πῶς τᾶστιβαν μὲ τὴν τσιφιλιά ;

Π. Τὰ ἔβαναν μέσα σὲ ἓνα κλαδί πού εἶχε ἡ τσιφιλιά. Ἐπάνω στὸ κλαδί ἔβαναν ἓνα σκέπασμα «τὸν παπᾶ». Κατέβαζαν κάτω τὴ βίδα καὶ τὴν βίδωναν στὸν «παπᾶ». Ὅστερα τὴν ἔστριβαν μὲ ἓνα σίδερο κι' ἐπίεζε τὸν παπᾶ. Ὁ παπᾶς ἐπίεζε τὰ τσίπουρα κι' ὁ μοῦστος ἔτρεχε ἀπὸ τὴν τρυπίτση πού ἔχει γύρω - γύρω τὸ κλαδί καὶ μαζεύονταν στὸ σέκιο.

4

Διδ. Μὲ τί μεταφέρουν τὸ μοῦστο ἀπὸ τὰ ἀμπέλια ;

Π. Κάθε νοικοκύρης ἔχει ἀσκιὰ. Τὰ ἀσκιά αὐτὰ τὰ γεμίζει μούστο.

Παίρνει δύο, δύο καὶ τὰ φορτώνει στὸ μουλάρι του. Τὸ μουλάρι τὰ μεταφέρει στὸ σπίτι. Ἄλλοι πάλιν κουβαλοῦν τὸ μούστο μὲ κάρρα καὶ ἄλλοι μὲ αὐτοκίνητο. Στὰ κάρρα καὶ τὰ αὐτοκίνητα φορτώνουν πολλὰ ἀσκιὰ.

Ι Χ Ν Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Διδ. Θέλετε τώρα παιδιά νὰ ζωγραφίσουμε στὸν πίνακα τί εἶδαμε στ' ἀμπέλια ;

Π. Ναί, κύριε, θέλωμε.

Διδ. Τί θὰ ζωγραφήσωμε πρώτα ;

Π. Πῶς τρυγοῦν τὰ κορίτσια.

Διδ. Προσέχετε. Ζωγραφίζω ἓνα κορίτσι.

Π. Βάλε ἓνα κοφίνι, κύριε, κοντά του νὰ ρίχνῃ μέσα τὰ σταφύλια.

Διδ. Νὰ τὸ κοφίνι. Νὰ καὶ τὰ ἄλλα κορίτσια μὲ τὰ κοφίνια τους.

Π. Τὰ κλήματα ;

Διδ. Ναί. Νὰ καὶ τὰ κλήματα μὲ τὰ σταφύλια.

Π. Ἡ κόφα ;

Διδ. Νὰ καὶ ἡ κόφα.

2

Διδ. Τώρα τὶ θὰ ζωγραφήσωμε ἀκόμα ;

Π. Ὁ πατέρας πατάει τὰ σταφύλια.

Διδ. Ὡραῖα ! Νὰ ἡ πλάντρα. Νὰ κι' ὁ πατέρας μέσα μὲ σηκωμένα τὰ πανταλόνια, κρατεῖ τὴ λινάτσα ἀνοιχτή.

Π. Νὰ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νίκου. Ρίχνει μέσα σταφύλια.

Διδ. Μάλιστα. Ζωγραφίζει καὶ τὸν ἀδελφὸ τοῦ Νίκου.

2. Παιδί. Τὸ λεβέτι ποὺ πέφτει ὁ μοῦστος ;

3. Παιδί. Τὸ μουλάρι ποὺ βόσκει δεμένο ;

4. Π. κλπ.

3

Διδ. Τώρα τί ἄλλο ἔχομε νὰ ζωγραφήσωμε ;

Π. Τὴν τσιφιλιά κύριε.

Διδ. Μάλιστα. Ζωγραφίζει τὴν τσιφιλιά.

Π. Ὁ βοηθὸς τοῦ ἰδιοκτήτη τῆς τσιφιλιάς ρίχνει τὰ τσίπουρα στὸ καδί. Ζωγραφῆστέ τον κύριε.

Π. Ποῦ εἶναι τὸ καδί ;

Π. Ζωγραφῆστε κύριε τὸν παπᾶ, ἐπάνω, στὸ καδὶ τῆς τσιφιλιάς.

Π. Βάλε τὸ σέκιο στὴ βρύση τῆς τσιφιλιάς, νὰ τρέχῃ ὁ μοῦστος.

Π. Ὁ σωρὸς τὰ τσίπονρα ;

Π. Τὸ ἀσκή ἐκεῖνο ποὺ ἔχει τὴν τσιφιλιὰ ποὺ εἶναι; κ λπ.

4

Διδ. Τί ἔχομε ἀκόμη νὰ ζωγραφίσωμε ;

Π. Τοὺς ἀγωγιάτες ποὺ κουβαλοῦν τὸ μουστο.

Διδ. Νὰ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νίκου καὶ ὁ Πατέρας του, ποὺ φορτώνουν τὸ μουλάρι.

Π. Ζωγραφῆστε κύριε τὸ Νίκο νὰ κρατῇ τὸ μουλάρι.

Π. Νὰ στὸ δρόμο πᾶνε μαζί μας μουλάρια καὶ ἀγωγιάτες.

Διδ. Ζωγραφίζει πέντε μουλάρια φορτωμένα μὲ 5 ἀγωγιάτες καὶ 5 κάρα κλπ.

Σημ. Ἡ Προφορικὴ ἔκθεσις τοῦ ὅ,τι εἶδαν καὶ ἡ ἱχνογράφησις διαιροῦνται εἰς τέσσαρα τμήματα· ἓνα δι' ἐκάστην ἑβδομάδα· μὲ συνέχειαν χειροτεχνικὰς ἐργασίας, παιγνίδια καὶ τραγούδια κλπ.

Χ Ε Ι Ρ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Πλαστική. Ὡς πλαστικὴν ὕλην χρησιμοποιοῦμεν κατὰ προτίμησιν πλαστιλίνην. Αὕτη εἶναι μὲν δαπανηρά, ἀλλ' ἐνδείκνυται διὰ τὰς μικρὰς τάξεις διὰ νὰ μὴ γεμίζουν πηλὸ τὸ θρανίον καὶ τὰ δάπεδα. Ὅπωςδὴποτε πρέπει νὰ ἐξοικονομηθῇ τὸ μικρὸν τοῦτο ποσὸν ποὺ χρειάζεται διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Διδ. Παιδιά, κάθε θρανίον θὰ ἔχη ἓνα κομμάτι ἀπ' αὐτὸ τὸ ζυμάρι. Τὸ βλέπετε; αὐτὸ εἶναι. Τὸ βάνομε σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ κουτί γιὰ νὰ μὴν παίρῃ σκόνη καὶ νὰ μὴ ξηραίνεται. Τώρα, τὸ κλείνω μὲ τὸ σκέπασμά του. Τώρα παιδιά, ἀνοίξετέ το, βγάλτε τὴν πλαστιλίνην ξαναβάλτε τὴν καὶ κλείστε το. (Τὰ παιδιά τὸ περιεργάζονται).

Αὐτὰ τὰ κομμάτια τοῦ μουσαμᾶ θὰ τὰ βάλετε στὸ θρανίον καὶ ἐπάνω θὰ ζυμώνετε· ἓνα κομμάτι ὅσο σᾶς χρειάζεται ἀπὸ τὸ ζυμάρι αὐτὸ γιὰ νὰ φτειάνετε ὅ,τι θέλετε. Πάρετε τώρα, ἓνα κομμάτι ὁ καθένας καὶ φτειάσετε σταφύλια καὶ ρόγες. Νὰ ἔτσι

ὅπως τὰ φτιάνω κι' ἐγώ. Τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ διαφέρουν τὴν ἐργασίαν των καὶ τὴν συνεχίζουν ὥς σιωπηρὰν ἀσχολίαν.

Ἡ Β'. τάξις, κόβει ἀπὸ πράσινο χαρτὶ φύλλα εἰς σχῆμα φύλλων ἀμπέλου μικρότερα ἢ μεγαλύτερα. Τὰ φύλλα αὐτά, μὲ τὸ μίσχο τους τὰ κολλάει σ' ἓνα ἄσπρο φύλλο. Ἐπίσης κατασκευάζουν πατητῆρες, μουλάρια, κοφίνια κλπ. μὲ πλαστιλίνη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον.

Π Ο Ι Η Μ Α

Τρύγος.

Μὲ σάκκο καὶ βιβλίον τὸ σκάμε ἀπ' τὸ σχολεῖο.

Κύρ δάσκαλέ μου ἀντίο.

Καὶ πάμε γιὰ τ' ἀμπέλια, φωνές, χαρὲς καὶ γέλια.

Νὰ κόψουμε σταφύλια

κι' ἄς φᾶμε καὶ σκαμπίλια.

Νὰ τοῦ σχολειοῦ μαρίδα

σὰν σύννεφο ἀπ' ἀκρίδα,

χορεύει καὶ πηδάει,

τὸν τρύγο χαιρετάει.

Τὸν τρύγο τραγουδάει

τ' ἀμπέλια τῆς τρυγᾶει.

Καὶ βγαίνει ὁ γέρο—Τσάγγος

ποὺ τότε τρέμει ὁ κάμπος

καὶ τὴν τουφεκᾷ

μ' ἓνα παλιὸ κουμποῦρι

γεμᾶτο μὲ λαθούρι

ἢ τὸ ποίημα Τρύγος πρόσχαρα προβαίνει κλπ.

Λ Ε Κ Τ Ι Κ Ε Σ Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

ΠΟΙΟΣ ΤΡΥΓΑΕΙ ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

Ὁ πατέρας

ἢ μητέρα

}

ὁ ἀδελφὸς	}	τρυγάει τὸ ἀμπέλι.
ἡ ἀδελφή		
τὸ παιδί		
τὸ κορίτσι		

Σημ. Θὰ κάνουν τόσες προτάσεις, ὅσα εἶναι τὰ ὑποκείμενα
 π. γ. ὁ πατέρας τρυγάει τὸ ἀμπέλι. Ἡ μητέρα τρυγάει τὸ ἀμπέ-
 λι, ὁ ἀδελφὸς τρυγάει τὸ ἀμπέλι κλπ.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Οἱ πατέρες	}	τρυγοῦν τὰ ἀμπέλια.
οἱ μητέρες		
οἱ ἀδελφοὶ		
οἱ ἀδελφές		
τὰ παιδιά		
τὰ κορίτσια		

Μὲ τὶ κουβαλοῦν τὸ μοῦστο.

Μὲ τὸ	}	μουλάρι	}	κουβαλοῦν τὸ μοῦστο
		ἄλλογο		
		κάρρο		
		αὐτοκίνητο		

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Μὲ τὰ	}	μουλάρια	}	κουβαλοῦν τὸ μοῦστο
		ἄλλα		
		κάρρα		
		αὐτοκίνητα		

Ποιὸς πατάει τὰ σταφύλια.

Ὁ πατέρας	}	πατάει τὰ σταφύλια
ἡ μητέρα		
ὁ ἀδελφὸς		
ὁ θεῖος		
ὁ ἐξάδελφος		
ὁ γείτονας		

Πληθυντικός ἀριθμὸς

οἱ πατέρες	}	πατοῦν τὰ σταφύλια
οἱ ἀδελφοὶ		
οἱ θειοὶ		
οἱ ἐξιδελφοὶ		
οἱ γείτονες		

Ποιὸς ἄλλος εἶναι σήμερα στ' ἀμπέλια.

Ὁ δάσκαλος εἶναι	}	σήμερα στ' ἀμπέλια
ἐγὼ εἶμαι		
σύ εἶσαι		

Ὁ δάσκαλος πῆγε στ' ἀμπέλι	}	μὲ μένα
		μὲ σένα
		μὲ αὐτὸν
		μὲ αὐτὴν
		μὲ μᾶς
		μὲ σᾶς
		μὲ αὐτοὺς

Ε Κ Θ Ε Σ Ε Ι Σ

Τὰ κορίτσια τρυγοῦν.

Ὁ πατέρας πατάει.

Ὁ ἀγωγιάτης κουβαλάει.

Τὸ κρασί τρέχει βρούσι ἀπὸ τὴν τσιφιλιά.

Διδ(λ)ος. Σήμερα θὰ γράψωμε μιὰ ἔκθεση ἀπὸ τὸν τρύγο.

«Τὰ κορίτσια τρυγοῦν» σᾶς ἀρέσει γιὰ ἔκθεση ;

Σηκωθῆτε λοιπὸν στὸν πίνακά σας· (γίνεται).

Διδ. Ποιὸ παιδί θὰ μοῦ εἰπῇ τὴν πρώτη πρόταση :

Παιδ. Ἡ Μαρία. ἡ Χρηστίνα καὶ ἡ Κούλα τρυγοῦν.

Διδ. Ξέρετε ὅλες αὐτὲς τὶς λέξεις νὰ τὶς γράφετε ; Πῶς γράφεται ἡ λέξις Μαρία ; Γράψε τὴν σύ. (γίνεται) Τὴν ἔγραψε καλά ;

Π. Ὁχι. Ἡ λέξις Μαρία γράφεται μὲ τὸ «Μ» κεφαλαῖο·

γιατί είναι όνομα ανθρώπου.

Κατά τόν ίδιον τρόπον γράφεται όλη ή πρότασις.

Έπειτα προκαλώ τὰ παιδιὰ νὰ μοῦ εἶπουν τὴν δευτέραν πρότασιν. «Κόβουν τὰ σταφύλια μὲ τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὰ κλήματα καὶ τὰ βάνουν εἰς τὸ καλάθι».

Εὐρίσκουν τὰς δυσκόλους λέξεις καὶ ἀπὸ τὴν πρότασιν αὐτήν.

Ένα παιδί γράφει τὴν πρώτην εἰς τὸν πίνακα. Τ' ἄλλα παιδιά λέγουν ἂν τὴν ἔγραψε καλά, π.χ. Κόβουν τὸ «Κ» θέλει μὲ κεφαλαῖο, γιατί ὕστερα ἀπὸ τὴν τελεία τὸ πρῶτο γράμμα τὸ γράφομε μὲ κεφαλαῖο «μαχαίρι».

II. Όχι τὸ ρι θέλει μὲ «ι» γιατί τὸ I σιὸ τέλος τῶν οὐδετέρων γράφεται μὲ «ι».

Διδ. Παρακάτω. Ὑμα γεμίση τὸ κοφίνι τὸ ἀδειάζουν στὴν κόφα».

Ποιὲς λέξεις δὲν ξέρετε νὰ γράψετε ἀπ' αὐτό;

II. Γράφομεν τὰς δυσκόλους λέξεις στὸν πίνακα. Τέλος τὰ παιδιὰ ἀντιγράφουν ὅλες τὶς λέξεις αὐτὲς καὶ ὕστερα γράφουν τὴν ἑκθεσι στὸν πίνακα. Τὴν διβάζουν καὶ τελειώνει ἡ ἑκθεσις.

2

Διδ)λος.. Σήμερα παιδιά θὰ γράψωμε ἄλλη μιὰ ἑκθεση· Για τὸν τρύγο. Ποιὰ ἔρχεται κοντά;

Παιδ. «Ὁ πατέρας τοῦ Νίκου πατάει τὰ σταφύλια».

(Τὰ παιδιά ὅταν ἔχουν τὴν εἰκόνα πρὸ αὐτῶν μποροῦν νὰ βάλουν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν μὲ βοηθητικὰς ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου ἢ τὴν δίδει καὶ ὁ διδάσκαλος.

Διδ. Ποιὸς θὰ μοῦ εἶπη τὴν πρώτη πρότασι;

II. «Ὁ πατέρας γεμίζει τὴν λινάτσα σταφύλια».

Διδ. Νὰ τὴν εἰποῦν καὶ ἄλλα παιδιά (γίνεται).

Ξέρετε ὅλες τὶς λέξεις νὰ τὶς γράψετε; Εὐρίσκουν μερικὲς λέξεις ἀγνώστους. Τὶς γράφει ἓνα παιδί στὸν πίνακα. Διορθώνουν τὰ λάθη. Λένε τὸ λόγο τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἔτσι ἐξακολουθοῦν

μέχρι τέλους. Ὑστερα τὴ δένει ἀπὸ πάνω. Τὴν ρίχνει στὴν πλάντρα. Τώρα ὁ πατέρας πατάει. Νὰ ὁ μοῦστος τρέχει ποτάμι».

3

Διδ. Θέλετε παιδιὰ νὰ γράψουμε σήμερα ἄλλη μιὰ ἔκθεσι γιὰ τὸν τρύγο; καὶ ποιά;

Παιδ. Τώρα θὰ γράψουμε τὴν ἔκθεσι. «Ὁ ἀγωγιάτης κουβαλαίει τὸ μοῦστο μὲ τὸ μουλάρι του».

Διδ. Ὁραῖα! Πῶς θὰ ἐργασθῇτε μόνοι σας τώρα, ἀφ' οὗ ἐγὼ ἔχω μάθημα μὲ τὴν Γ'. καὶ Δ'. τάξεις;

Π. Θὰ εἰποῦμε τὴν πρώτη πρότασι.

Διδ. Ὑστερα;

Π. Ὑστερα θὰ τὴν γράψουμε στὸν πίνακα.

Διδ. Ἄν κάνετε κανένα σφάλμα;

Π. Θὰ τὸ διορθώσωμε κι' ἂν δὲν μπορούμε ἐμεῖς, ὁ βοηθός μας.

Διδ. Ὁραῖα! Ὁ Χ. (μυθιτῆς τῆς Στ'. τάξεως) νὰ τοὺς βοηθῇ.

Τὴν γράφουν, τὴν διορθώνουν καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν σιωπηρῶν ἀσχολιῶν, τὴν διαβάζομε μαζί, τὴν διορθώνομεν ἂν ἔμεινε κανένα σφάλμα.

4

Διδ. Τώρα παιδιὰ θὰ γράψουμε μιὰ τελευταία ἔκθεσι ἀπὸ τὸν τρύγο· ποιά λέτε;

Συμφωνοῦμε «ὁ μοῦστος τρέχει βρούσι ἀπὸ τὴν τσιφιλιὰ». Θὰ ἐργασθῇτε πάλι μόνοι σας. Πῶς εἴπαμε προχθὲς θὰ ἀρχίσητε;

Π. Θὰ εἴπη ἕνας τὴν πρώτη πρότασι. Θὰ τὴν γράψῃ ἕνας στὸν πίνακα. Οἱ ἄλλοι θὰ προσέχουν μὴν ἔκανε κανένα σφάλμα στὴν ὀρθογραφία.

Διδ. Ὑστερα.

Π. Θὰ τὸ διορθώσωμε.

Διδ. Ἄν δὲν τὸ βλέπετε σεῖς;

Π. Θὰ μᾶς τὸ εἴπη ὁ βοηθός μας.

Τὴν γράφουν κι' αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν σιωπη-

ρῶν ἐργασιῶν τὴν διαβάζομε μαζὶ καὶ τὴν διορθώνομε. Θὰ εἶναι περίπου αὐτὸ τὸ περιεχόμενον :

«Ὁ ἄνθρωπος στήνει τὴν τσιφιλιά. Ὑστερα τὴν γεμίζει τὸ παιδὶ τσίπουρα καὶ τὴν σκεπάζει μὲ τὸν «παπᾶ». Τώρα γυρίζει τὴν βίδα μ' ἓνα σίδερο. Νά. Ὁ μοῦστος τρέχει βρούση. Τὸ σέκιο γέμισε».

° Α ρ ι θ μ η τ ι κ ῆ

Α'. τάξις. Σκοπός. Οἱ ἀριθμοὶ 1—5. Ἀσκήσεις ἀριθμῆσεως. Αἰσθητοποιήσεως.

2

Διδ. Παρατηρῆστε παιδιὰ στὴν εἰκόνα τοῦ τρύγου πὺν ζωγραφίσαμε· τί εἶναι ζωγραφισμένο 1 φορά;

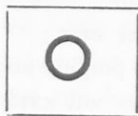
Π. 1 πατέρας, πὺν πατάει τὰ σταφύλια. 1 πλάντρα. 1 λινάτσα γεμάτη σταφύλια (ἐν ᾧ συγχρόνως δείχνει).

2ο Π. 1 ἀδελφός πὺν κουβαλάει τὸ μοῦστο. 1 τσιφιλιά.

Διδ. Τώρα ποιὸς θὰ μοῦ δείξῃ ἀπὸ τὰ πολλὰ κλήματα πὺν ἔχομε ζωγραφισμένα 1; (Πολλὰ παιδιὰ κατὰ σειρὰν δεικνύουν ἀπὸ 1 κλῆμα). Ποιὸς θὰ μοῦ δείξῃ 1 κρεμάστρα; ποιὸς 1 παιδί; ποιὸς 1 κορίτσι;

Διδ. Τώρα νὰ φωνάξῃ 1 μιὰ φορά. Α (γίνεται).

Θέλετε τώρα νὰ ζωγραφίσωμε 1 κουλούρα, στρογγυλὴ σὰν τὸ κουμπὶ μας; Γιὰ γυρῶστε τὸ δάκτυλό σας γύρω-γύρω στὸ κουμπὶ (γίνεται) δὲν εἶναι στρογγυλὸ σὰν κουλούρα; Βγάλτε λοιπὸν τὴν πλάκα σας νὰ ζωγραφίσωμε τὴν κουλούρα (γίνεται). Γιὰ κυττάξετε. Ἡ πλάκα σας ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ εἶναι χαρακωμένη ἔτσι (δεικνύω τὸν πίνακα πὺν εἶναι διηρημένος εἰς τετραγωνίδια). Τώρα σὲ 1 ἀπ' αὐτὰ τὰ σπιτάκια, πὺν ἔχει ἡ πλάκα μας θὰ ζωγραφίσωμε 1 κουλούρα σὰν τὸ κουμπὶ μας. Νὰ ἔτσι (γράφω τὴν κουλούρα εἰς τὸ τετράγωνον τοῦ πίνακος).

Ἔως ἐδῶ τελειώνει τὸ μάθημα καὶ ἀφήνομε τὰ παιδιὰ νὰ ζωγραφίσουν κουλοῦρες, τὸν πατέρα τους, τὴν μητέρα τους κλπ. ἀπὸ μιὰ φορὰ. Στὸ διάλειμμα μποροῦμε νὰ βάλωμε τὰ παιδιὰ νὰ παίξουν τὶς καβαλίτσες. Παιδιὰ καθένας σας θὰ πάρῃ ἓνα παιδί καὶ θὰ τὸ ἔξη ἄλογο νὰ τὸν πάῃ ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρῃ τοῦ σχολείου μέχρι τὴν ἄλλῃ. Μόλις φθάνετε στὴν ἄλλῃ ἄκρῃ, τὸ ἄλογο θὰ γίνῃ καβαλάρης καὶ ὁ καβαλάρης ἄλογο.

Ὅποιο ζευγάρι πάει καὶ ἔρθῃ γρηγορώτερα ἐδῶ θὰ νικήσῃ. Τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ βάνουν στὴν γραμμὴ τὰ ζευγάρια καὶ με σύνθημα τοῦ διδασκάλου γίνεται ἡ ἐκκίνησις κλπ.)

2

Παρατηρήστε τώρα καλὰ παιδιὰ τί εἶναι γραμμένο στὴν εἰκόνα τοῦ τρύγου 2 φορές.

Παιδ. 2 ἄνδρες.

Διδ. Μέτρησέ τους.

Π. 1, ὁ πατέρας τοῦ Νίκου. 2 ὁ ἀδελφός του.

Διδ. Τί ἄλλο;

Π. 2 κόφες

Διδ. Μέτρησέ τες.

Π. 1, 2.

Διδ. Ἄλλο;

Π. 2 ἀσκιὰ. 1 ἀσκή, 2 ἀσκιὰ. (Κάθε φορὰ, πὺν θὰ ἀριθμῇ ἀντικείμενα θὰ δεικνύῃ αὐτὰ στὴν εἰκόνα τοῦ πίνακος με τὸν δείκτη).

Διδ. Μέτρησε 2 κρεμάστρες ἀπὸ τὶς πολλὰς, πὺν εἶναι στὸν τοῖχο.

Π. 1. 2.

Διδ. Μέτρησε ἀπὸ τὰ πολλὰ παιδιὰ, ἓνα, δύο παιδιὰ. Ἐνα παιδί μετροῦν καὶ δείχνει.

Διδ. Δεῖξε δυὸ πράγματα τοῦ σχολείου.

Π. 1, 2 παρὰθυρα.

Διδ. Ποιὸς θὰ φωνάξῃ δύο φορές Α, Γράψετε τώρα 2 κουλοῦρες στὴν πλάκα σας. Νὰ ἔτσι· στὴ μέση ἀφήνομε ἓνα σπιτάκι ἄδειο

Συγχρόνως γράφω κι' ἐγὼ στὸν πίνακα. Τὰ παιδιά κάνουν συχνὰ λάθη. Τὰ διορθώνουμε ἢ τὰ διορθώνουν ἄλλα παιδιά.

1

Διδ. Προσέξτε παιδιά τὶ εἶναι ζωγραφισμένο στὴν εἰκόνα τοῦ τρύγουν 3 φορές.

Παιδ. Τρία κορίτσια. 1 ἢ Κούλα, 2 ἢ Μαρία, 3 ἢ Χρυστίνα· μετροῦν πολλὰ παιδιά, ἐν ᾧ συγχρόνως δεικνύουν.

Διδ. Τὶ ἄλλο εἶναι 3 φορές.

Π. 3 καλάθια· 1, 2, 3.

Διδ. Ποιὸ παιδί θὰ χωρίση σιὸ ἀριθμητήριοι 3 σφαιρίδια.

Π. 1, 2, 3. (Τὴν ἴδια ἐνέργεια κάνουν καὶ ἄλλα παιδιά.

Διδ. Ποιὸς θὰ πάρῃ 3 παιδιά νὰ τὰ βάλῃ νὰ καθίσουν στὴ γραμμή.

Ἐνα παιδί ἔρχεται καὶ τοποθετεῖ 3 παιδιά. Μέτρησέ τα πρῶτα.

Π. 1, 2, 3.

Διδ. Στὴν πλάκα μας τώρα θὰ γράψουμε 3 κουλοῦρες. Νὰ ἔτσι· καὶ ἱχνογραφεῖ ὁ δάσκαλος στὸν πίνακα κατὰ τὸ κατωτέρω σχέδιο, 3 κουλοῦρες.

Τὰ παιδιά προσπαθοῦν. Στὴν ἀρχὴ κάνουν σφάλματα, τὰ ὑποδεικνύουμε καὶ ἐπιμένουμε. Ἀφ' οὗ τὸ κατορθώσουμε, τὶς μετροῦμε ὅλοι μαζί. Κατόπιν μετροῦμε ἀπὸ τὴν κάτω 3, 2, 1.

Διδ. Τώρα τὸ 1 θὰ τὸ εἰποῦμε δυνατά, τὸ 2 σιγά καὶ τὸ 3 δυνατά.

Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις. Ἐν χορῶ, καθ' ὁμάδας,

κατὰ μαθητήν.

Ἐπακολουθεῖ σιωπηρὰ ἀσχολία. Κατὰ ταύτην τὰ παιδιὰ ἰχνο-
γραφοῦν 3 ῥόγες σταφυλίου, 3 κοφίνια, 3 κορίτσια κλπ. ὅπως
μποροῦν.

4

Διδ. Τὶ εἶναι παιδιὰ ζωγραφισμένο 4 φορές ;

Π. 4 ἄνδρες.

Διδ. Μέτρησέ τους.

Π. 1, 2, 3, 4.

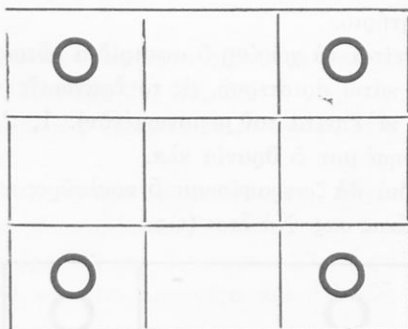
Διδ. Κι' ἄλλο παιδί, κι' ἄλλο παιδί κλπ.

Διδ. Μετρήσετε τώρα 4 κλήματα.

Π. 1, 2, 3, 4 κλπ.

Διδ. 4 θρανία. (γίνεται).

Διδ. Τώρα νὰ γράψωμε 4 κουλοῦρες κάθε μία σὲ ἓνα σπι-
τάκι, τῆς πλάκας σας. Νὰ ἔτσι. Τὶς γράφω

ἐπὶ τοῦ πίνακος διηρημένου εἰς τετραγωνίδια. Συγχρόνως τὰ παι-
διὰ ἀντιλαμβάνόμενα τὴν εἰκόνα τοῦ 4, ὡς παρεστάθη ἐπὶ τοῦ πί-
νακος, τὴν μεταφέρουν στὴν πλάκα τους. Τὰ ὀδηγοῦμε, τὰ διορ-
θώνομε κλπ).

Διδ. Τώρα παιδιά, θὰ μετρήσωμε τὶς κουλοῦρες. Θὰ ἀρχί-
σωμε ἀπὸ τὴν κάτω (δεικνύω) κλπ. (Γίνεται).

Τώρα τὸ 1 καὶ τὸ 3 θὰ τὸ φωνάξωμε δυνατά· τὸ 2 καὶ τὸ
4 σιγά.

Ἐμπρὸς ὅλοι μαζί· 1, 2, 3, 4.

(Ἐπαναλαμβάνεται ἐν χορῶ, κατὰ θρανία, καὶ κατὰ παιδί).

Ἐπακολουθεῖ κατόπιν σιωπηρὰ ἀσχολία. Τὰ παιδιά ἰχνογραφοῦν 4 πράγματα κλπ.

5

Διδ. Τώρα παιδιά, νὰ μοῦ εἰπῆτε τί εἶναι 5 φορές ζωγραφισμένο στὴν εἰκόνα μας;

Π. 5 ἀγωγιάτες.

Διδ. Μέτρησέ τους.

Π. 1, 2, 3, 4, 5.

Διδ. Τί ἄλλο;

Π. 5 μουλάρια.

Διδ. Μέτρησέ τα.

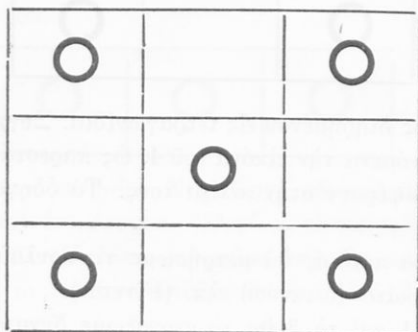
Π. 1, 2, 3, 4, 5.

Διδ. Ὡραία. Ποιὸ παιδί τώρα θὰ μοῦ μετρήσῃ 5 σφαιρίδια στὸ ἀριθμητήριο.

Π. (Ὁδηγεῖται νὰ χωρίσῃ 5 σφαιρίδια οὕτως :: " Καὶ τὰ ἀριθμῇ ἐκ τοῦ κάτω ἀριστεροῦ, εἰς τὸ ἐπάνω εἰς τὸ δεξιὸ ἄνω, στὸ δεξιὸ κάτω καὶ ἔπειτα τοῦ μεμονωμένου). 1, 2, 3, 4, 5.

Διδ. Μέτρησέ μου 5 θρανία κλπ.

Τώρα παιδιά θὰ ζωγραφίσωμε 5 κουλοῦρες κάθε μία σὲ ἓνα σπιτάκι τῆς πλάκας σας. Νὰ ἔτσι (τὶς

γράφω στὸν πίνακα καὶ τὰ παιδιά στὶς πλάκες),

Διδ. Τώρα παιδιά, θὰ τὶς μετρήσωμε, θὰ ἀρχίσωμε κλπ. δεικνύει ἐκάστοτε (γίνεται).

Τώρα τὸ 1, τὸ 3 καὶ τὸ 5 θὰ τὸ φωνάξωμε δυνατά, τὸ 2, καὶ τὸ 4 σιγά. Ἐμπρὸς ὅλοι μαζί 1, 2, 3, 4. 5.

Ἐπαναλαμβάνεται ἐν χορῶν κατὰ θρανίον καὶ κατὰ παιδί, δίδοντας τὸ σύνθημα τοῦ διδασκάλου.

Ἐπακολουθεῖ σιωπηρὰ ἀσχολία.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Β'.

Σκοπός. Ἀριθμοὶ 1—100.

Πρόσθεσις ἀκεραίων ἀριθμῶν μὲ ὑπέρβασιν τῆς δεκάδος.

Διδ. Ἀπὸ 2 κλήματα ἐτρούγησα 18 σταφύλια καὶ ἀπὸ ἓνα ἄλλο 5 ἀκόμη. Πόσα σταφύλια ἔχω στὸ κοφίνι;

Ἐνα παιδί ἢ περισσότερα ἐπαναλαμβάνουν τὸ πρόβλημα. Τί θὰ εὔρωμε λοιπόν;

Π. Πόσα σταφύλια ἔχω στὸ καλάθι.

Διδ. Πῶς;

Νά, τὰ 5 σταφύλια θὰ τὰ ρίξω ἓνα ἓνα, θὰ εἰπῶ εἶχα 18 καὶ ἓνα 19, καὶ ἓνα 20, 21, 22, 23.

Διδ. Λησμόνησα ὅμως νὰ τὰ μετρήσω, ὅταν τὰ ἔρριχνα, τὶ θὰ κάμω τώρα;

Π. Θὰ τὰ λογαριάσω μὲ τὸ νοῦ μου. Θὰ εἰπῶ ἀπὸ τὸ 18 ἕως τὸ 20 θέλω 2 σταφύλια καὶ μοῦ μένουν 3 ἀπὸ τὰ 5 τὰ βάξω κι' αὐτὰ κι' ἔχω 20 καὶ 3 γίνονται 23 σταφύλια.

Διδ. Καλὰ καὶ ἔτσι μποροῦμε καὶ ἄλλοιῳ νὰ τὰ λογαριάσωμε.

Π. Μποροῦμε.

Διδ. Πῶς;

Π. Θὰ εἰποῦμε. Τὸ 18 εἶναι διηήφιος ἀριθμός· ἔχει μιὰ δεκάδα καὶ 8 μονάδες. Τὸ 5 ἔχει μόνον 5 μονάδες.

Διδ. Λοιπόν;

Π. Τὶς 8 μονάδες θὰ προσθέσωμε στὶς 5 μονάδες.

Διδ. Πῶς ὅλες μαζί;

Π. Ὁχι. Πρῶτα θὰ προσθέσωμε τὶς 2 μονάδες καὶ τὸ 8

θὰ γίνῃ 10 ἢ μία δεκάδα καὶ θὰ ἔχωμε τότε 1 καὶ 1 κάνουν 2 δεκάδες ἢ 20 μονάδες. Στὶς 20 μονάδες θὰ προσθέσωμε τὶς 3 μονάδες, ποὺ μᾶς ἔμειναν ἀπὸ τὶς 5 καὶ θὰ γίνουν 23.

Διδ. Πόσα λοιπὸν σταφύλια ἔχει τὸ κοφίνι ;

Π. Τὸ κοφίνι ἔχει 23 σταφύλια.

Διδ. Σκεφθῆτε, λοιπὸν, παιδιὰ, τώρα τί ἐκάμαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ γιὰ νὰ εὕρωμε πόσα γίνονται 18 σταφύλια καὶ 5 σταφύλια.

Διδ. Τὰ παιδιὰ συνεργαζόμενα κατὰ θρανία καταστρώνουν τὸ σχέδιο σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖον ἔλυσαν τὰ προβλήματα τους. Κατόπιν, ἀφοῦ ἐκθέσουν τὸν τρόπον ἐνεργείας των, τὰ προσκαλῶ νὰ γράψουν μὲ ἀριθμοὺς τὸ πρόβλημα στὸν πίνακα. Ἡ ἐργασία αὐτὴ τελικῶς λαμβάνει τὴν ἑξῆς μορφήν. $18 + 5 = 18 + 2 + 3$ ἢ $20 + 3 = 23$.

Π α ι γ ν ῖ δ ι α . Τὰ παιδιὰ παίζουν διάφορα παιγνίδια κυρίως δραματοποιοῦν τὶς ἐργασίες, ποὺ γίνονται στὸ μοῦστο, ὅπως τὶς ἐκθέτουν εἰς τὰς ἐκθέσεις των.

Τ ρ α γ ο ῦ δ ι α Τραγουδοῦν τραγούδια δημώδη ὅπως «ἀμπέλι μου πλατύφυλλο καὶ κοντοκλαδεμένο γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς, γιὰ δὲν κάνεις σταφύλια ; Μ' ἑφτώχινες παληάμπελο κι' ἐγὼ θὰ σὲ πουλήσω. Γιὰ βάλε νιούς καὶ σκάψε με, γέρους καὶ κλάδεψέ με, βάλε κορίτσια ἀνύπαντρα νὰ με κορφολογήσουν κλπ. Ἡ «σὲ μιὰ ρόγα ἀπὸ σταφύλι εἶχαν κάτσει τρεῖς σπουργίτες καὶ λοιπὰ τοῦ μακαρίτη Ζαχαρίου Παπαντωνίου, ἀπὸ «τὰ ψηλά βουνά».

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΝΟΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2α Διδακτικὴ Ἐκδρομὴ.

Χρόνος ἀπὸ 15 Νοεμβρίου μέχρι 10 Δεκεμβρίου.

Π α τ ρ ι δ ο γ ν ω σ ί α . Εἶναι ὥραία ἡμέρα κύριε. Ὁ ἥλιος λάμπει καὶ ζεσταίνει. Νὰ πᾶμε ἐκδρομὴ κύριε. Ἡ πρότασις τῶν μαθητῶν δὲν ἀποτελεῖ κάτι ἀπροσδόκητο ἀπὸ τὸ δάσκαλο. Ὁ δάσκαλος καὶ τὴν ὥραϊα ἡμέρα περίμενε καὶ τὴν πρότασιν γιὰ ἐκδρομὴ. Λέγεται λοιπὸν μὲ τὴ συμφωνίαν πῶς θὰ κάμουν

Σημ. Ὁ Τεῦχος καὶ ὁ Μῦθος ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Ἑρμῆν το 1932

διάφορες παρατηρήσεις, πὺν τὶς ὀρίζει, ἡ τάξις. Τὰ παιδιὰ ζητοῦν νὰ πᾶνε ἐκδρομὴ στὸν ἀπάνω μῦλο. Εἶναι ὥραϊα ἐκεῖ. Στὴν ἄκρῃ τὸ ποτάμι μὲ μεγάλ· αὐλή, πὺν μποροῦν νὰ κινουῦνται καὶ νὰ παίζουν ἄνετα. Κάνουν λοιπὸν γραμμὴ καὶ ξεκινοῦν γιὰ τὸ μῦλο. Ἐκεῖ φθάνουν μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας. Ὁ δάσκαλος ἀναθέτει στὶς μεγαλύτερες τάξεις ἐργασίαν παρατηρήσεων καὶ ἐλευθέραν ἐκτέλεσιν λοιπῶν ἐργασιῶν, ὅπως εἶναι συλλογὴ ὀρυκτῶν, κατασκευὴ διαφόρων ἐκ ξύλου χειροτεχνημάτων κλπ. Μὲ τὴν πρώτη καὶ δευτέρα τάξη, ἐργάζεται ὁ δάσκαλος ὡς ἑξῆς περιπου. Εἶναι ὥραϊα ἐδῶ παιδιὰ. Κυττάξετε γύρω πόσο ὁμορφα εἶναι. Πρῶτα ἄς ἰδοῦμε πὺν εἴμαστε.

Παιδ. Εἴμαστε στὴν ἄκρῃ τοῦ χωριοῦ κάτω στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ.

Διδ)λος. Στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ; Γιατὶ τὴ λέμε ἔτσι;

Παιδ. Διδ. Ὡστε δὲν ξέρετε γιατί; Θὰ σᾶς βοηθήσω.

Ποιὸ μέρος τοῦ πλατανιοῦ λέμε ρίζα; Νὰ τὸ πλατάνι· κυττάξετε.

Π. Ἡ ρίζα κύριε δὲν φαίνεται, εἶναι βαθειὰ στὴ γῆ. Αὐτὴ τὸ κρατεῖ καὶ δὲν πέφτει. Ἄμα ξεριζωθεῖ κρεμνίζεται.

Διδ. Τὸ ψηλότερο μέρος τοῦ πλατανιοῦ πῶς τὸ λέμε;

Π. Κορυφή.

Διδ. Ὡστε τὶ χρειάζεται ἡ ρίζα στὴν καρδιὰ καὶ στὸ πλατάνι καὶ στὰ ἄλλα δένδρα;

Π. Γιὰ νὰ τὰ στηρίξῃ νὰ τὰ κρατῇ ὄρθια καὶ νὰ μὴν πέφτουν.

Διδ. Σεῖς παιδιὰ πὺν στηρίζεσθε καὶ στέκεσθε ὄρθια;

Π. Στὰ πόδια μας κύριε.

Διδ. Τὸ πλατάνι, ἡ καρδιὰ, τὸ πεῦκο, ὁ ἔλατος, ὅλα τὰ κρατεῖ ὄρθια ἡ ρίζα. Τὸν ἄνθρωπο τὸν κρατοῦν τὰ πόδια του. Τὸ βουνὸ ποῖος τὸ κρατεῖ ὄρθιο;

Π. Ἡ ρίζα του τὸ κρατεῖ ὄρθιο.

Διδ. Βέβαια· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ ρίζα τοῦ βουνοῦ δὲν φαίνεται νὰ μπαίνει βαθειὰ στὴ γῆ, δὲν λένε ὅλοι τὸ κάτω μέρος ρίζα

τοῦ βουνοῦ, οὔτε τὰ βιβλία μας τὸ γράφουν ἔτσι, ἀλλὰ τὸ παίρνουν, τὸ κάτω μέρος ὅτι εἶναι τὰ πόδια τοῦ βουνοῦ καὶ τὸ λένε καὶ τὸ γράφουν στὰ βιβλία π ρ ό π ο δ ε ς. Τὸ κάτω μέρος τοῦ βουνοῦ λοιπὸν τὸ ριζοβούνι, τὸ γράφουν πρόποδες. Ποῦ λοιπὸν εἶναι οἱ πρόποδες τοῦ βουνοῦ μας ;

Παιδὶ Νὰ ἐδῶ κάτω στὸ ποτάμι.

Διδ. Τώρα ποῖο εἶναι τὸ ψηλότερο μέρος τοῦ βουνοῦ μας ;

Παιδ. Ἡ κακὴ ράχη, ὁ Ἄη—Θανάσης, τὸ σιδεροκότρωνο.

Διδ. Ξέρετε πῶς λέμε τὸ ψηλότερο μέρος τοῦ βουνοῦ ;

Π. Μάλιστα κορυφή.

Διδ. κυτάξτε τώρα τὸ βουνό μας καὶ δείξτε τὶς κορυφές μὲ τ' ὄνομά τους παιδιά.

Π. Αὐτὴ εἶναι ἡ κακὴ ράχη, παρὰ πέρα δεξιὰ, εἶναι τὸ σιδεροκότρωνο καὶ παρὰ πέρα, τὸ τιμόρι καὶ παρὰ πέρα, νὰ αὐτὴ ἡ κορυφή, εἶναι ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος.

Διδ. Ὁραῖα. Ἐδῶ ποὺ εἵμαστε εἶναι οἱ πρόποδες τοῦ βουνοῦ καὶ στὰ ψηλότερα μέρη μοῦ δείξατε τὴν κορυφή. Πῶς θὰ πᾶμε ἀπὸ δῶ στὴν κακὴ ράχη; Μπορεῖτε νὰ μοῦ δείξετε τὸ δρόμο; Ἐνα παιδὶ δεικνύει μὲ τὸ χέρι του τὸ δρόμο ποὺ κάνει πολὺς στροφές.

Ἐρωτῶ γιατί τάχα δὲν πηγαίνει ὁ δρόμος κατ' εὐθειαν ἀπὸ τοὺς πρόποδες στὴν κορυφή ;

Π. Γιατί, ὁ τόπος αὐτὸς ἀπὸ ἐδῶ ποὺ στεκόμαστε στὴν κορυφή, εἶναι γερός, πλαγιαστός καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀνεβῇ τόσον ἀνήφορο ἴσια.

Διδ. Ὁραῖα. Ἐπειδὴ εἶναι πλαγιαστός ὁ τόπος, ποὺ χωρίζει τοὺς πρόποδες ἀπὸ τὴν κορυφή, πὸν λέμε πλαγιά τοῦ βουνοῦ.

Δείξετέ μου λοιπὸν τὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ καὶ ὀνομάστε τὶς διάφορες τοποθεσίες μέχρι τὴν κορυφή. Τὰ παιδιά, ὀνομάζουν. «Φτέρη». «Παπαγιάννη τ' ἀμπέλι» «ἡ δέση» «τοῦ Φιλάδρου» κλπ

Ἐπακολουθεῖ διάλειμμα.

Μετὰ τὸ διάλειμμα.

2. Διδ. Ὡς τώρα παιδιά, μιλήσαμε μόνον γιὰ τὸ βουνό,

ἀλλὰ δῶ μπροστά μας ἔχομε τὸ μῦλο. Ἄς ἰδοῦμε καλύτερα γύρω μας, καὶ πρῶτα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ μῦλο τί εἶναι.

Π. Ἐδῶ κύριε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ μῦλο εἶναι αὐτὴ ἡ δεξαμενὴ. Κοντεύει νὰ γεμίσῃ νερό. Ἰδέτε τίς πάπιες, ποὺ κολυμποῦν.

Διδ. Γιὰ μετρήσετε τίς πάπιες, πόσες εἶναι.

Π. Εἶναι πέντε, κύριε.

2ο Π. Νὰ ἡ δεξαμενὴ, μαζεύει τώρα νερό, γιατί τὸ ποτάμι ἔχει λίγο καὶ δὲ φθάνει νὰ γυρίσῃ τὸ μῦλο.

3ο Π. Μὰ αὐτὴ σχεδὸν ἐγέμισε. Τώρα θὰ ἔλθῃ ὁ μυλωνᾶς νὰ τὴν ἀνοίξῃ, γιὰ νὰ γυρίσῃ ὁ μῦλος νὰ ἀλέσῃ.

Διδ. Ποῦ θὰ πέσῃ τὸ νερό; Γιὰ κυττάξετε ὅταν ἀνοίξῃ τὴ δεξαμενὴ ὁ μυλωνᾶς

Π. Νὰ σ' αὐτὸ τὸ ψηλὸ μυλοβάγενο.

Διδ. Ἀλήθεια, γιατί εἶναι τόσο ψηλὸ τὸ μυλοβάγενο;

Π. Γιὰ νὰ πέφτῃ τὸ νερὸ ἀπὸ ψηλά μὲ δύναμη, νὰ χτυπάῃ τὴ φτερωτὴ νὰ γυρίξῃ τὸ μῦλο.

Διδ. Ποιὰ εἶναι ἡ φτερωτὴ; Πᾶμε νὰ μοῦ τὴ δείξετε; Πηγαίνουμε, κάτω στὴ χούρχουλη. (Χώνονται ὅλα τὰ παιδιά καθ' ὁμάδας καὶ τὴν περιεργάζονται). Τὸ παιδί τοῦ μυλωνᾶ τοὺς λέει ὅτι αὐτὴ ἡ στρογγυλὴ ρόδα εἶναι ἡ φτερωτὴ. Εἶναι ἓνας τροχός. Ἀπέναντι εἶναι τὸ προχώνι. Καὶ δεικνύει τὴ στρογγυλὴ τρύπα, ποὺ ἔχει τὸ μυλοβάγενο στὴν κάτω μεριά γιὰ νὰ βγαίῃ τὸ νερὸ μαζεμένο.

Διδ. Ὡστε γιατί παιδιά, εἶναι τόσο μικρὴ ἡ τρύπα αὐτή;

Π. Γιὰ νὰ χτυπάῃ τὸ νερὸ ὅλο μαζὶ μὲ δύναμη τὴ φτερωτὴ, νὰ μπορῇ νὰ γυρίξῃ γρήγορα τὸ λιθάρι τοῦ μύλου.

Διδ. Ποιὸ λιθάρι;

Π. Αὐτὸ εἶναι στὴν κορυφὴ τοῦ στύλου (τοῦ ἄξονα) τῆς φτερωτῆς ποὺ βγαίνει ἀπάνω στὸ μῦλο. Πᾶμε νὰ τὰ ἰδοῦμε κύριε ὅλα στὸ μῦλο.

Διδ. Ἐμπρὸς πηγαίνουμε.

1ο Π. Αὐτὸ τὸ λιθάρι καὶ δεικνύει τὸ ἐπάνω, γυρίζει ἀπάνω στὸ ἄλλο λιθάρι, ποὺ εἶναι ἀπὸ κάτω ἀκίνητο.

Διδ. Γιατί δὲ γυρῶζει τώρα ὁ μῦλος παιδιά ;

Π. Γιατί δὲν ἔχει νερό, κύριε.

Διδ. Καλὰ Περιμένουμε νὰ γεμίση ἡ δεξαμενὴ γιὰ νὰ γυρίσῃ τὸ μῦλο. Τώρα ὅμως μορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε ἀπὸ ποῦ ἔρχεται τὸ νερό ;

Τὰ παιδιά μὲ ἐνθουσιασμὸ ὅλα θέλουν νὰ εἰποῦν. 1 Π. λέγει· ἔρχεται κύριε ἀπὸ τὸ βουνό. Βλέπετε ἐκεῖνα τὰ λεῦκα; καὶ δεικνύει μὲ τὸ χέρι του. Ἐκεῖ βγαίνει. Ἐκεῖ εἶναι ἡ πηγὴ του.

2ο Π. Ὅχι· βγαίνει κι' ἀπ' ἄλλοῦ κύριε. Νά κυττάξετε, στὴν πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ, πόσες χαντακιὲς εἶναι. Ὅλες αὐτὲς, φέρουν τώρα λίγο νερό, κι' ὅταν βρέχει πολὺ περισσότερο.

Διδ. Πῶς τὶς λέμε αὐτὲς τὶς χαντακιὲς μὲ τὸ λίγο τους νερό ;

Π. 1 Νὰ σὰς τὸ εἰπῶ ἐγὼ παιδιά. Τὰ λέμε ρυάκια καὶ γιὰ ἰδέστε, αὐτὰ ὅλα ἐνώνουν τὸ νερό τους καὶ κάνουν τὸ ποτάμι.

Π. Μάλιστα κύριε. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω, ἔχει φτιάσει τὸ μυλάνακός του ὁ μυλωνᾶς καὶ παίρνει τὸ νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ τὸ φέρνει νὰ γυρίσῃ τὸ μῦλο.

3. Ἀλλὰ νὰ τώρα παιδιά, ἔρχεται ὁ πατέρας τοῦ Κώστα μὲ τὸ μολάρι φορτωμένο σιτάρι νὰ ἀλέσῃ. Πᾶμε μέσα νὰ ἰδοῦμε τὸ μῦλο πὼς ἀλέθῃ. Τὰ παιδιά, προθυμοποιοῦνται νὰ δείξουν τὶς γνώσεις των.

Κύτταξε κύριε λέγει ἓνα παιδί. Ὁ μυλωνᾶς ἀδειάζει τὴ σιτάρη στὴ σκαφίδα. Αὐτὴ τὴν ἔβαλαν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ λιθάρι γιὰ νὰ πέφτῃ λίγο-λίγο σιτάρι νὰ ἀλέθεται. Ἄλλο παιδί. Ὁ μυλωνᾶς ἔφυγε. Φαίνεται πὼς πάει ν' ἀνοίξῃ τὴ δεξαμενὴ. Ἄλλο παιδί πὺν βλέπει ἀπὸ τὴν πόρτα λέγει. Ναί, κύριε, τὴν ἀνοίξε κι' ἔρχεται. Ὁ μυλωνᾶς στρίβει ἓνα ξύλο καὶ λέει. Τώρα τὸ νερὸ θὰ χτυπᾷ τὴ φτερωτὴ καὶ ὁ μῦλος θ' ἀλέθῃ. Ἔτσι γίνεται. Κι' ὁ μῦλος ἀλέθει, ὁ μῦλος κροτεῖ. Πηγαίνετε τώρα παιδιά, ἀρκετὰ εἶδαμε καὶ εἴπαμε. Κυττάξετε ἂν θέλετε γιατί τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ δὲ χύνεται ἔξω ἀπὸ τὸ αὐλάκι του, ἀλλὰ πηγαίνει ὅλο μαζί ; Φτιάξετε μύλους, μαζέψετε λουλούδια, παίξετε.

ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ.

1

Διδ)λος. Ὡραῖα περάσαμε χθὲς παιδιὰ στὴν ἐκδρομὴ μας. Εἶδαμε καὶ μάθαμε τόσα πράγματα γιὰ τὸ βουνό, γιὰ τὸ ποταμάκι μας, γιὰ τὸ μῦλο. Θέλετε νὰ μοῦ διηγηθῆτε κάτι ἀπ' αὐτὰ ποῦ εἶδαμε ; Τὰ παιδιὰ διηγοῦνται σχεδὸν τὰ ἐξῆς.

Ὁ μῦλος εἶναι χτισμένος στοὺς πρόποδες τοῦ βουνοῦ. Ἀπὸ τοὺς πρόποδες μέχρι τὴν κορυφὴ ἀπλώνεται ἡ πλαγιά τοῦ βουνοῦ. Στὴν πλαγιά εἶναι δάσος ἀπὸ ἔλατα. Ἐδῶ, ἐκεῖ ὅμως εἶναι χωράφια καὶ ἀμπέλια. Ἀπὸ τὸ βουνό, κατεβαίνουν πολλά ρυάκια ποὺ ἐνώνονται ὅλα μαζί καὶ κάνουν τὸ ποταμάκι μας.

2

Τὸ ποτάμι τοῦ χωριοῦ μου ἔχει τὴ μεγαλύτερη πηγὴ τοῦ στοῦ «Φιλάντρον». Ἀπὸ ἐκεῖ κατεβαίνει κάτω. Παραπάνω ἀπὸ τὸ μῦλο χύνεται μέσα τὸ νερὸ ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὰ διπλοχάντακα. Παρακάτω χύνεται τὸ νερὸ τῆς Πλατανίτσας. Ἐτσι ὅσο κατεβαίνει τὸ ποταμάκι μας δέχεται καὶ ἄλλα νερὰ ἀπὸ μικρότερα ποταμάκια, ποὺ τὰ λέμε ρυάκια καὶ γίνεται μεγαλύτερο. Ἀλλὰ τὸ νερὸ του δὲν σκορπáει, πηγαίνει σ' ἓνα βαθὺ αὐλάκι ποὺ χάραξε ἀπὸ τὴν πολυκαιρία.

Τὸ αὐλάκι αὐτὸ εἶναι τὸ κρεβάτι, ἡ κοίτη ὅπως ἄλλοιῳς τὸ λέμε τοῦ ποταμιοῦ. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ τὴν ἄλλη ὑψώνονται οἱ ὄχθες του· ἡ δεξιὰ καὶ ἡ ἀριστερά.

3

Ἀπὸ τὸ ποτάμι τοῦ χωριοῦ μας παίρνει καὶ ὁ μύλωνας τὸ νερὸ ποὺ γυρίζει τὸ μῦλο. Στὴν ἄκρη τοῦ ποταμιοῦ ἔχτισε ἓνα ψηλὸ τοῖχο. Ἀπάνω στὸν τοῖχο περνáει τὸ μυλαύλακο. Ὅταν τὸ ποτάμι δὲν ἔχει πολὺ νερό, ὁ μύλωνας χύνει τὸ νερὸ τοῦ ποταμιοῦ στὴ δεξαμενὴ ποὺ εἶναι ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ μῦλο. Ἐκεῖ μαζεύεται τὸ νερὸ καὶ ὅταν γεμίση ἡ δεξαμενὴ, ὁ μύλωνας τὴν ἀνοίγει, τὸ νερὸ τῆς δεξαμενῆς πέφτει μὲ δύναμη στὴ φτερωτὴ, γυρίζει τὸ λιθάρι καὶ τότε ὁ μῦλος ἀλέθει.

Ὁ μυλωνᾶς κάθεται στὴ πόρτα τοῦ μύλου καὶ περιμένει ἀ-
λέσματα. Ὅταν ἔρχεται κανένας νὰ ἀλέσῃ ὁ μυλωνᾶς τρέχει
καὶ ξεφορτώνουν τὸ μουλάρι. Παίρνει ὕστερα τὰ σακκιά καὶ τὰ
ἀδειάζει στὴ σκαφίδα τοῦ μύλου. Στρίβει ἓνα ξύλο κι' ὁ μύλος
ἀρχίζει νὰ ἀλέθῃ. Τότε τὸ σιτάρι πέφτει λίγο-λίγο, πέφτει στὸ
λιθάρι καὶ γίνεται ἀλεύρι. Ὅταν ἀλεστῇ ὅλο, ὁ μυλωνᾶς τὸ μα-
ζεύει καὶ τὸ ρίχνει στὰ σακκιά. Τὸ φορτώνει στὸ μουλάρι καὶ
πάει, φεύγει ὁ πελάτης. Δὲν πειράζει Ὁ μυλωνᾶς περιμένει. Σὲ
λίγο θάρθῃ ἄλλος.

Ἰχνογραφία. Διδ. Ἀς ζωγραφίσουμε τώρα παιδιὰ στὸν
πίνακα ὅ,τι εἶδαμε προχτὲς στὴν ἐκδρομὴ πού κάναμε στὸ μῦλο.

Λέτε μου. Τὶ νὰ ζωγραφίσωμε πρῶτα;

Π. Τὸ βουνὸ τοῦ μύλου.

Διδ. Νὰ τὸ βουνό. Ἐδῶ εἶναι οἱ πρόποδες τοῦ βουνοῦ. Αὐ-
τὴ εἶναι ἡ πλαγιά του. Αὐτὴ εἶναι ἡ κορυφή του.

Π. Ζωγραφῆστε στὶς πλαγὲς τοῦ βουνοῦ ἔλατα κύριε.

Διδ. Νὰ καὶ τὰ ἔλατα.

Π. Ζωγραφῆστε καὶ λεῦκα πού εἶναι κοντὰ στὴ πηγὴ τοῦ
ποταμοῦ.

Διδ. Νὰ τὰ λεῦκα. Νὰ καὶ ἡ πηγὴ τὴ ζωγραφίζω θαλασ-
σιά. (Ὁ διδ)λος ἔχει χρωματιστὲς κιμωλίες).

Κυττάξετε τὶ καὶ τὶ ζωγραφίσουμε ἔως τώρα. Τὶ μένει νὰ
ζωγραφίσουμε ἀκόμη;

Π. Σήμερα θὰ ζωγραφίσωμε τὸ ποτάμι καὶ τὰ παραπόταμά
του, πού χύνονται μέσα καὶ τὸ κάνουν μεγαλύτερο.

Διδ. Νὰ τὸ ποτάμι. Κατεβαίνει ἀπὸ τὴν πηγὴ του. Νὰ
τὸ νερὸ πού ἔρχεται ἀπὸ τὰ διπλοχάντακα καὶ χύνεται μέσα. Νὰ
καὶ τὸ νερὸ τῆς Πλατανίτσας πού χύνεται παρακάτω.

Διδ. Τὶ ἄλλο ἔχομε νὰ ζωγραφίσωμε; Τὴ δέση κύριε πού
ἔρχεται τὸ νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι στὸ μῦλο.

Διδ. Νὰ καὶ ἡ δέση, νὰ καὶ τὸ μυλαύλακο.

Π. Ζωγραφῆστε τώρα κύριε καὶ τὴ δεξαμενὴ μὲ τὶς πάπιες ποὺ κολυμποῦν.

Διδ. Νὰ ἦ δεξαμενὴ, νὰ καὶ οἱ πάπιες ποὺ κολυμποῦν.

3

Μέχρι τώρα τὶ ἔχομε ζωγραφίσει ;

Π. Ἔχομε ζωγραφίσει τὸ βουνό, τὸ ποτάμι, τὸ αὐλάκι καὶ τὴ δεξαμενὴ. Τώρα θὰ ζωγραφίσωμε τὸ μῦλο.

Διδ. Ναί. Νὰ πρῶτα τὸ μυλοβάγενο. Νὰ κι' ὁ μῦλος.

Π. Ζωγραφῆστε κύριε καὶ τὸ μυλωνᾶ στὴν πόρτα μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες.

Διδ. Νὰ κι' ὁ μυλωνᾶς μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, περιμένει νὰ τοῦ φέρουν ἄλίσματα.

4

Τὶ μένει ἀκόμη νὰ ζωγραφίσουμε ;

Π. Τὸ μυλωνᾶ νὰ βοηθῇ, νὰ φορτώσουν τὸ ἁλεύρι στὸ μουλάρι.

Διδ. Νὰ ὁ μυλωνᾶς. Κρατεῖ τὸ μουλάρι.

Π. Κι' ὁ ἄλλος ποὺ φορτώνει τὸ σακκί;

Διδ. Νὰ κι' ὁ ἄνθρωπος ποὺ φορτώνει τὰ σακκιά μὲ τὸ ἁλεύρι.

Χ ε ι ρ ο τ ε χ ν ί α Α'.) Πλαστική. Δίνουμε στὰ παιδιά, ἓνα κομμάτι πλαστιλίνης ἢ ἂν δὲν ἔχομε, ἓνα κομμάτι πηλό, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἔμαθαν πὺς θὰ τὸν χρησιμοποιήσουν γιὰ νὰ μὴ λερώσουν τὰ θρανία Μ' αὐτὸ παιδιά. θὰ φτιάσετε ὅ,τι θέλετε ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶδαμε στὸ μῦλο. Τὰ παιδιά παίρνουν καὶ φκιάνουν μύλους, δεξαμενές, πάπιες, κλπ. Ἄλλα παιδιά, κατασκευάζουν ἀνθρώπους, ζῶα, σακκιά, ἀμάξια.

Χ α ρ τ ο τ ε χ ν ί α. Τὰ παιδιά μὲ χαρτόνι, κατασκευάζουν διάφορα ἀντικείμενα.

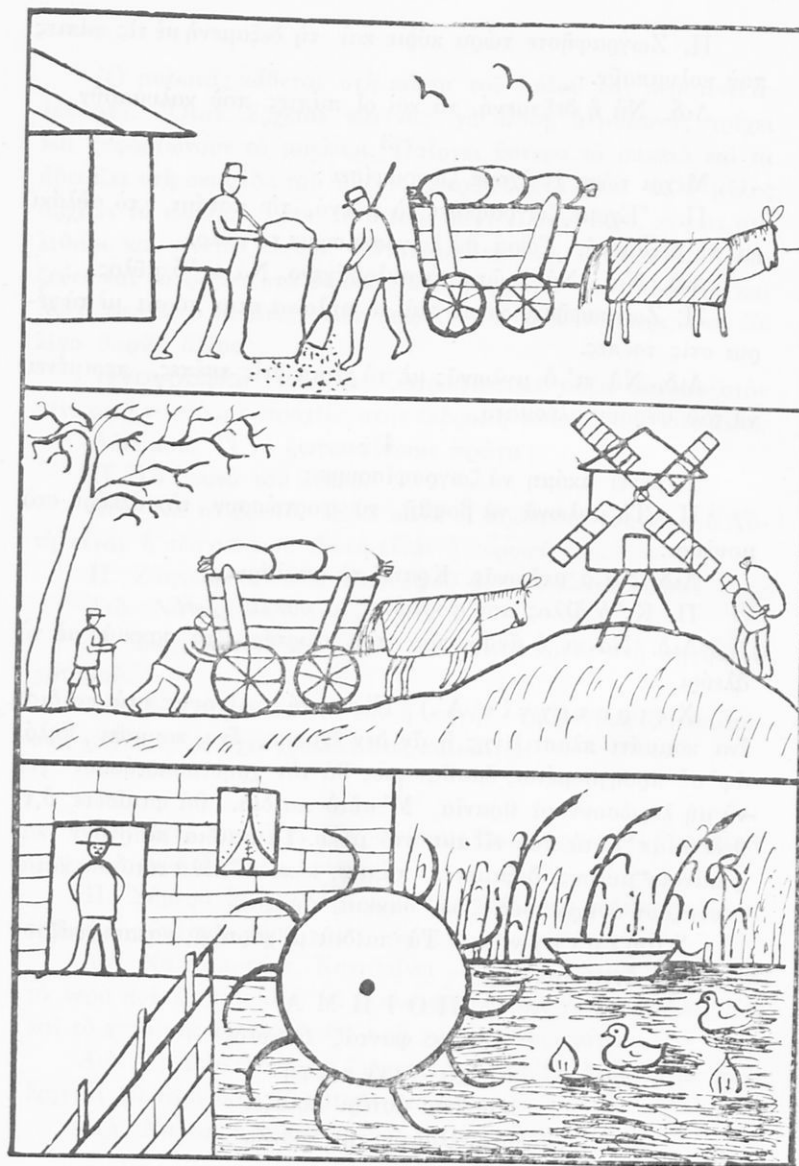
Π Ο Ι Η Μ Α

Ἄσπρος φαντάς' ὁ μῦλος

κι' ἔχει χαρὰ κρυφὴ

ποὺ σὰν ἀστέρι μοιάζει

στοῦ λόφου τὴν κορφή.

Ἐπίσης ἀπομνημονεύουν καὶ τραγουδοῦν ἐκμανθάνοντα τὸ μέλος ἀπὸ τὸ πολὺ ἐπιτυχημένο ποίημα, πὺν ἀνταποκρίνεται πῆρως στῶν παιδιῶν τὴν ἀφελῇ φύσι ἢ ὁποῖα τὰ κάμνει νὰ πιστεύουν ὅτι ὅλα τὰ ἄψυχα συμμερίζονται τῶν παιδιῶν τοὺς ἐνθουσιασμοὺς, πὼς ὅλα τὰ ἄψυχα αἰσθάνονται, συναισθάνονται καὶ συγκινοῦνται ὡς αὐτά. Τὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι τὸ ποταμάκι.

Τ Ο Π Ο Τ Α Μ Α Κ Ι

- Ποταμάκι μου καλό,
στάσου σὲ παρακαλῶ.
 - Δὲν μπορῶ νὰ μείνω πίσω·
πάω τὸ μύλο νὰ γυρίσω.
-

- Μὲς στὶς λαγκαδιές, πὺν βρέχεις,
τί τραγούδια λὲς καὶ τρέχεις;
 - Τὸ δικό σου τὸ σκοπὸ
παίρνω καὶ τόνε σκορπῶ.
-

- Ποταμάκι, τί εἶν' αὐτά,
πὺν τὰ σέρνεις στ' ἀνοιχτά;
 - Εἶναι φύλλα ἀπ' τὸ πλατάνι
καὶ βαρκοῦλες τᾶχ'ω κάνει.
-

- Στὸν ἀφρό σου πετραδάκια
σοῦ πετῶ καὶ λουλουδάκια.
- Μπλοῦμ καὶ πίσω βιαστικὸς
νὰ τὰ πιάσει ὁ βαθρακός.

ΑΣΜΑΤΑ

Ὁ μῦλος γυρίζει, ὁ μῦλος κροτεῖ κλπ.

Ποταμάκι μου καλό, στάσου σὲ παρακαλῶ κλπ.

Παιγνίδια. Σχετικὰ μὲ τὸ μῦλωνα.

ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Τὶ κάνουν οἱ ἄνδρες στὸ μῦλο.

Οἱ ἄνδρες φορτώνουν τὸ ἀλεύρι.

Ἐγὼ φορτώνω

σὺ φορτώνεις

αὐτὸς φορτώνει

αὐτὴ φορτώνει

αὐτὸ τὸ παιδί φορτώνει

τὰ σακκιά μὲ τὸ σιτάρι στὸ κάρρο

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ἐμεῖς φορτώνομε

ἔσεῖς φορτώνετε

αὐτοὶ φορτώνουν

αὐτὲς φορτώνουν

αὐτὰ τὰ παιδιά φορ)νουν

τὰ σακκιά μὲ τὸ σιτάρι στὸ κάρρο

Ποῦ μεταφέρει ὁ πατέρας τὸ σιτάρι;

Ὁ πατέρας μεταφέρει

ἐγὼ μεταφέρω

σὺ μεταφέρεις

αὐτὸς μεταφέρει

αὐτὴ μεταφέρει

αὐτὸ τὸ παιδί μεταφέρει

τὸ σιτάρι στὸ μῦλο.

Ἐμεῖς μεταφέρουμε

ἔσεῖς μεταφέρετε

αὐτοὶ μεταφέρουν

αὐτὲς μεταφέρουν

αὐτὰ τὰ παιδιά μεταφέρουν

τὸ σιτάρι στὸ μῦλο.

Ποιὸν παίρνει ὁ πατέρας μαζί στο μύλο ;

Ὁ πατέρας μου μὲ ὁ πατέρας σου σὲ ὁ πατέρας του τὸν ὁ πατέρας μας μᾶς ὁ πατέρας σας σᾶς ὁ πατέρας τους τοὺς	}	παίρνει μαζί του στο μύλο.
--	---	----------------------------

Ποιὸν παρακάλεσε νὰ σὲ πάρῃ μαζί του ;

Ἐγὼ παρακάλεσα τὸν πατέρα μου νὰ μὲ πάρῃ σὺ παρακάλεσες τὸν πατέρα σου νὰ σὲ πάρῃ αὐτὸς παρακάλεσε τὸν πατέρα του νὰ τὸν πάρῃ. Ἐμεῖς παρακαλέσαμε τὸν πατέρα μας νὰ μᾶς πάρῃ Σεῖς παρακαλέσατε τὸν πατέρα σας νὰ σᾶς πάρῃ Αὐτοὶ παρεκάλεσαν τὸν πατέρα τους νὰ τοὺς πάρῃ	}	μαζί του.
---	---	-----------

Σοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια ὁ πατέρας σου νὰ πᾶς ;

Ὁ πατέρας μου μοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πάω ὁ πατέρας σου σοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πᾶς ὁ πατέρας του τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πάῃ. Ὁ πατέρας μας μᾶς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πᾶμε ὁ πατέρας σας σᾶς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πᾶτε ὁ πατέρας τους τοὺς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ πᾶνε.	}	μαζί του
---	---	----------

Πῶς μεταφέρει ὁ μύλωνᾶς τὸ σακκὶ στο μύλο ;

Ὁ μύλωνᾶς μεταφέρει. Ἐγὼ μεταφέρω σὺ μεταφέρεις αὐτὸς μεταφέρει. Ἐμεῖς μεταφέρουμε ἐσεῖς μεταφέρετε αὐτοὶ μεταφέρουν.	}	τὸ σακκὶ στο μύλο.
---	---	--------------------

Ποιὸν περιμένει ὁ μυλωνᾶς ;

Ὁ μυλωνᾶς περιμένει	{	τὸν πατέρα μου
		τὸν πατέρα σου
		τὸν πατέρα του
		τὸν πατέρα μας
		τὸν πατέρα σας
		τὸν πατέρα τους.

Ποῦ στέκεται ὁ μυλωνᾶς ;

Ὁ μυλωνᾶς στέκεται ἐγὼ στέκομαι σὺ στέκεσαι αὐτὸς στέκεται. Ἐμεῖς στεκόμεθα σεῖς στέκεσθε αὐτοὶ στέκονται	{	στή θύρα τοῦ μύλου.
---	---	---------------------

Πῶς στέκεται ὁ μυλωνᾶς ;

Ὁ μυλωνᾶς ἔχει τὰ χέρια του Δὲν πρέπει νὰ ἔχω τὰ χέρια μου δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς τὰ χέρια σου δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ χέρια του. Δὲν πρέπει νὰ ἔχωμε τὰ χέρια μας, δὲν πρέπει νὰ ἔχετε τὰ χέρια σας δὲν πρέπει νὰ ἔχουν τὰ χέρια τους.	{	στὶς τσέπες
--	---	-------------

Ε Κ Θ Ε Σ Ε Ι Σ

Τὸ ποταμάκι μας κατεβαίνει ἀπὸ τὸ βουνό.

Τὸ ποταμάκι γυρίζει τὸ μῦλο.

Ὁ μῦλος ἀλέθει. Ὁ μυλωνᾶς περιμένει νὰ φέρουν σιτάρι.

(Οἱ ἐκθέσεις προπαρασκευάζονται καὶ γράφονται ὅπως ἔχο-
με δείξει στὴν ἐνότητα τοῦ τρύγου).

Π Ρ Ο Τ Ω Ν Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Υ Γ Ε Ν Ν Ω Ν

Ἀφιετηρία. Ἀσκήσεις τῶν παιδιῶν.

Τὰ παιδιὰ ἀνακοινώνουν ὅ,τι εἶδαν. Αἱ ἀνακοινώσεις των

ἀφοροῦν τὰ ἐξῆς ἀντικείμενα, τὰ ὅποια ὑπάρχοντα εἰς τὴν Πα-
τριδογνωσίαν.

Χριστουγεννιάτικη ἀγορά. Πῶς γίνεται ἡ ἀγορά. Ὁ κήρυ-
κας διαλαλεῖ τὰ ἐμπορεύματα. Τί ἀγοράζομε ἀπὸ τὴν ἀγορά. Ὁ
δρόμος πρὸς τὴν πόλιν εἶναι πολυσύχναστος.

Ἰ χ ν ο γ ρ α φ ί α. Παραπήγματα. Ὁμπρέλλες. Κήρυκες.
Ἐνας πωλεῖ μπαλόνια. Ἄλλος πωλεῖ λουκάνικα κλπ.

Χ ε ι ρ ο τ ε χ ν ί α. Κοφινάκια, τραπεζάκι κλπ.

Ὡ δ ι κ ή. Φτιάχνομε μιὰ ζυγαριά.

ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ποῦ στέκεται ἡ κυρία καὶ πωλεῖ ;

Ἡ κυρία στέκεται ἐγὼ στέκομαι σὺ στέκεσαι κλπ.	}	κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη ὀμπρέλλα
--	---	-----------------------------

Πότε κάθεται κάτω ἀπὸ τὴν μεγάλη ὀμπρέλλα ;

Αὕτῃ κάθεται ἐγὼ κάθομαι σὺ κάθεσαι κλπ.	}	κάτω ἀπὸ τὴν μεγάλη ὀμπρέλλα. Ὅταν βρέχη
--	---	---

Σὲ ποιὸν πωλεῖ ἡ Κυρία τὰ Καρύδια ;

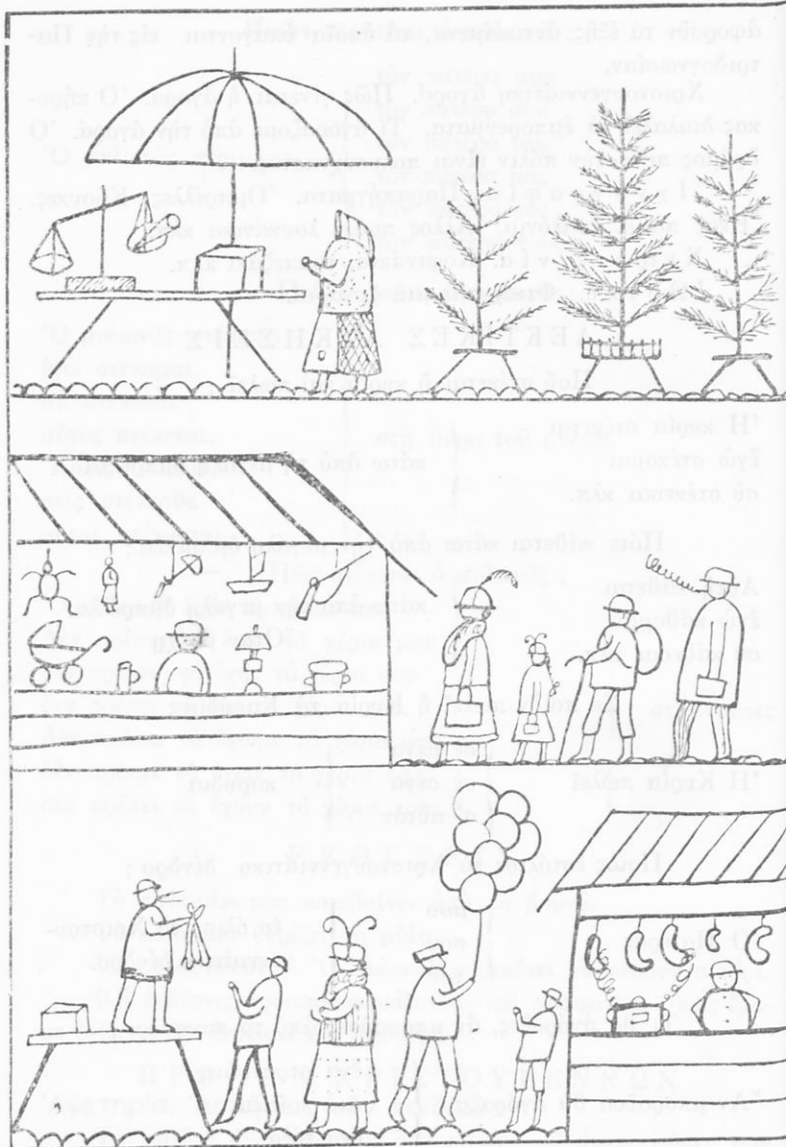
Ἡ Κυρία πωλεῖ	}	σὲ μένα σὲ σένα σ' αὐτὸν	}	καρύδια
---------------	---	--------------------------------	---	---------

Ποιὸς ἐστόλισε τὸ Χριστουγεννιάτικο δένδρον ;

Ὁ Πατέρας	}	μου σου του	}	ἐστόλισε τὸ Χριστου- γεννιάτικο δένδρον.
-----------	---	-------------------	---	---

Τὶ θὰ ἀγοράζεις, ἂν μπορούσες ἀπὸ τὸ πανηγῦρι ;

Ἄν μπορούσα θὰ ἀγόραζα	}	ἕνα στροιγιώτη μιὰ κουκλα ἕνα τόξο
------------------------	---	--

ἂν μπορούσα θὰ ἀγοράζω	}	ἓνα πλοῖο
		ἓνα ὄπλο
		ἓνα ἀμαξάκι
		ἓνα ποτήρι
		ἓνα μπαλόνι

Τὶ εἶπε ὁ Πατέρας ὅτι μπορείς νὰ ἀγοράσης ;

Μπορῶ νὰ ἀγοράσω	}	ἓνα στρατιώτη
		μία κοῦκλα
		ἓνα τόξο κλπ.

Γιὰ ποιὸ πρᾶμα χάρηκες ;

Χάρηκα γιὰ	}	τὸ στρατιώτη
		τὴν κοῦκλα
		τὸ τόξο κλπ.

Τὶ θέλεις νὰ σοῦ χαρίσω ;

Χαρίστε μου σᾶς παρακαλῶ	}	ἓνα στρατιώτη
		ἓνα τόξο
		μία κοῦκλα κλπ.

Σοῦ χαρίζω	}	ἓνα στρατιώτη
		μία Κοῦκλα
		ἓνα τόξο κλπ.

Τὶ θέλεις νὰ χαρίσης στὸ μικρό σου ἀδελφό ;

Στὸ μικρό μου ἀδελφὸ θὰ χαρίσω	}	ἓνα στρατιώτη
		μία κοῦκλα
		ἓνα τόξο
		ἓνα ὄπλο κλπ.

Τὶ θὰ ἀγοράσης γιὰ τὰ ἀδελφία σου ;

Θέλω νὰ τοὺς ἀγοράσω ἓνα στρατιώτη κλπ.

Τὶ θὰ ἀγοράσης γιὰ δικό σου ;

θὰ ἀγοράσω γιὰ δικό μου ἓνα στρατιώτη κλπ.

Τὶ θὰ ἀγοράσης γιὰ δικό μου ;

θὰ ἀγοράσω γιὰ δικό σας ἓνα στρατιώτη κλπ.

Γιὰ ποιὸν θὰ φέρης κάτι μαζί σου ;

θὰ φέρω κάτι μαζί μου γιὰ	{	τὸν πατέρα μου
		τὴν μητέρα μου
		τὸν ἀδελφό μου
		τὴν ἀδελφή μου
		τὸν παποῦ μου
		{
		τὴ θεία μου, τὸ θεῖο μου.

Ἔκδεις. Ἀγόρασα ἓνα τόπι. Ἀγόρασα μιὰ σφυρίχτρα.
Ὁ κήρυκας πωλεῖ κουνέλια. Ἐταξίδεψα στὴν Ἀθήνα.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα.

Θρησκευτικά.

Ἀριθμητικὴ Β'. Σκοπός. Πολλαπλασιασμός, Διαίρεσις, Μέτρησις μὲ τὸ 3, 4 καὶ 6.

Αἰσθητοποίησις. (Ἡ μία ἐπιφάνεια τοῦ κύβου ἔχει 4 γωνίες οἱ 6 πόσες ;

Μιὰ ἐβδομάδα ἔχει 7 ἡμέρας· 4 ἐβδομάδες πόσες ἡμέρες ἔχουν;

Μέχρι τὰ Χριστούγεννα θελομε 3 ἐβδομάδες· πόσες μέρες κά-
νουν ;

Ἐσκόπευσε. Κάθε ριζιὰ κοστίζει 5 ἑκατοντὰδραχμα. Πό-
σο κοστίζουν 3 ριξιές. Πόσες φορὲς θὰ ρίξης μὲ 25 ἑκατοντά-
δραχμα. Ἀγοράζεις ἓνα μολύβι μὲ 6 ἑκατοντὰδραχμα· πόσο κο-
στίζουν 5 μολύβια. Ἀγόρασες καραμέλλες. Σὲ κάθε χαρτάκι εἶ-
ναι 6. Πόσες εἶναι σὲ 3 χαρτάκια ; Ἀγόρασες 18 κοραμέλλες
σὲ πόσα χαρτάκια ἦταν ;

Ἀριθμητικὴ Α'. τάξεως. Σκοπός. Αἰσθητοποίησις τῶν
ἀριθμῶν 6—10. Ἀνάλυσις, σύνθεσις, συμπλήρωσις, α) ἀνάλυ-
σις $5=2+3$, β) σύνθεσις $2+3=5$. γ) συμπλήρωσις $2+?=5$.

ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τὰ παιδιὰ καταλήγῃως παρορμώμενα ἀνακοινώνουν ὅ,τι οἱ
ἐργασίες τελείωσαν. Τὰ χωράφια εἶναι σπαρμένα. Τὸ καλύβι γε-

μᾶτο τροφή γιὰ τὰ ζῶα. Ἡ ἀποθήκη ἔχει ἀκόμη ἄφθονα τρόφιμα καὶ κανσόξυλα.

Μεθαύριο Χριστούγεννα. Ὁ πατέρας ἔχει ἀγοράσει ὅ,τι χρειάζεται. Ἡ μητέρα, ἔχει τὴν πὺρ παχειὰ κόττα. Ὅλα τὰ χρήσιμα πράγματα, εἶναι ἔτοιμα. Ἡ μητέρα, ἐτοιμάζει τὰ δῶρα. Ὁ ἀγροικὸς ταχυδρόμος ἔρχεται. Αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς Πατριδογνωστικῆς ὕλης, καὶ εἶναι ἥθη, ἔθιμα, καὶ προπαρασκευαί γιὰ τὴ μεγάλη ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων., δηλ. ὅ,τι ἐπέζησαν τὰ πιδὰ καὶ τὰ διαφέρει.

Ἰχνογραφία. Ὁ ταχυδρόμος. Χριστουγεννιάτικα δῶρα. Χριστουγεννιάτικο δένδρο.

Πλαστική. Ἐνα στρατιωτάκι. Μιὰ κούκλα. κλπ.

Τραγούδια.

Λεκτικὲς ἀσκήσεις.

Ἡ μητέρα δίνει	{	δῶρα στὸν ταχυδρόμο
ἐγὼ δίνω		
σὺ δίνεις		

Τὶ λέγει ὁ ταχυδρόμος ;

Ἔχω δύο πακέτα	{	στοὺς ποδηλάτο	{	μου σου κλπ.
ἔχεις » »				

Δυσκολεύεται μὲ τὰ πολλὰ πακέτα ;

Ἐγὼ ταξιδεύω	{	δύσκολα μὲ τὰ πολλὰ πακέτα
σὺ ταξιδεύεις		

Γιατὶ τὸ παιδάκι κρύφτηκε κάτω ἀπ' τὸ τραπέζι :

Τὸ παιδάκι φοβήθη ἀπὸ	{	τὸν ξένο
		μένα
		σένα

Φοβεῖται καὶ τὸ κοριτσάκι ;

Τὸ κοριτσάκι δὲν φοβεῖται ἀπὸ	{	τὸν ξένο
		μένα
		σένα

Ποῦ κάθεται τὸ φοβισμένο παιδάκι ;

Τὸ φοβισμένο παιδάκι κάθεται	}	κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι
ἐγὼ κάθομαι		
σὺ κάθεσαι		

Ποῦ εἶναι κρυμμένος ὁ Γιωργάκης ;

Ὁ Γιωργάκης εἶναι	}	κρυμμένος ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι
ἐγὼ εἶμαι		
σὺ εἶσαι		

Γιατὶ τρέχει ὁ ἄνθρωπος ;

Ὁ ἄνθρωπος θέλει	}	νὰ σώσῃ τὸ παιδάκι, ποὺ κινδυνεύει
ἐγὼ θέλω		
σὺ θέλεις		

Ποιὸν ἔσωσεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός ;

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔσωσε	}	τὸ παιδί
		μένα
		σένα

Τίνος τὴ ζωὴ ἔσωσε ὁ ἄνθρωπος αὐτός ;

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔσωσε	(	)	τοῦ παιδιοῦ	
	(	τὴν ζωὴν	)	μου
	(		)	σου

Τὶ θὰ κάμῃ τὸ παιδί, ποὺ σώθηκε ;

Τὸ παιδί θὰ συλλογίζεται	}	τὸν σωτῆρα του
ἐγὼ θὰ συλλογίζομαι		

Ἐκθέσεις.

Ἐρριξα μιὰ ἐπιστολὴν στὸ ταχυδρομεῖο. Ἐδωσε στὸν ταχυδρόμο ἕνα φράγκο. Πὼς φαίνεται ὁ ταχυδρόμος. Εἶδα ἀπὸ τὴν κλειδαρότρουπα.

Ἀνάγνωσις.

Θρησκευτικά. Φυγὴ στὴν Αἴγυπτο.

Ἀριθμητική. Β'. Πολλαπλασιασμός. Διαίρεσις. Μέτρησις

10. Χριστουγ. Δένδρα με 7 λαμπιόνια. 4 κόκκινα δεξιά, 3 πράσινα ἀριστερά· σὲ δύο σειρές, αἰσθητοποιοῦν τὸν πολλαπλασιασμόν, μετὰ τὸ 7. Μετὰ τὸ 8 καὶ 9 αἰσθητοποιεῖται ὁ πολλαπλασιασμός ὡς ἑξῆς: Ἰχνογραφοῦμε 3 πιάτα μετὰ 8 μῆλα τὸ καθέν. 4 δίσκους μετὰ 9 ποτήρια στὸν καθένα κλπ

Σὲ ἓνα πακέτο εἶναι 8 φῶτα πόσα εἶναι σὲ 3 πακέτα;

Στὸ τραπέζι εἶναι 4 πιάτα μετὰ ἀγλάδια. Κάθε πιάτο ἔχει 9 ἀγλάδια πόσα ἔχουν μαζί;

Ἡ μητέρα μούδωσε 21 καρύδια· πόσα πρέπει νὰ τρώγω τὴν ἡμέρα νὰ περάσω 3 ἡμέρες;

Ἀριθμητική. Α'. τάξις.

Αἰσθητοποιήσις τῶν ἀριθμῶν 6—10.

ΣΤΟΝ ΑΧΥΡΩΝΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΘΗΚΗ

Πατριδογνωσία. Τί εἶνε στὸν ἀχυρῶνα; Τί παιγνίδι παίζουν στὸν ἀχυρῶνα; Ἡ φωλιά τοῦ πελαργοῦ. Ἡ ἀποθήκη τῶν τροφίμων.

Ἰχνογραφία. Ἡ γάτα πιάνει ἓνα ποντίκι. Μία φωλιά πελαργοῦ. Ἐνα ἀμάξι γεμῆτο πατάτες.

Χειροτεχνία. Γάτα, ποντικός, σκάλα, κλπ.

Παιγνίδια καὶ τραγούδια.

Λεκτικές ἀσκήσεις. Τί κάνει αὐτὸς ποὺ στέκεται ἐκεῖ κάτω;

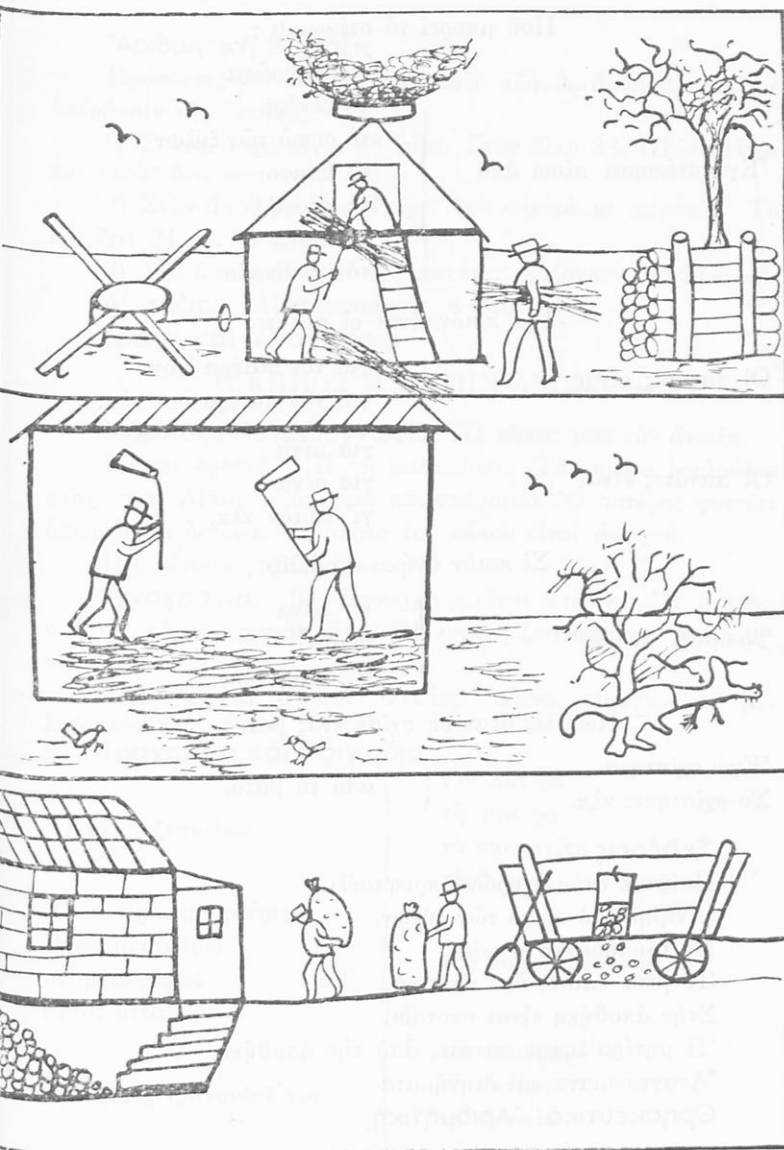
Αὐτὸς δίνει σὲ μένα	}	τὰ δέματα.
σὲ σένα		
σ' αὐτὸν		

Αὐτὸς τί κάνει ἐκεῖ πάνω;

Αὐτὸς παίρνει ἀπὸ μένα	}	τὰ δέματα.
σένα κλπ.		

Ποῦ κάθεταὶ τὸ πουλί;

τὸ πουλί κάθεταὶ	)	μπροστὰ στὸν ἀχυρῶνα,
Ἐγὼ κάθομαι		
Σὺ κάθεσαι κλπ.		

Ποῦ μπορεῖ νὰ στέκωμαι ;

Ἐγὼ στέκομαι πίσω ἀπὸ

{ τὸν ἀχυρῶνα
τὸ δένδρο
τὸ σωρὸ τῶν ξύλων
τὸ θάμνο
τὸ ἄλογο
τὸ ἀμάξι
τὸν ἄνθρωπο

Γιὰ ποιὸν εἶναι οἱ πατάτες

Οἱ πατάτες εἶναι

{ γιὰ τὸν πατέρα μου
γιὰ τὸν πατέρα σου κλπ.

Οἱ πατάτες εἶναι

(γιὰ μένα
(γιὰ σένα
(γι' αὐτὸν κλπ.

Σὲ ποιὸν ἀνήκει τὸ ἀμάξι ;

Τὸ ἀμάξι ἀνήκει

{ σὲ μένα
{ σὲ σένα
{ σ' αὐτὸν κλπ.

Πῶς λές ὅταν σὲ σχίσῃ ἓνας βάτος ;

Ἐγὼ σχίστηκα

Σὺ σχίστηκες κλπ.

{ ἀπὸ τὸ βάτο.

Ἐκδέσεις.

Παίξαμε στὸν ἀχυρῶνα κρυφτούλι.

Ἀνέβηκα τὸ σωρὸ τῶν ξύλων.

Μὲ τρύπησε ἓνα ἀγκάθι.

Ἡ γάτα ἔπιασε ἓνα ποντικό.

Στὴν ἀποθήκη εἶναι σκοτάδι.

Ἡ μητέρα ἔφερε πατάτες ἀπὸ τὴν ἀποθήκη.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα

Θρησκευτικά. Ἀριθμητική.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις

Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 1—100 μὲ ὑπέρβασιν τῆς δεκάδος.

1) Σ' ἓνα σωρὸ εἶναι 48 ξύλα. Στὸν ἄλλο 33. (Πόσα εἶναι καὶ στοὺς δύο σωροὺς μαζί ;)

2) Στὴν ἀποθήκην μας ἔχομε δυὸ σακκιά μὲ πατάτες. Τὸ ἓνα ἔχει 24 ὄκ. τὸ ἄλλο 28.

3) Στὸ ἀμάξι εἶναι 45 ὄκ. πατάτες· παίρνουν τὶς 27 ὀκάδ.

Α'. τάξις. Αἰσθητοποίησης 6—10

Γραφή καὶ Ἀνάγνωσις.

Ο ΚΗΠΟΣ ΜΑΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΙ

Μάρτιος.. Πατριδογνωσία. Ὁ κήπος μας τὴν ἀνοιξη.

Πέφτει δροσιά. Ἡ γῆ μαλακώνει. Τὰ πρῶτα λουλούδια φύτρωσαν. Λίπανσι, ὄργωμα καὶ σπάρσιμο. Ὁ πατέρας φυτεύει ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ πόρτα τοῦ κήπου εἶναι ἀνοιχτή.

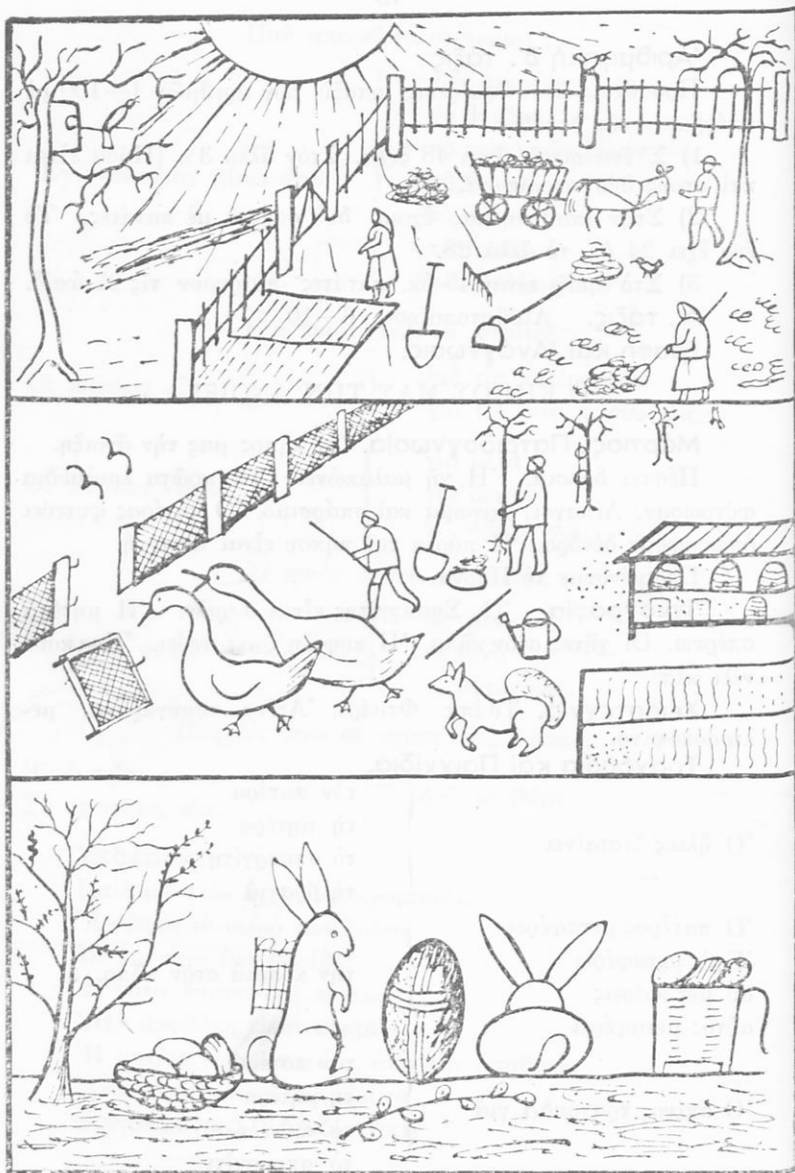
Περιμένουμε τὸ Πάσχα.

Ἰχθυογραφία. Ὁ Σπουργίτης εἶναι πιρὼν. Ἡ μητέρα σπέρνει. Οἱ χῆνες στὸν κήπο. Ἡ κυψέλη ζωντανεύει. Ἕνα κουνέλι κλπ.

Χειροτεχνία. Τσίπα. Φτυάρι. Ἀξίνα, τσουγκράνα, μελισσοκόφινο.

Τραγούδια καὶ Παιχνίδια.

Ὁ ἥλιος ζεσταίνει	}	τὸν πατέρα
		τὴ μητέρα
		τὸ σπουργίτη
		τὴ βραγιά
Ὁ πατέρας μεταφέρει	}	
Ἐγὼ μεταφέρω		τὴν κοριὰ στὸν κήπο.
σὺ μεταφέρεις		
αὐτὸς μεταφέρει		
Ὁ σπίνος τραγουδεῖ γιὰ	}	τὸν πατέρα
		τὴ μητέρα
		τὸ κουνέλι
		τὸ σπουργίτι

Τὶ ἔκαμε χθὲς ὁ σπίνος ;

Ὁ σπίνος ἐτραγουδῆσε χθὲς γιὰ τὸν πατέρα, τὴν μητέρα κλπ.

Γιὰ ποιὸν θὰ τραγουδήσῃ αὐριο ;

Ὁ σπίνος θὰ τραγουδήσῃ αὐριο γιὰ τὸν πατέρα, τὴν μητέρα κλπ.

Ὁ σπίνος $\left\{ \begin{array}{l} \text{μοῦ} \\ \text{σοῦ} \\ \text{τοῦ} \end{array} \right\}$ τραγουδεῖ κλπ.

Γιὰ ποιὸν μαζεύουν οἱ μέλισσες τὸ μέλι ;

Οἱ μέλισσες μαζεύουν τὸ μέλι γιὰ $\left\{ \begin{array}{l} \text{μένα} \\ \text{σένα κλπ.} \end{array} \right\}$

Ποῦ πηγαίνουν τὸ μέλι οἱ μέλισσες ;

Οἱ μέλισσες πηγαίνουν τὸ μέλι στὴν κυψέλη $\left\{ \begin{array}{l} \text{μας} \\ \text{σας} \\ \text{των κλπ.} \end{array} \right\}$

Ἐκθέσεις.

Ἔχω ἀκούσει τὸ σπίνο νὰ τραγουδῇ. Δυὸ σπουργίτια μαλώνουν. Ἰσοπέδωσα τὴν βραγιά. Μετάφερα κοπριά στὸν κῆπο. Ἐφαγα μιὰ κηρύθρα μέλι κλπ.

Ἀριθμητική.

Πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση ἀριθμῶν μὲ μονάδες καὶ δεκάδες.

1) Ἐνας φράχτης ἔχει στὴ πλευρά του 28 πασσάλους. Καὶ στὴν ἄλλη 34. (Πόσους πασσάλους ἔχει τὸ ὅλον ;)

Ἡ μιὰ χίνα μας ἔχει 15 χηνάρια, ἡ ἄλλη 16 καὶ τρίτη 17.

Ὁ πατέρας ἔχει 42 ὀκάδ. μέλι. Ἐπώλησε 35 ὀκ.

Ἀριθμητικὴ Α'.

Ὁ πατέρας ἔχει 12 σωροὺς καὶ φέρνει 6 ἀκόμη.

Στὸν κῆπο μας εἶναι 13 μηλιές. Ὁ πατέρας φυτεύει 4 ἀκόμη.

Ἔχω 15 κυψέλες. 3 σμήνη ἔφυγαν τὸ χειμῶνα. Πόσες κυψέλες εἶναι γεμάτες ;

ΣΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΛΙΒΑΔΙ

Ἐ π ο χ ή . Ἀπρίλιος. (Ὁ Ἀπρίλης στὸ χωριὸ εἶναι ἡ ὥραιότερα ἐποχή). Οὔτε κρύο, οὔτε ζέστη, ἔτους ὥρα ποθητή, ὅπως λέει ὁ ποιητής. Ὁ κάμπος καταπράσινος. Τὰ λιβάδια καταστόλιστα. Τὰ νερὰ κελαρύζουν. Τὰ ζῶα βόσκουν ἀμέριμνα. Ὁ πελαργὸς βολτάρει μὲ σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπεια. Μὰ ἀλοίμονο στοὺς βατράχους, πὺν θὰ εὔρη μπροστά του. Οἱ πάπιες κολυμποῦν ἀμέριμνες. Τὰ παιδιά παίζουν μὲ χαρὰ διάφορα παιχνίδια. Μιὰ ἐκδρομὴ ἀποτελεῖ τὴ γενικὴ ἀξίωσι. * Τὴν ἀποφασίζουμε μὲ πρόγραμμα παρατηρήσεων, πὺν θὰ ἀποτελέσουν τὴ βάση τῆς σχολικῆς ἐργασίας τεσσάρων ἐβδομάδων.

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ

1

Τὸ λιβάδι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Τὸ λιβάδι λουλουδίζει. Ὁ πελαργὸς ζητεῖ βατράχους στὸ λιβάδι.

Στὸ λιβάδι παίζουμε.

Ἡ τσουγκράνα καὶ τὸ δικριάνι.

Ὁ θερισμὸς τοῦ χόρτου.

2

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ πελαργὸς μὲ ἓνα βάτραχο στὸ στόμα.

Ὁ Νίκος μὲ μιὰ ἀνθοδέσμη ἀγριολούλουδα.

Θεορίζουν τὸ χόρτο.

ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Πλαστικὴ. Ὁ πελαργὸς, ἡ τσουγκράνα, βάτραχος κλπ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

Ἡ καλὴ μας ἡ ἀγελάδα κλπ. Ἀρνάκι ἄσπρο καὶ κλπ. Παίζομε τὸ λῦκο καὶ τ' ἀρνάκι. Πετᾷει, πετᾷει κλπ.

Ἀσχολίες. Κάνουν γιrolάντες μὲ λουλούδια.

Λεκτικές ασκήσεις. Ποιά ζῶα ζοῦν στὸ λιβάδι. Ἡ Ἀγεγάδα Ὁ πελαργός. Ὁ βάτραχος. Ἡ πάπια. Ὁ κορυδολλὸς ζῇ στὸ λιβάδι.

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Οἱ Ἀγελάδες
Οἱ πελαργοὶ
Οἱ βάτραχοι
Οἱ πάπιες
Οἱ κορυδαλλοὶ

ζοῦν στὸ λιβάδι

Ποιά ἄνθη φυτρώνουν στὸ χαντάκι τοῦ λιβαδιοῦ.

Ἡ ἀνεμώνη
Ἡ παπαροῦνα
Ἡ καμpanοῦλα
Ἡ μαργαρίτα

φυτρώνει στὸ λιβάδι.

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Οἱ ἀνεμώνες
Οἱ παπαροῦνες
Οἱ καμpanοῦλες
Οἱ μαργαρίτες

φυτρώνουν στὸ λιβάδι.

Ποιὸς περπατεῖ στὸ λιβάδι

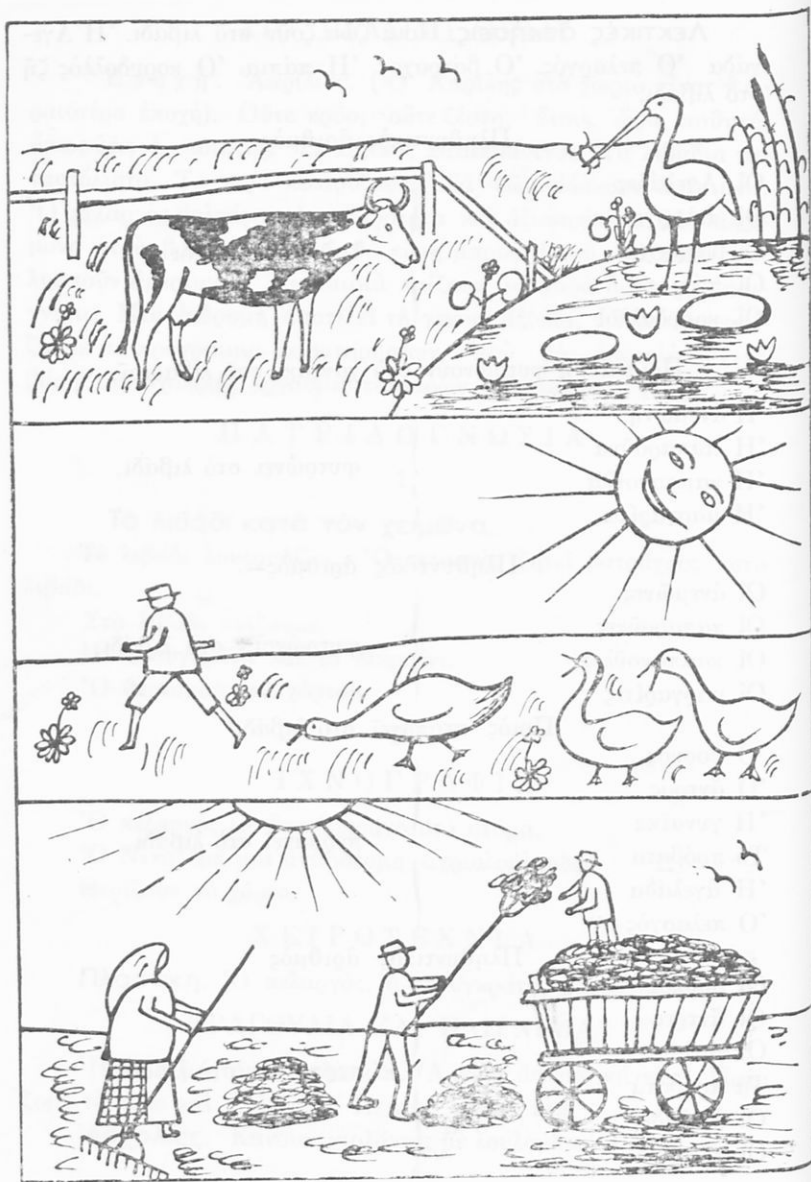
Ὁ βοσκὸς
Ὁ ἄντρας
Ἡ γυναῖκα
Τὸ πρόβατο
Ἡ ἀγελάδα
Ὁ πελαργός

περπατεῖ στὸ λιβάδι.

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Οἱ βοσκοὶ
Οἱ ἄντρες
Οἱ γυναῖκες
Τὰ πρόβατα
Οἱ ἀγελάδες
Οἱ πελαργοὶ

περπατοῦν στὸ λιβάδι.

Ποιὸς μαζεύει λουλούδια ;

Ἐγὼ μαζεύω	}	λουλούδια στὸ λιβάδι.
Σὺ μαζεύεις		
Αὐτὸς μαζεύει		

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ἐμεῖς μαζεύομε	}	λουλούδια στὸ λιβάδι.
Σεῖς μαζεύετε		
αὐτοὶ μαζεύουν		
αὐτὲς μαζεύουν		
αὐτὰ μαζεύουν		

Ποιὸς βόσκει τὴν ἀγελάδα στὸ λιβάδι ;

Ἐγὼ βόσκω τὴν ἀγελάδα μου	}	στὸ λιβάδι
σὺ βόσκεις τὴν ἀγελάδα σου		
αὐτὸς βόσκει τὴν ἀγελάδα του.		
Ἐμεῖς βόσκομε τὴν ἀγελάδα μας		
σεῖς βόσκετε τὴν ἀγελάδα σας		
αὐτοὶ βόσκουν τὴν ἀγελάδα τους κλπ.		

Μέ ποιὸν πηγαίνει ὁ πατέρας στὸ λιβάδι ;

Ὁ πατέρας πηγαίνει μ' ἐμένα στὸ λιβάδι κλπ.

Ποιὸν ζεσταίνει ὁ ἥλιος ;

Ὁ ἥλιος ζεσταίνει	}	Ἐμένα
		τὸ παιδί
		τὴ γυναῖκα
		τὸν ἄνδρα
		τὸν πελαργὸ
		τὸ βότραχο
		τὴν ἀγελάδα
		τὰ λουλούδια
		τὴ γλῶσση

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὁ ἥλιος ζεσταίνει ἐμᾶς κλπ.

Ποιὸς μαζεύει τὸ χόρτο μὲ τὴν τσουγκράνα ;

Ἐγὼ μαζεύω τὸ χόρτο μὲ τὴν τσουγκράνα
σὺ μαζεύεις τὸ χόρτο μὲ τὴν τσουγκράνα κλπ.

Ἑκθέσεις

Ὁ πελαργὸς ἔλιασε ἓνα βάτραχο. Ἐγὼ ἔκαμα μία ἀνθοδέσμη. Ἐγὼ ἐβόσκησα τὴν ἀγελάδα μας. Ἐγὼ ἐκρύφτηκα στὴ θυμωιά. Ἐπιασα μιὰ πεταλούδα.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις. Σκοπός. Πρόσθεσις καὶ ἀφαιρέσεις μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 1—100· μὲ ὑπέρβασιν τῆς δεκάδος. Ἡ ἀνθοδέσμη μου ἔχει 18 ἀγριολούλουδα. Ἐβαλα ἀκόμη 3.

2ο Πρόβλημα. Σ' ἓνα κοπάδι βόσκουν 28 ἀγελάδες Σ' ἓνα ἄλλο 5. Σ' ἓνα λιβάδι εἶναι 35 δεμάτια χόρτο. Στὸ ἄλλο μόνον 7. Στὸ λιβάδι βόσκουν 25 ἀγελάδες, ἔφυγαν 6. Στὸ λιβάδι εἶναι 52 σωροὶ χόρτου. Ἐφόρτωσα 5 στὸ κάρο. Ἡ τσουγκράνα ἔχει 12 δόντια. 3 ἔσπασαν.

ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ ΒΟΣΚΟΥΝ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ

Τὸ παιδί τοῦ χωριοῦ ἔχει ζήσει τὴν ζωὴν τῆς υπαίθρου, ὅσον μικρᾶς ἡλικίας καὶ ἂν εἶναι. Τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἀναζωογονοῦμε μὲ κέντρον τὰ πρόβατα βόσκουν στὸ λιβάδι.

Πατριδογνωσία.

- α) Ὁ βοσκὸς στὸ λιβάδι
- β) Τὴν ἡμέρα ὃ ἥλιος.
- γ) Τὸ βράδυ ἢ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα.
- δ) Τὸ πρωί.—Ἀνατολή,
- ε) Τὸ βράδυ—Δύσις.
- στ) Τὸ τραγούδι τοῦ κορυδαλλοῦ.
- ζ) Τὸ κελάδημα τοῦ κόσσυφα.

Ἰχνογραφία.

Τὸ μαντεῖ.

Τὸ τσομπανόσκυλο.

Τὰ πρόβατα καὶ ὁ βοσκὸς στὸ λιβάδι.

Χειροτεχνία.

Τὸ ραβδί τοῦ βοσκοῦ. Ὁ κουβᾶς.

Πλαστική. Πρόβατο, σκυλί.

Τραγούδια. Ὁ Ἀπρίλιος, ἐφάνη παίζει πάπια στὰ νερὰ κλπ.

Παιγνίδια. Τὸ κηνυγητὸ, ὁ λύκος καὶ τ' ἄρνι κλπ.

Λεκτικές ἀσκήσεις. Ποιὸς πηγαίνει μὲ τὶς καρδάρες στὸ μαντρί.

Ὁ βοσκὸς πηγαίνει	}	μὲ τὶς καρδάρες στὸ μαντρί
Ἐγὼ πηγαίνω		
σὺ πηγαίνεις κλπ.		

Ποῦ πηγαίνει ὁ βοσκός ;

Ὁ βοσκὸς πηγαίνει στὰ πρόβατά του.

Ἐγὼ πηγαίνω στὰ πρόβατά μου κλπ.

Ποιὸν δάγκασε ὁ σκυλὸς ;

Ὁ σκυλὸς μὲ	}	δάγκασε
Ὁ σκυλὸς σὲ		
Ὁ σκυλὸς τὸν		

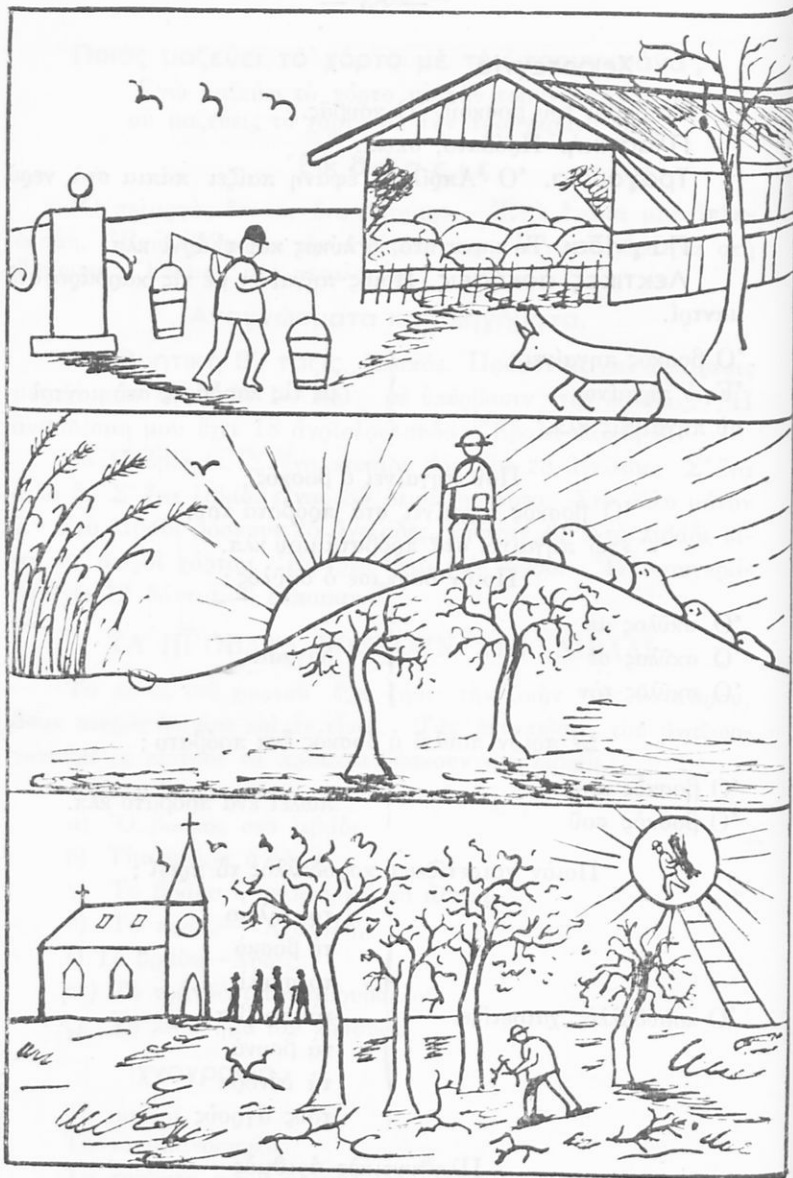
Σὲ ποιὸν πωλεῖ ὁ βοσκὸς ἓνα πρόβατο ;

Ὁ βοσκὸς μοῦ	}	πωλεῖ ἓνα πρόβατο κλπ.
Ὁ βοσκὸς σοῦ		

Ποιὸν χαιρετίζει ὁ κορυδαλλὸς τὸ πρωΐ ;

Ὁ κορυδαλλὸς χαιρετίζει	}	τὸν ἥλιο
		τὸ βοσκὸ
		τὸ σκυλί
		τὰ πρόβατα
		τὰ βουνὰ
		τὰ δένδρα
		τοὺς ἀγροὺς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Οἱ κορυδαλλοὶ χαιρετίζουν	{	τὸν ἥλιο
		τοὺς βοσκοὺς
		τὰ σκυλιὰ
		τὰ πρόβατα
		τὰ βουνὰ
		τὰ δένδρα
	{	τοὺς ἀγροὺς

Χθὲς ποιὸν χαιρέτισε;

Ὁ κορυδαλλὸς χαιρέτισε χθὲς τὸν ἥλιο κλπ.

Ποιὸν θὰ χαιρέτισῃ αὖριο τὸ πρωῒ;

Αὖριο τὸ πρωῒ θὰ χαιρέτισῃ τὸ βοσκό.

Ὁ πελαργὸς	{	μὲ	{	χαιρετᾷ
		σὲ		
		τὸν		

Ποιὸς πηγαίνει στὴν ἐκκλησίᾳ;

Ἐγὼ πηγαίνω	{	στὴν ἐκκλησίᾳ
σὺ πηγαίνεις		
αὐτὸς πηγαίνει κλπ.		

Ποιὸς μαζεύει ξύλα στὸ δάσος;

Ἐνας ἄνθρωπος μαζεύει	{	ξύλα στὸ δάσος
ἐγὼ μαζεύω		
σὺ μαζεύεις κλπ.		

Ἑκθέσεις.

Ἐνας σκύλος μὲ δάγκασε. Ἐχάϊδεψα ἓνα πρόβατο. Ἀ-
κουσα τὸν κορυδαλλὸ νὰ τραγουδῇ. Ἐμάζεψα ξύλα.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις ἀριθμῶν
1—100· μὲ ὑπέρβασιν τῆς πλησιεστέρας δεκάδος.

1) Πρόβλημα. Ἐνας βοσκὸς εἶχε 47 πρόβατα καὶ ἀγόρασε
6 ἀκόμη.

2) Ἐνας ἄλλος βοσκὸς εἶχε 56 πρόβατα καὶ πούλησε 9.

3) Ἐνας βοσκὸς ἔχει 73 πρόβατα. Ἀπ' αὐτὰ τὰ 65 δὲν ἔχουν κέρατα.

Τ Ο Δ Α Σ Ο Σ

Τὸ Δάσος τεχνὸν ἐνδιαίτημα. Τὰ παιδιὰ τὸ ἐπισκέπτονται συχνά. Ἐκδρομὴ τοῦ σχολείου. Ἐκεῖ ἔρχονται εἰς ἄμεσο ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Δάσους.

Πατριδογνωσία. Αὕτη συντελεῖται μὲ τὰ ἑξῆς θέματα καταλλήλως ἐπεξεργασμένα.

Τὸ δάσος. Ὁ δασοφύλακας. Τὰ δένδρα τοῦ δάσους. Τὰ ζῶα τοῦ δάσους. Βατόμουρα. Μανιτάρια. Ξυλοκόπος. Ηχὼ καὶ ἀντήχησις.

Ἰχθυογραφία. Τὸ σπῖτι τοῦ δασοφύλακα. Ὁ κυνηγός, Ὁ δασοφύλακας. Ἡ κούνια. Ὁ σωρὸς τὰ ξύλα. Μανιτάρια. Φωλιά πουλιῶν.

Πλαστική. Μανιτάρια. Τσεκούρι. Τὸ ὄπλο τοῦ δασοφύλακα. Σκίουρος. Φωλιά πουλιῶν.

Τραγούδια. Τὸ δάσος δροσάτο ἐδῶ μειδιᾷ κλπ. Μέσα στὸ δάσος περπατῶ κι' ἀκούω τὰ πουλάκια κλπ.

Παιγνίδια. Τὸ κυνηγητὸ, κλπ.

Λεκτικὲς ἀσκήσεις.

Ποῦ πηγαίνει ὁ κυνηγὸς μὲ τὸ σκυλί του ;

Ὁ κυνηγὸς πηγαίνει μὲ τὸ σκυλί του	}	στὸ δάσος
ἐγὼ πηγαίνω μὲ τὸ σκυλί μου		
σὺ πηγαίνεις μὲ τὸ σκυλί σου κλπ.		

Ποῦ κατοικεῖ ὁ δασοφύλακας ;

Ὁ δασοφύλακας κατοικεῖ	}	στὸ δάσος
ἐγὼ δὲν κατοικῶ		
σὺ δὲν κατοικεῖς κλπ.		

Ποῦ κάθεται τὸ παιδί ;

Τὸ παιδί κάθεται	}	στὴ κούνια
ἐγὼ κάθομαι		
σὺ κάθῃσαι κλπ.		

Ποιὸς φέρνει τὸ φαγητὸ στὸ ξυλοκόπο ;

Ἐγὼ φέρνω	}	φαγητὸ στὸν ξυλοκόπο
σὺ φέρνεις		
αὐτὸς φέρνει κλπ.		

Ποιὸν φοβεῖται ὁ σκύλος

Ὁ σκύλος φοβεῖται	}	ἐμένα
		ἐσένα
		αὐτὸν κλπ.

Ποιὸς δίνει χόρτο στὸ μοσχάρι :

Ἐγὼ δίνω	}	χόρτο στὸ μοσχάρι
σὺ δίνεις		
ὁ ἀδελφός μου δίνει.		

Χθές ;

Ἐγὼ ἔδινα κλπ.

Αὔριο ;

Ἐγὼ θὰ δίνω, ἐγὼ θὰ δώσω κλπ. χόρτο στὸ μοσχάρι

Ποιὸν εἶδα στὸ δάσος ;

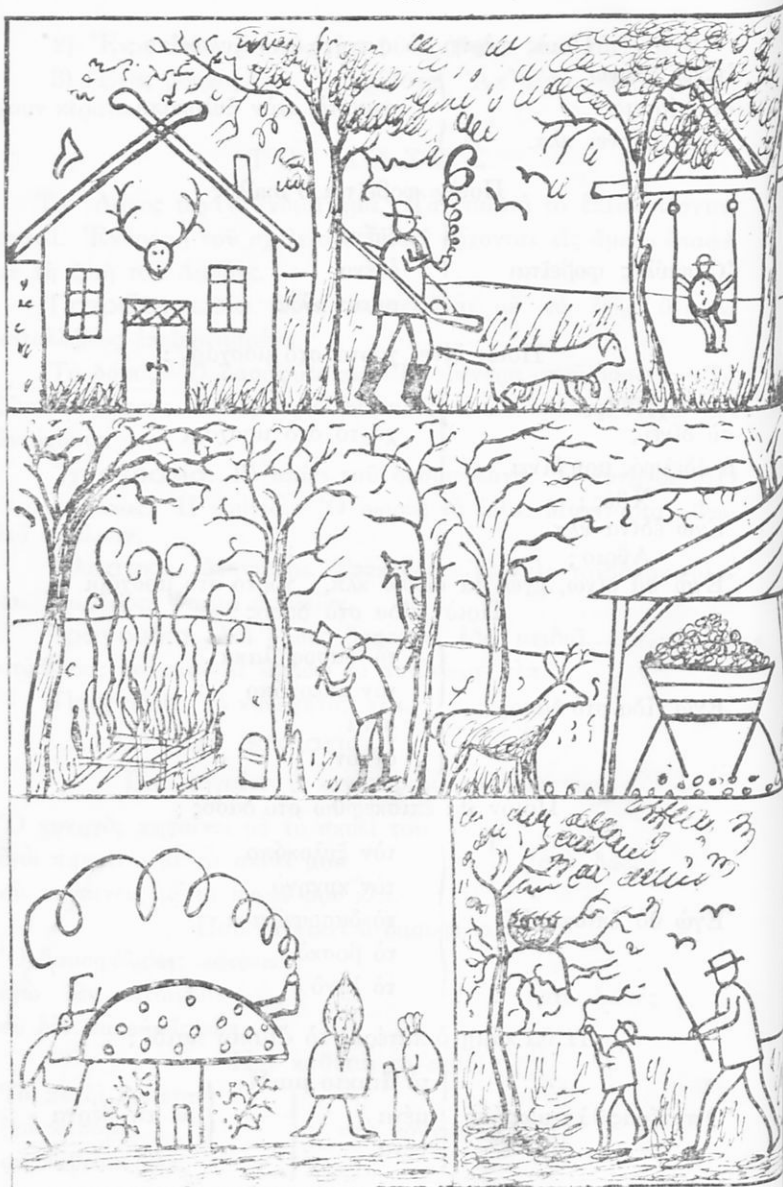
Ἐγὼ εἶδα στὸ δάσος	}	τὸ δασοφύλακα
		τὸν ξυλοκόπο
		σένα
		αὐτὸν

Ποιὸν θὰ ἐπισκεφθῶ στὸ δάσος ;

Ἐγὼ θὰ ἐπισκεφθῶ	}	τὸν ξυλοκόπο
		τὸν κυνηγὸ
		τὸ δασοφύλακα
		τὸ βοσκό
		τὸ λαγὸ

Τί θὰ κάμῃ ὁ πατέρας τὸ ἄτακτο παιδί ;

Ὁ πατέρας θὰ τιμωρήσῃ	[	τὸ ἄτακτο μαιδι	}	μὲ τὴ βέργα
		μένα		
		σένα		

Ἑκθέσεις

Χθὲς ὁ κυνηγὸς ἐσκότωσε ἓνα λαγό.

Ἐκάθισα στὴν κούνια. Εἶδα πέρδικα. Τὸ σκυλί μας κυνήγησε ἓνα λαγό. Ἐμάζεψα μανιτάρια.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις. Σκοπὸς ὁ αὐτός. Σ' ἓνα δάσος εἶναι 45 βάλανιδιές καὶ 37 ἔλατα. Πόσα δένδρα εἶναι;

Σ' ἓνα δάσος εἶναι 98 δένδρα. Ἐκόψαμε 40. Πόσα ἔμειναν;

Ἀριθμητικὴ Α'. τάξις. Οἱ ἀριθμοὶ 1—10. Προβλήματα σχετικὰ μὲ δένδρα, μὲ μανιτάρια κλπ.

ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Τὰ παιδιὰ τῶν παραθαλασσίων μερῶν ἔχουν ζωντανὰς ἀναμνήσεις (βιώματα) ἀπὸ τὴν ζωὴ τους κοντὰ στὴ θάλασσα. Ἡ ἐνιαία διδασκαλία μὲ τὴν ζωὴν αὐτὴν στὴν Πατρίδα ὡς Κέντρον προβαίνει εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν ὡς ἐνιαίου ὅλου τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ κοντὰ στὴ θάλασσα μὲ τὰ ἐξῆς θέματα:

Πατριδογνωσία.

Ἡ ἀκρογιαλιά μας.

Ἡ ζωὴ στὴ θάλασσα καὶ στὸ νερό.

Τὶ χρειάζεται τὸ πλοῖο.

Ζῶα τῆς θάλασσας. Ἡ χρησιμότης τοῦ καλαμιοῦ.

Φυτὰ » » Ἀπὸ τὰ Λουτρά καὶ τὸ Κολύμπι.

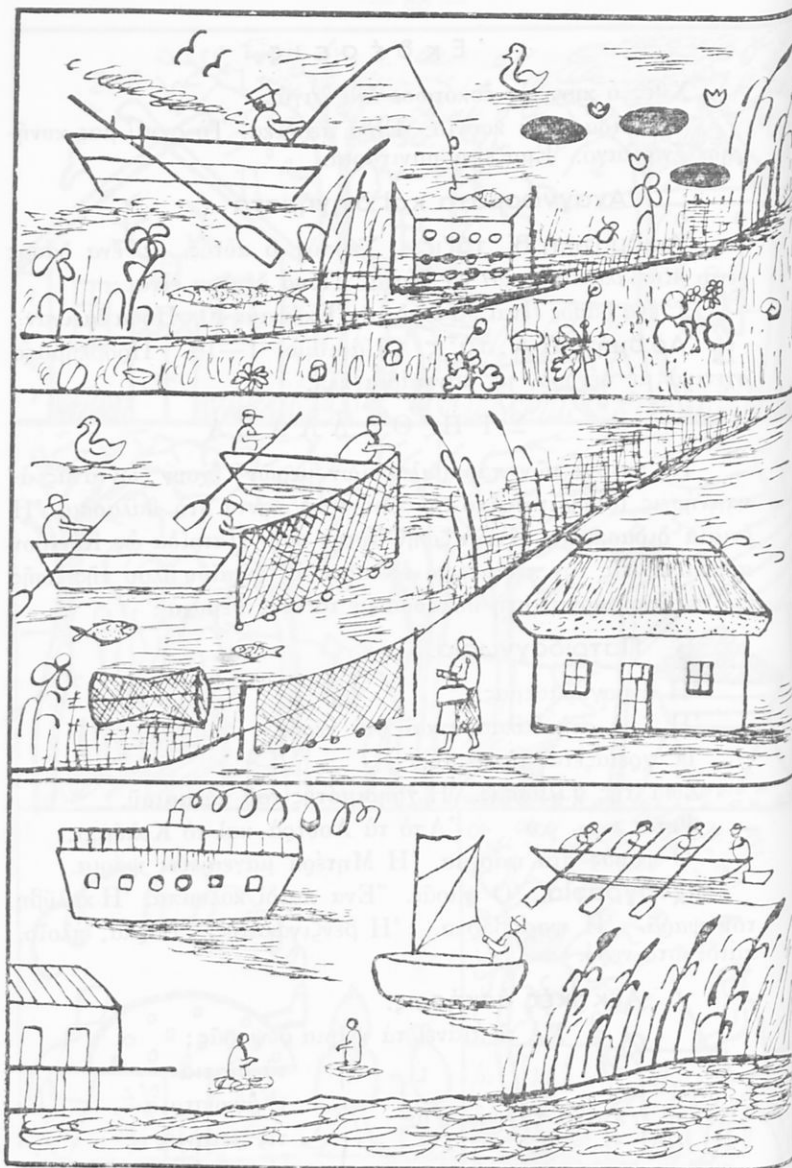
Ὁ ψαρῆς στὸ ψάρεμα. Ἡ Μητέρα μαγειρεύει ψάρια.

Ἰχθυογραφία. Ὁ ψαρῆς. Ἐνα παιδί κολυμπᾷ. Ἡ καλύβη τοῦ ψαρά. Ἡ ψαρόβαρκα. Ἡ βενζινάκατος. Βάρκα, πλοῖο, παιδί, στὸ νερό.

Λεκτικὲς ἀσκήσεις.

Μὲ τί πιάνει τὰ ψάρια ὁ ψαρῆς;

Ὁ ψαρῆς πιάνει τὰ ψάρια μὲ	{	τὰ δύχτια
		τ' ἀγκύστρια
		τὶς πετονιές
		τὸ καμάκι.

Μὲ τί μπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ στὴ θάλασσα ;

Ἐγὼ μπορῶ νὰ ταξιδέψω στὴ θάλασσα μὲ	}	βάρκα
		καΐκι
		ἀτμόπλοιο
		βενζινόπλοιο

Ποιὰ ζῶα ζοῦν στὴ θάλασσα ;

Στὴ θάλασσα ζοῦν	}	ψάρια
		χέλια
		στρεΐδια
		σαλιγκάρια
		χελῶνες

Ποιὰ ζῶα κολυμποῦν στὸ νερό ;

Στὸ νερὸ κολυμποῦν	}	πάπιες
		χῆνες
		νερόκοττες
		γλάροι κλπ.

Ποιὸς βοηθεῖ τὸν ψαρά στὴ δουλειά του ;

Ὁ βαρκάρης βοηθεῖ	}	τὸν ψαρά στὴ δουλειά του.
ἐγὼ βοηθῶ		
σὺ βοηθεῖς		
αὐτὸς βοηθεῖ		

Ποῦ πηγαίνει ἡ κυρία ;

Ἡ κυρία πηγαίνει	)	γιὰ ψάρια
ἐγὼ πηγαίνω		
σὺ πηγαίνεις		
αὐτὸς πηγαίνει κλπ.		

Μὲ ποιὸν πηγαίνεις νὰ κολυμπήσῃς ;

Ἐγὼ πηγαίνω μὲ τὸν ἀδελφό μου νὰ κολυμπήσω

Σὺ πηγαίνεις μὲ τὸν ἀδελφό σου νὰ κολυμπήσῃς κλπ.

Χθὲς μὲ ποιὸν πήγες ;

Ἐγὼ χθὲς πήγα μὲ τὸν ἀδελφό μου νὰ κολυμπήσω κλπ.

Αὔριο ;

Αὔριο θὰ πάγω μὲ τὸν ἀδελφόν μου νὰ κολυμπήσω.

Τί κάνει ὁ ἀδελφός σου στὰ λουτρά;

Ὁ ἀδελφός μου πηδᾷ	}	ἀπὸ τὴν ἐξέδρα στὴ θάλασσα.
ἐγὼ πηδῶ		
οὐ πηδᾷς		
αὐτὸς πηδᾷ κλπ.		

Ποιὸν ἔβρεξε ὁ ἀδελφός σου μὲ τὸ νερό ;

Ὁ ἀδελφός μου μὲ ἔβρεξε

Ὁ ἀδελφός μου σὲ ἔβρεξε κλπ.

Γιὰ ποιὸν ἔπιασε ὁ ψαράς τὸ μεγάλο ψάρι ;

Ὁ ψαράς ἔπιασε	}	γιὰ μένα	}	τὸ μεγάλο ψάρι.
		γιὰ σένα κλπ.		

Ἐκθέσεις.

Ἐγὼ ἔπιασα στρεΐδια καὶ καβούρια.

Ἐγὼ ἐπῆγα μὲ τὴ βάρκα.

Ἐγὼ ἐκυνήγησα μιὰ ἀγριόπαπια.

Ἡ μητέρα ἔκανε ψαρόσουπα.

Ὁρησκευτικά.

Ὁ Χριστὸς καταπαύει τὴν τρικυμία.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις.

Σ κ ο π ό ς. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις ἀριθμῶν μὲ δεκάδας καὶ μονάδας χωρὶς ὑπέρβασιν τῆς δεκάδος.

Ἐνας ψαράς ἔπιασε 52 ὀκάδ. ψάρια. Ὁ σύντροφός του 26 ὀκ. (Πόσα ἔπιασαν καὶ οἱ δύο ;)

Στὸ πλοῖο 46 ἄνθρωποι κάθονται στὴν πρῶρα καὶ 43 στὴν πρύμνη. (Πόσους ἐπιβάτες ἔχει τὸ πλοῖο ;)

Ἐνας ψαράς ἔπιασε 76 ὀκ. ψάρια καὶ πούλησε 51 ὀκ. (Πόσα τοῦ ἔχουν μείνει ;)

Σ' ἓνα πλοῖο ταξιδεύουν 84 ἐπιβάτες. Στὴ πρώτη θέσι εἶναι 24· στὴν δευτέρα 16 καὶ στὴν τρίτη 12. (Πόσοι εἶναι κατὰ

στρωμα ;

Πρώτη τάξις.

Πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 1—10.

Ἀντικείμενα. Μύδια καὶ καλόγνομες.

Ἡ μητέρα ἀγόρασε 7 ψάρια. 3 μαγείρεψε τὸ μεσημέρι.
(Πόσα τῆς ἔμειναν τὸ βράδυ ;)

Ἐνα παιδὶ ἔλιασε 8 ψάρια. 3 πῆδησαν στὴ θάλασσα. (Πόσα τοῦ ἔμειναν ;)

Στὸ λιμάνι εἶναι 4 πλοῖα· τὰ 2 ἔφυγαν, (Πόσα ἔμειναν ;)

Γραφὴ καὶ ἀνάγνωσις.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑΞΙΔΙ

Χρόνος Ἰούnius

Τὰ παιδιὰ καταλλήλως παρορμώμενα, κάμνουν ἀνακοινώσεις σχετικὰς μὲ προετοιμασίες γιὰ ταξίδια. Οἱ ἀνακοινώσεις στρέφονται περὶ τὸν δρόμον πρὸς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν.

Ἐξετάζεται κατόπιν ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμός. Πηγαίνουν εἰς τὰ εἶδη τῶν δρόμων. Βλέπουν τοὺς ὁδοδείκτας. Συσχετίζουν τὸ χρόνο μὲ τὸ χῶρο. π.χ. Ἐνα τέταρτο τῆς ὥρας ἔχειν ὁ καιρὸς, πὺν περνάει γιὰ νὰ πᾶμε μὲ κανονικὸ βῆμα (λίγο ἀργὸ) ἀπὸ τὸ πρῶτο εἰς τὸ δεύτερο χιλιόμετρο. Μισὴ ὥρα εἶναι ὁ καιρὸς, πὺν περνάει νὰ πᾶμε καὶ νὰ γυρίσουμε ἀπὸ τὸ πρῶτο στὸ δεύτερο χιλιόμετρο δυὸ φορές κλπ.

Μέσα συγκοινωνίας εἶναι. Τὸ ποδήλατο, τὸ ἀμάξι, ὁ σιδηροδρόμος, τὸ αὐτοκίνητό, τὸ ἄλλογο, τὸ μουλάρι κλπ.

Ἰχνογραφία. Τραῖνο, ὁδοστρωτήρ, ἀμάξι, καταβρεκτὴρ τοῦ Δήμου, ὁδοδείκτης κλπ.

Πλαστική. Τὸ πέταλο, τὸ σφυρί, τὰ ματογυάλια ἐκείνου, πὺν σπάζει πέτρες κλπ.

Τραγούδια καὶ παιγνίδια κλπ.

Ἀσχολίες. Κάνουν σιδηρόδρομο ἀπὸ σπιτοκούτια.

Λεκτικές ασκήσεις.

Ποιὸς περπατεῖ ἀργά ;

Αὐτὸς περπατεῖ	}	ἀργὰ πὺν δὲν	}	βιάζεται
ἐγὼ περπατῶ				βιάζομαι
σὺ περπατεῖς				βιάζεσαι

Μὲ τί θὰ ταξιδέψῃ ;

Αὐτὸς θὰ ταξιδέψῃ	}	μὲ σιδηρόδρομο
ἐγὼ θὰ ταξιδέψω		
σὺ θὰ ταξιδέψῃς		

Γιὰ ποῖον νὰ ἀγοράσῃ εἰσιτήριο ;

Ἀγόρασέ μου	}	ἓνα εἰσιτήριον
ἀγόρασέ του		

Γιὰ ποῖον πρέπει νὰ ἀγοράσῃ εἰσιτήριον ;

Ἀγόρασε γιὰ μένα	}	ἓνα εἰσιτήριον
ἀγόρασε γιὰ σένα		
ἀγόρασε γι' αὐτὸν κλπ.		

Σὲ ποῖον πηγαίνει ;

Ἐγὼ πηγαίνω στὸ θεῖο μου
σὺ πηγαίνεις στὸ θεῖο σου κλπ.

Ἐγὼ πηγαίνω στὴ θεία μου
σὺ πηγαίνεις στὴ θεία σου κλπ.

Χθές ;

Ἐγὼ ἐπήγαινα στὴ θεία μου κλπ.

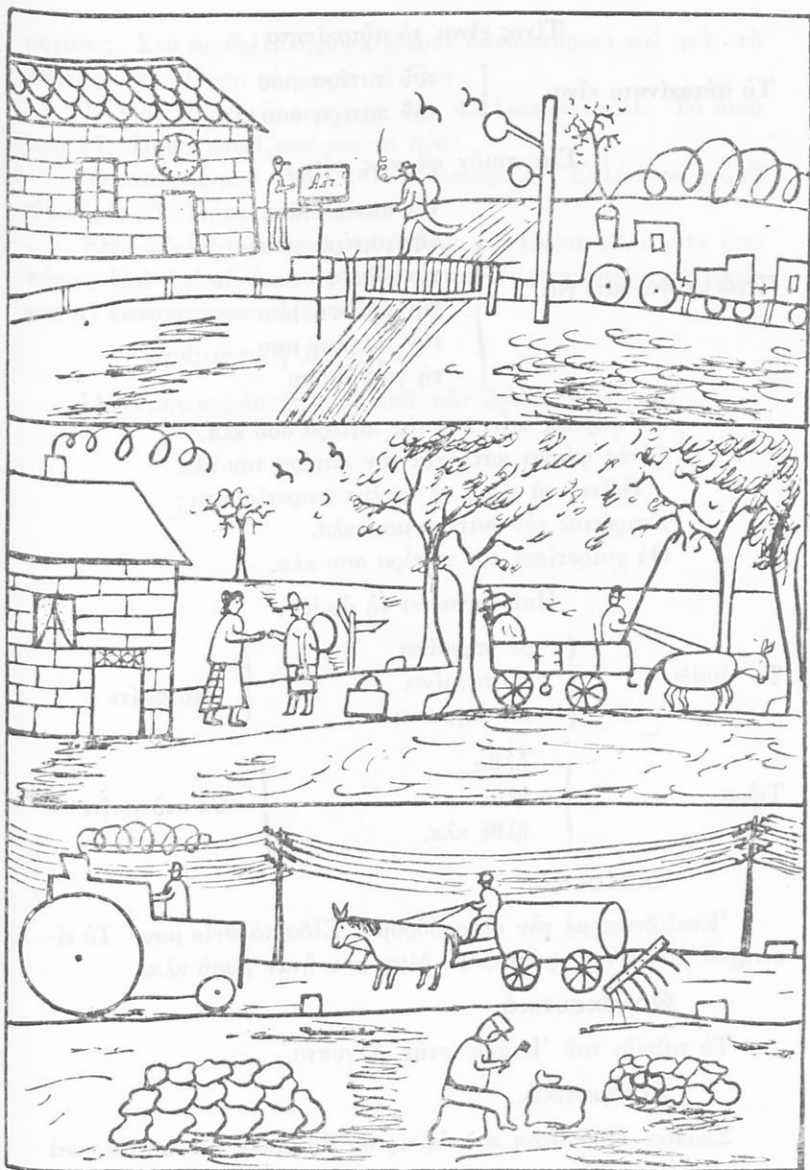
Αὔριο ;

Ἐγὼ θὰ πάγω στὸ θεῖο μου κλπ.

Τὶ κάνεις πρὶν ταξιδεύσης ;

Ἐγὼ φιλῶ τὸ χέρι τῆς μητέρας μου
σὺ φιλεῖς τὸ χέρι τῆς μητέρας σου κλπ.

Ἐγὼ φιλῶ τὸ χέρι τοῦ πατέρα μου
σὺ φιλεῖς τὸ χέρι τοῦ πατέρα σου κλπ.

Τίνος εἶναι τὸ αὐτοκίνητο ;

Τὸ αὐτοκίνητο εἶναι { τοῦ πατέρα μου
τοῦ πατέρα σου κλπ.

Γιὰ ποιὸν φέρνεις κάτι ;

Ἐγὼ φέρνω κάτι γιὰ { τὸν πατέρα μου
τὴν μητέρα μου
τὸν ἀδελφό μου
τὴν ἀδελφή μου
τὸν παπποῦ μου
τὴ γιαγιά μου

Σὺ φέρνεις κάτι γιὰ τὸν πατέρα σου κλπ.

Αὐτὸς φέρνει κάτι γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.

Θέλεις νὰ εἶπω σὲ κανένα χαιρετίσματα ;

Χαιρετίσσε τὸν πατέρα μου κλπ.

Θὰ χαιρετίσω τὸν πατέρα σου κλπ.

Ποῦ πηγαίνει τὸ ἀμάξι ;

Τὸ ἀμάξι { μὲ πηγαίνει
{ σὲ πηγαίνει
{ τὸν πηγαίνει } στὸ σπίτι

Τώρα { ἦλθα
{ ἦλθες
{ ἦλθε κλπ. } πάλι στὸ σπίτι

Ἐκδέσεις.

Ἐταξίδεψα μὲ τὸν σιδηρόδρομο. Εἶδα τὸ θεῖο μου. Τὸ εἰ-
σιτήριό μου εἶναι τρύπιο. Τὸ δέμα μου ἦταν βαρὺ κλπ.

Θρησκευτικά.

Τὸ ταξείδι τοῦ Ἰωσήφ στὴν Αἴγυπτο.

Ἀριθμητική.

Σκοπός. Πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση ἀριθμῶν μὲ δεκάδες καὶ

μονάδες. Στὸ ἀμάξι ἐπλήρωσα εἴκοσι ἑκατοστάρικα καὶ γιὰ τὸ εἰσιτήριο 32. Πόσα πλήρωσα τὸ ὅλον;

Τὸ εἰσιτήριο τῆς μητέρας ἔχει 45 ἑκατοστάρικα. Τὸ δικό μου 27. Πόσο κοστίζουν καὶ τὰ δύο;

Ὁ πατέρας μου ἔδωσε 90 ἑκατοστάρικα. Ἐπλήρωσα γιὰ τὸ εἰσιτήριο 35. Πόσα μου ἔμειναν;

Εἶχα 55 ἑκατοστάρικα καὶ ἡ θεία μου ἔδωσε 42. Πόσα ἔχω τώρα; Καὶ ἀπ' αὐτὰ πὺν εἶχα ἀγόρασα ἓνα μικρὸ δῶρο τῆς μητέρας 47 ἑκατοστάρικα. Πόσα ἔμειναν;

Ἀριθμητικὴ Α'. τάξις.

Ἀριθμητικαὶ ἀσκήσεις μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 10—20.

2ος ΧΡΟΝΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΗΤΕΡΑ

Πατριδογνωσία.

Ἡ καλὴ μητέρα, πλύνει τὰ ἀσπρόρουχα. ψήνει τὸ ψωμὶ στὸ φούρνο. Ἡ μητέρα στὴν κουζίνα. Ἡ μητέρα στὸ κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου παιδιοῦ της. Ἡ μητέρα φροντίζει γιὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ της.

Ἄφ ο ρ μ ή . Ὁ μικρὸς Κωστάκης ἔρχεται στὸ σχολεῖο μὲ τὴ μητέρα του, ὕστερα ἀπὸ ἀσθένεια δύο ἡμερῶν. Ἡ μητέρα του τὸν ἀφήνει μὲ τρυφερότητα καὶ φεύγει.

Διδ)λος. Βλέπετε, παιδιὰ, πόσο καλὴ εἶναι ἡ μητέρα τοῦ Κωστάκη ; Ἀλλὰ καὶ ποιά μητέρα δὲν εἶναι καλὴ γιὰ τὰ παιδιὰ της. Ὅλες δὲν σὰς ἀγαποῦν ; Παιδ. Ναί· μένα ἡ μητέρα μου μὲ ἀγαπᾷ. Π. 2ο Καὶ μένα . . . καὶ μένα κλπ.

Δ)λος. Τώρα, παιδιὰ, νὰ μοῦ διηγηθῆτε τί δουλειὲς κάνει ἡ μητέρα σας σπίτι. Π. Ἡ μητέρα μου ἔχει πολὲς δουλειές. Τὸ πρωτὶ σηκώνεται πολὺ ἔνωρίς ἀνάβει τὴ φωτιά καὶ ἐτοιμάζει τοῦ πατέρα τὸν καφέ καὶ ἄλλα σηκωθῶμε μὲ βοηθεῖ νίβομαι καὶ ντύνομαι, κάμω τὴ προσευχὴ μου καὶ πίνω τὸ γάλα μου.

Δ)λος. Καὶ ὕστερα ; Π. Μόλις φύγουμε μεῖς αὐτὴ σκουπίζει τὸ σπίτι, στρώνει τὸ κρεβάτι καὶ μαγειρεύει. Ποιὲς ἄλλες δουλειὲς κάνει, παιδιὰ, ἡ μητέρα ; Π. Ἐμένα ἡ μητέρα μου σήμερα ζυμώνει. Πρὶν φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκοσκίνησε τὸ ἀλεύρι, ἀπὸ τότε θὰ τὸ ἐξύμωσε, θὰ ἔφκιασε τὰ καρβέλια. Τώρα βλέπω ἀναψε τὸ φούρνο· βλέπετε καπνίζει ὁ φούρνος μας. Τὸν καίει νὰ ζεσταθῇ. Σὲ λίγο θὰ κλείσῃ μέσα τὰ ψωμιά νὰ ψηθοῦν. Ὁ φούρνος μας χωράει τὸ ψωμὶ, πὺν μᾶς χρειάζεται.

Δ)λος. Ποιὸ ἄλλο παιδί, θέλει νὰ διηγηθῇ γιὰ τίς δουλειὲς πὺν κάνει ἡ μητέρα του ; Π. Ἡ μητέρα μου σήμερα πλένει τὰ ἐνδύματά μας. Σηκώθη πρωτὶ ἔφερε νερὸ καὶ γέμισε τὸ λεβέτι, τὸ ἔβαλε ἀπάνω στὴ φωτιά κι ἔρριξε μέσα καὶ στάχτη. Ἄμα ἔβρασε τὸ νερὸ, ἄρχισε νὰ πλένῃ. Τὸ μεσημέρι, πὺν θὰ πάω σπί-

τι δὲ θὰ ἔχῃ τελειώσει τὸ πλύσιμο ἀκόμη.

2ο Π. Μένα ἡ μητέρα μου περιποιεῖται τὸν ἀδελφό μου πού εἶναι ἄρρωστος στὸ κρεβάτι ἀπὸ γρίπη. Ὁ γιατρός μᾶς εἶπε νὰ μὴ σηκωθῇ, μὴ κουώσῃ καὶ ἡ μητέρα μου τὸν προσέχει.

Ἰχθυογραφία. Ἀσπρόρορουχα ἀπλωμένα. Φοῦθνος. Τὸ μαγειριό. Τὸ δωμάτιο τοῦ ἀρρώστου.

Χειροτεχνία. Πιάτο, Φλυτζάνι κλπ.

Παιχνίδια καὶ τραγούδια.

Λεκτικές ἀσκήσεις

Ποῦ ἔβαλε ἡ μητέρα τὰ ἀσπρόρορουχα ;

Ἡ μητέρα ἀπλώσε

ἐγὼ ἀπλώνω

σὺ ἀπλώνεις

αὐτὸς ἀπλώνει

τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.

Τὶ κάνει ἡ μητέρα τὸ τῆς πλύσης, νερὸ ὅταν τελειώσῃ τὸ πλύσιμο ;

Ἡ μητέρα χύνει

ἐγὼ χύνω

σὺ χύνεις κλπ.

τὸ νερὸ ἀπὸ τῆ σκάφη.

Τὶ ἐτοιμάζει ἡ μητέρα γιὰ τὴ γιορτὴ μου ;

Ἡ μητέρα μου ἐτοιμάζει γιὰ τὴ γιορτὴ μου

ἡ μητέρα σου ἐτοιμάζει γιὰ τὴ γιορτὴ σου

ἡ μητέρα του ἐτοιμάζει γιὰ τὴ γιορτὴ του κλπ.

ἓνα μικρὸ

γλύκισμα.

Γιὰ ποιὸν ἐτοιμάζει ἡ μητέρα τὴ σοῦπα ;

Ἡ μητέρα μου ἐτοιμάζει γιὰ μένα

ἡ μητέρα σου ἐτοιμάζει γιὰ σένα

ἡ μητέρα του ἐτοιμάζει κλπ.

μιὰ σοῦπα.

Ποῦ στέκεται ἡ μητέρα ὅταν μαγειρεύῃ ;

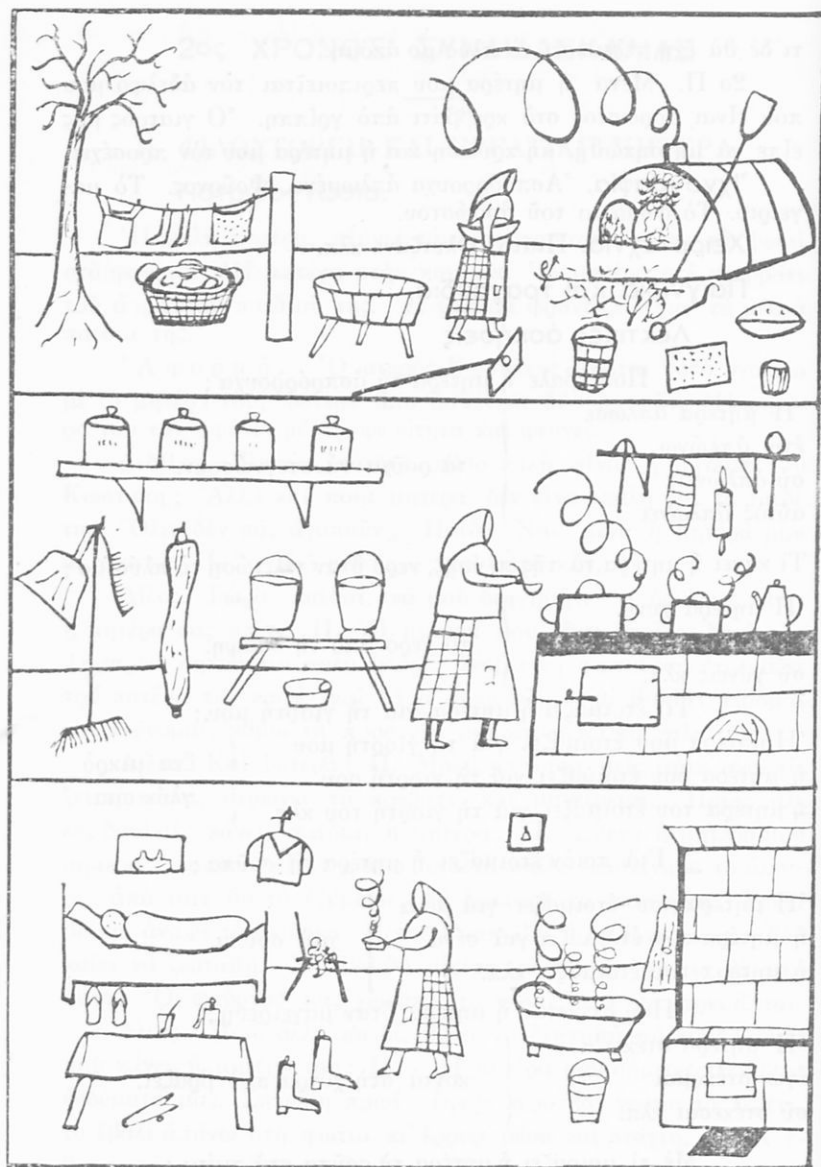
Ἡ μητέρα στέκεται

ἐγὼ στέκομαι

σὺ στέκεσαι κλπ.

κοντὰ στὴ χύτρα πού βράζει.

Μὲ τί μοιράζει ἡ μητέρα τὴ σοῦπα στὰ πιάτα ;

Ἡ μητέρα μοιράζει	}	τὴ σούπα σὶὰ πιάτια μὲ τὴν κουτάλα
ἐγὼ μοιράζω		
σὺ μοιράζεις		
αὐτὸς μοιράζει κλπ.		

Γιατὶ ἀρρώστησε τὸ παιδί ;

Τὸ παιδί ἀρρώστησε	}	ἀπὸ τὸν ὑγρὸ καιρὸ.
ἐγὼ ἀρρώστησα		
σὺ ἀρρώστησες κλπ.		

Ποῦ εἶναι τώρα τὸ ἄρρωστο παιδί ;

Τὸ ἄρρωστο παιδί κοιμᾶται	}	στὸ κρεββάτι.
Ἐγὼ κοιμοῦμαι		
σὺ κοιμᾶσαι κλπ.		

Τί φέρνει ἡ μητέρα στὸ ἄρρωστο παιδί ;

Ἡ μητέρα φέρνει	}	στὸ ἄρρωστο παιδί	}	μιά σούπα.
		σὲ μένα		
		σὲ σένα		

Τί θὰ κάμῃ τὸ ἄρρωστο παιδί ὅταν φάγῃ τὴ σούπα του ;

Τὸ παιδί θὰ εὐχαριστήσῃ τὴ μητέρα του	}	γιά τὴ ζεστὴ σούπα.
ἐγὼ θὰ εὐχαριστήσω τὴ μητέρα μου		
σὺ θὰ εὐχαριστήσῃς τὴ μητέρα σου		

Πότε θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μητέρα ;

Ἡ μητέρα θὰ εὐχαριστηθῇ	}	ὅταν τὸ παιδί γίνῃ καλά.
ἐγὼ θὰ εὐχαριστηθῶ		
σὺ θὰ εὐχαριστηθῇς κλπ.		

Ἐκδέσεις.

Ἐμάζεψα τὶς πιάστρες. Ἐφερα ἀπὸ τὸ φούρνο τὸ γλυκό.
Ἐγλυψα τὸ πιάτο. Ἐπλυνα τὰ χέρια μου. Ἦμουν ἄρρωστος.
Ἐφαγα τὴ σούπα μου. Ἀγαπῶ πολὺ τὴ μητέρα μου.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα.

Ἀριθμητική.

Πρόσθεσι καὶ ἀφαίρεσι ἀκεραίων μετὰ ὑπερβάσιν τῆς δεκάδος.

Ἡ μητέρα ἔχει 38 πιάστρες καὶ τῆς ἔφερε ἀκόμη 4.

Ἡ μητέρα εἶχε 56 πιάστρες. Ἐχασε τὶς 8.

Ἐμείνα 27 ἡμέρες στὸ κρεββάτι ἄρρωστος· καὶ 5 ἡμέρες στὸ δωμάτιο. Πόσες ἡμέρες ἔκαμα νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ σπῖτι;

Ἀριθμητικὴ Α'. τάξις.

Αἰσθητοποίησις τῶν ἀριθμῶν 1—5.

Τί εἶναι μιὰ φορὰ στὴν εἰκόνα: Ἕνα δένδρο. Ἕνα μπουγαδοκόφρινο, μιὰ σκάφη, ἓνας φοῦννος, ἓνα κρεββάτι κλπ.

Τί εἶναι δυὸ φορές; κλπ. Γενικὰ οἱ ἀριθμοὶ αἰσθητοποιοῦνται μετὰ ἰχνογραφήματα σχεδὸν ἔχοντα μετὰ τὴν Πατριδογνωσίαν.

Ἀνάγνωσις καὶ Γραφή.

Σ Τ Η Ν Α Υ Λ Η Μ Α Σ

Πατριδογνωσία.

Ὡραῖα παίζουμε στὴν αὐλὴ μας. Ποιὰ πράγματα εἶναι στὴν αὐλὴ μας καὶ πῶς τὰ χρησιμοποιοῦμε. Ποιὰ ζῶα ζοῦν καὶ τρέφονται στὴν αὐλὴ μας. Δυὸ κόκοροι μαλώνουν. Τὰ χελιδονάκια μας.

Ἰχνογραφία. Ὁ σταῦλος. Τὸ σκυλὶ στὴν καλύβη του. Ἕνα κουνέλι. Ἕνας σωρὸς ξύλα. Φτυάρι, σκάλα, πριόνι.

Παιγνίδια καὶ τραγούδια. Πετάει, πετάει κλπ.

Λεκτικὲς ἀσκήσεις

Σὲ ποιὸν δίνει τροφή ἡ ἀδελφή μου;

Ἡ ἀδελφή μου δίνει τροφή	}	στὴν χήνα
		στὴν πάπια
		στὸν κόκορα
		στὴν κότα
		στὸ περιστέρι
		στὸ σπουργίτη
		στὸ σκύλο
		στὴ γάτα
	}	στὸ κουνέλι.

Οἱ ἀδελφές μας ;

Οἱ ἀδελφές μας δίνουν τροφή

στις χῆνες
στις πάπιες
στις κότες
στοὺς κοκόρους
στὰ περιστέρια
στὰ σπουργίτια
στοὺς σκύλους
στις γάτες
στὰ κουνέλια.

Τίνος εἶναι ἡ τροφή ;

Ἡ τροφή εἶναι

τῆς πάπιας
τῆς χήνας
τοῦ κόκορα
τῆς κότας
τοῦ περιστεριοῦ
τοῦ σπουργιτιοῦ
τοῦ σκύλου
τῆς γάτας
τοῦ κουνελιοῦ.

Τὸ ἴδιο καὶ στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ.

Τί κάνει ὁ σκύλος μας ;

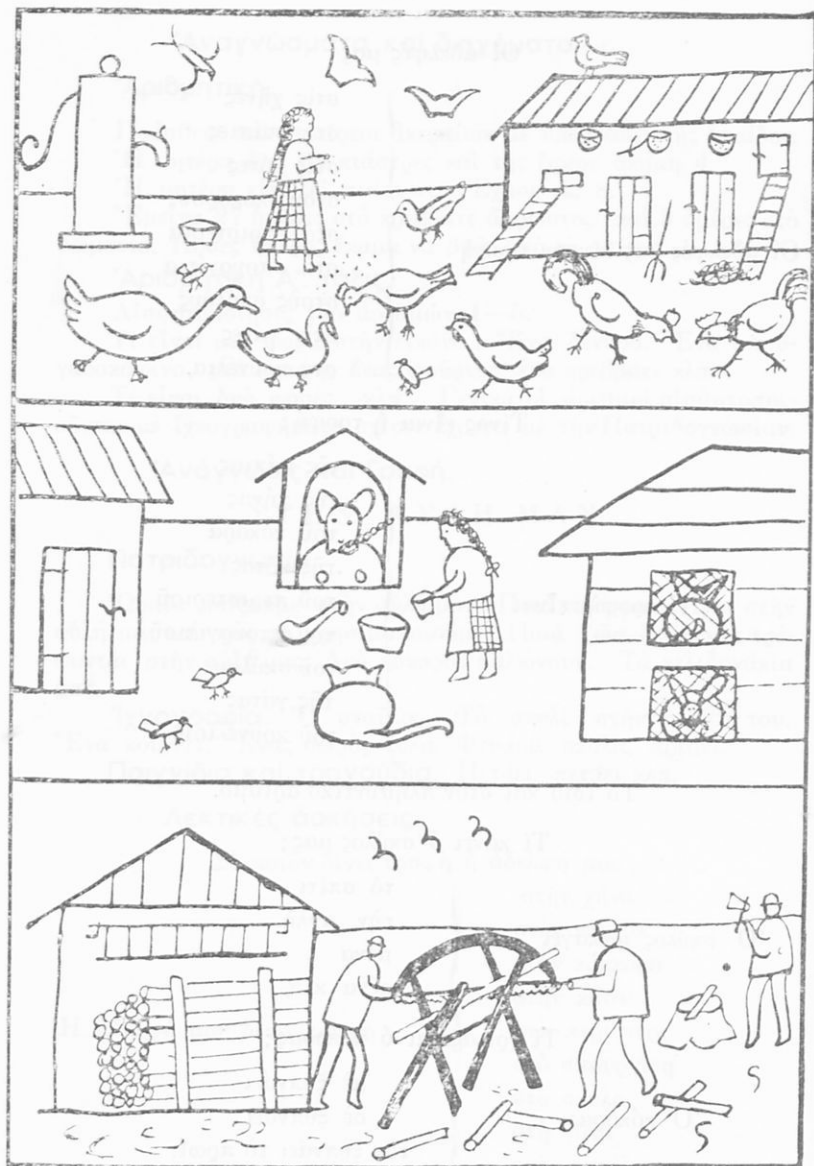
Ὁ σκύλος φυλάγει

τὸ σπίτι
τὴν αὐλή
μένα
σένα κλπ.

Τί χρειάζεται ὁ κόκορας ;

Ὁ κόκορας

μὲ ξυπνάει
σὲ ξυπνάει
τὸν ξυπνάει τὸ πρωῒ.

Σὲ ποιὸ κουνέλι δίνει τροφή ;

Ἐγὼ δίνω,	{	στὸ κουνέλι μου	}	
		» » σου		τροφή.
		» » του		

Μὲ τί προιονίζεις τὸ ξύλο ;

Ἐγὼ προιονίζω	{	τὸ ξύλο μὲ τὸ προιονί.
σὺ προιονίζεις κλπ.		

Ποιὸς φέρει τὰ ξύλα στὴν ἀποθήκη ;

Ἐγὼ φέρω τὰ ξύλα μὲ τὸν πατέρα μου	}	τὰ ξύλα
σὺ φέρεις τὰ ξύλα μὲ τὸν πατέρα σου κλπ.		στὴν ἀποθήκη

Ὁ πατέρας μου φέρνει μὲ μένα τὰ ξύλα στὴν ἀποθήκη
 » » » » σένα » » » »

Ἐκθέσεις

Ἐδωσα τροφή στὶς κότες. Ἐπιασα τὸν κόκκορά μας. Τὰ
 χειλιδονάκια μας πᾶνε καὶ ἔρχονται. Ἐμάζεψα χοιτάρια γιὰ τὰ
 κουνέλια. Ἐφερα ξύλα στὸ μαγειριό.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις

Σκοπός. Ὁ αὐτός.

Πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση ἀκεραίων μὲ ὑπέρβασι τῆς δεκάδος.

Μιὰ φωλιά ἔχει 37 αὐγά, καὶ ἡ ἄλλη 16.

Στὴν αὐλή μας εἶναι 16 κότες, 8 πουλιὰ καὶ 9 χῆνες. Πό-
 σα πουλερικά εἶναι ὅλα ;

Ἡ μητέρα ἔχει 53 αὐγά καὶ ἐπώλησε 8.

Ἐχομε 29 κουνελάκια μικρὰ καὶ 6 μεγάλα.

Ο ΚΗΠΟΣ ΜΑΣ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Πατριδογνωσία

Ὅπωροφόρα δένδρα. Μαζεύομε τὰ ὀπωρικά καὶ τὰ λαχα-
 νικά. Τὰ φρούτα ξεθεύονται. Σωρὸς κοποιᾶς. Μαζεύουν τὰ ξη-
 ρὰ φύλλα, Κλέφτες στὸν κῆπο.

Ἰχθυογραφία. Τὸ μάζεμα τῶν φρούτων. Τὸ λαγουδάκι στὰ
 λάχανα.

Χειροτεχνία. Ἀγλάδια, μήλα, πορτοκάλια.
 Παιγνίδια καὶ τραγούδια. Τῆς ἐκλογῆς τῶν παιδιῶν καὶ
 τοῦ διδ(λ)ου.

Ἀσχολίεις. Μάζεμα τῶν φύλλων.

ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ποιὸς ἀνεβαίνει στὴ σκάλα;

Ἐγὼ ἀνεβαίνω	}	στὴ σκάλα.
σὺ ἀνεβαίνεις		
τὸ παιδί ἀνεβαίνει κλπ.		

Ποιὸς στέκεται στὴ σκάλα;

Τὸ παιδί στέκεται	}	στὴ σκάλα.
ἐγὼ στέκομαι		
σὺ στέκεσαι κλπ.		

Ποιὸς μαζεύει τὰ μήλα;

Ἡ μητέρα μαζεύει	}	τὰ μήλα.
ἐγὼ μαζεύω		
σὺ μαζεύεις κλπ.		

Μὲ ποιὸν μεταφέρεις τὰ μήλα στὴν ἀποθήκη;

Ἐγὼ μεταφέρω μὲ τὴν ἀδελφή μου	}	τὰ μήλα στὴν ἀποθήκη.
σὺ μεταφέρεις μὲ τὴν ἀδελφή σου		

Χθές;

Ἐγὼ μεταφέρα κλπ.

Αὔριον;

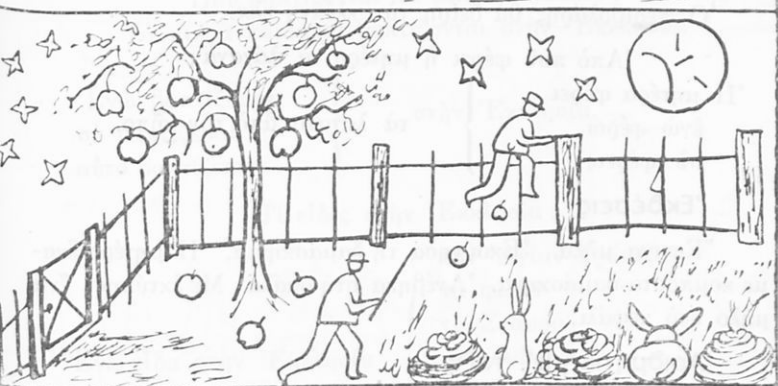
Θὰ μεταφέρω κλπ.

Ποιὸν ἐκτύπησε τὸ μῆλο στὸ κεφάλι;

Τὸ μῆλο	}	)	στὸ κεφάλι.
		σὲ ἐκτύπησε κλπ.	

Ποιὸν ἔκλεψε ὁ κλέπτης;

	}	τὸν περιβολάση
Ὁ κλέπτης ἔκλεψε		
		σένα κλπ.

Γιατί ἔτρεξε ὁ κλέπτης ;

Γιατὶ ὁ περιβολάρχης τὸν ἐκυνήγησε μὲ τὸ ξύλο

Ὁ περιβολάρχης	$\left. \begin{array}{l} \text{μὲ} \\ \text{σὲ} \\ \text{τὸν} \end{array} \right\}$	ἐκυνήγησε	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\}$	μὲ τὸ ξύλο

Γιατὶ τὸ φεγγάρι ἔχει ἀγοιέψει ;

Τὸ φεγγάρι φοβερίζει	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\}$	τὸν κλέφτη
		ἐμένα
		ἐσένα κλπ.

Τὶ θὰ κάμῃ στὸν κλέφτη ὁ περιβολάρχης ἂν τὸν πιάσῃ ;

Ὁ περιβολάρχης θὰ δείρῃ τὸν κλέπτη κλπ.

Ἀπὸ ποῦ φέρει ἡ μητέρα τὰ λάχανα ;

Ἡ μητέρα φέρει	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\}$	τὰ λάχανα ἀπὸ τὸν κῆπο.
ἐγὼ φέρω		
σύ φέρεις		

Ἐκδέσεις

Ἔφαγα μῆλα. Ἐκοῦνησα τὴ δαμασκητιά. Ἡ μητέρα ἔκα-
με κομπόστα δαμάσκηνα. Ἀνέβηκα στὴ σκάλα. Μὲ ἐκτύπησε ἓνα
μῆλο στὸ κεφάλι.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις.

Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις ἀριθμῶν μὲ μονάδες καὶ δεκάδες.

Σὲ μιὰ κλάρα κρέμονται 24 μῆλα. Σὲ μιὰ ἄλλη 37.

Σὲ μιὰ κλάρα ἐκρέμοντο 36 ἀγλάδια καὶ ἔπεσαν 12.

Ἡ μητέρα ἔκοψε 35 λάχανα καὶ ἄφησε στὸν κῆπο 26.

Μιὰ σκάλα (κλῖμαξ) ἔχει 8 σκαλοπάτια. 2 (3,4) ὅμοιες
σκάλες πόσα ἔχουν ; κλπ.

Ἀριθμ. Α'. τάξις

Αἰσθητοποίησις τῶν ἀριθμῶν 1—6.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ

Πατριδογνωσία

α) Πῶς φαίνεται ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ.

β) Γιατὶ ἔχει ἡ Ἐκκλησία κωδωνοστάσιο.

γ) Γιατὶ σημαίνουν οἱ καμπάνες.

δ) Ἡ ὀνομαστική μας ἐορτή.

ε) Τὸ ὠρολόγιον τοῦ τοίχου. Φωληὲς στὸν τοίχο.

Ἰχνογραφία. Ἐκκλησία, καμπάνα, ρολόγι, Σταυρός,
Στεφάνι, Ἀγία Τράπεζα.

Πλαστική. Καμπάνα, Σταυρός, Κολυμβήθρα.

Ἀσχολίαι. Κατασκευάζομε ἓνα ὠρολόγιον ἀπὸ χαρτί.

Λεκτικές ἀσκήσεις

Ποῦ βαπτίζονται τὰ μικρὰ παιδάκια ;

Τὰ μικρὰ παιδάκια βαπτίζονται στὴν Ἐκκλησία.

Ἐγὼ βαπτίζομαι
σὺ βαπτίζεσαι
αὐτὸ βαπτίζεται

στὴν Ἐκκλησία.

Τί εἶδες στὴν Ἐκκλησία ;

Ἐγὼ εἶδα στὴν Ἐκκλησία

τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν
τὰ φῶτα
τὸ Σταυρὸ
τὸν ἄμβωνα
τὴν Κολυμβήθρα
τὰ ἑξαπτέρυγα
τὰ στασίδια.

Ποιοὶ πηγαίνουν στὴν Κυριακὴν στὴν Ἐκκλησία ;

Οἱ γονεῖς μου
οἱ γονεῖς σου κλπ.

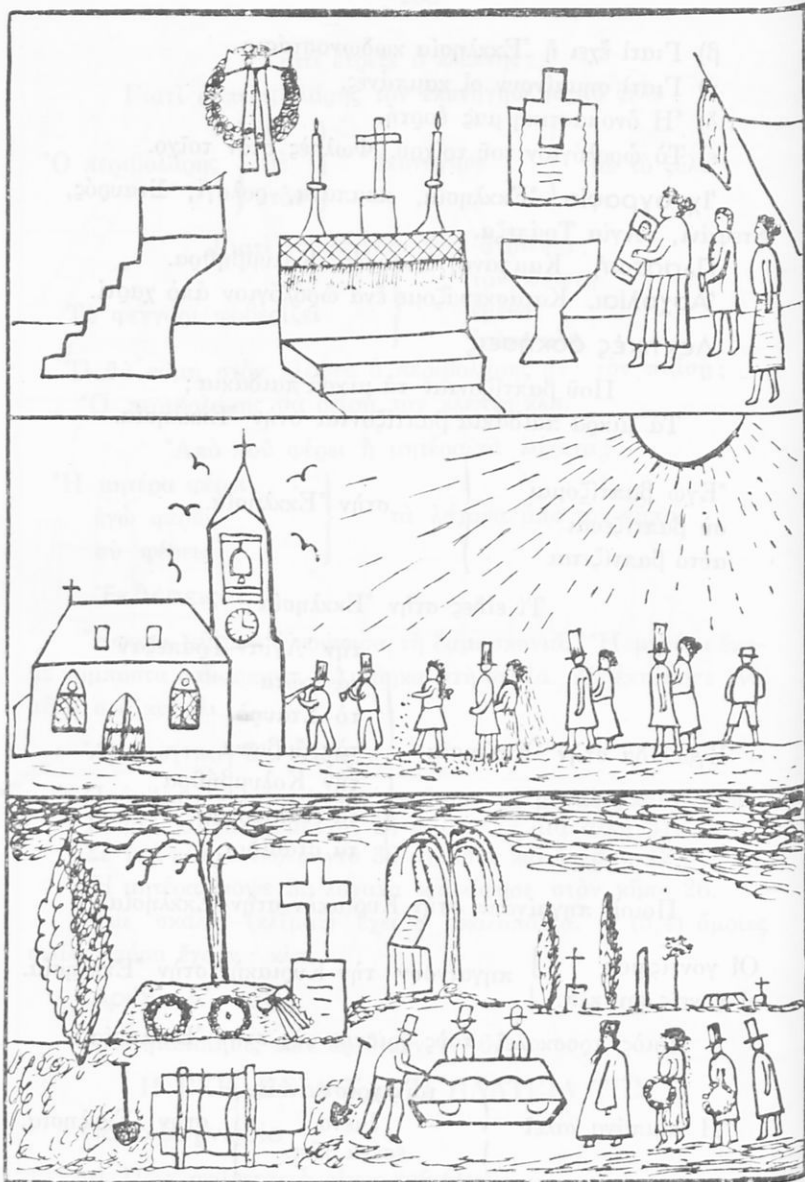
πηγαίνουν τὴν Κυριακὴν στὴν Ἐκκλησία.

Ποὺς προσκαλεῖ τοὺς χριστιανοὺς στὴν Ἐκκλησία ;

Ἡ καμπάνα καλεῖ

τοὺς χριστιανοὺς
ἐμένα
ἐσένα κλπ.

στὴν Ἐκκλησία.

Τί κάμνουν ὅταν οἱ νεόνυμφοι βγαίνουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ;

ραντίζουν	}	τοὺς νεόνυμφους μὲ ἄνθη.
Ἐγὼ ραντίζω		
σὺ ραντίζεις		

Τί βλέπομεν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον ;

Εἰς τὸ Νεκροταφεῖον βλέπομεν	}	Σταυροὺς
		ἀναμνηστικὰς πλάκες
		τάφους
		στεφάνια
		κυπαρίσια
	)	φυλλόρες
	)	λου' οὐδία.

Πῶς περιποιούμεθα τὰ μνήματα ;

Ἐγὼ φυτεύω	}	λουλούδια στὰ μνήματα.
σὺ φυτεύεις		
αὐτὸς φυτεύει		

Ἐκδέσεις

Πῆγα στὴν Ἐκκλησίαν. Εἶδα νὰ βαπτίζουν. Εἶδα τὴν καμπάνα. Ἀκουσα τὴ λειτουργίαν.

Ἀριθμητ. Β'. τάξις

Σκοπός. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις δυνηφίων ἀριθμῶν μεταξὺ 1—100.

Ὁ ἓνας πολυέλαιος εἶχε 16 φῶτα. Ὁ ἄλλος ἔχει 23. Πόσα ἔχουν καὶ οἱ δύο ;

Ἀπὸ τὰ 35 φῶτα ποὺ εἶχεν ὁ πολυέλαιος τὰ 14 ἦταν ἀναμμένα. Πόσα ἦταν σβυστά ; κλπ.

Ἀριθμ. Α'. τάξις

Αἰσθητοποίησις τῶν ἀριθμῶν 6—10.

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΕΦΘΑΣΕ

Πατριδογνωσία

Χειμωνιάτικες διασκεδάσεις. Χειμωνιάτικο ντύσιμο. Ἡ σπορά κατὰ τὸν χειμῶνα. Τὰ πουλιὰ πεινοῦν καὶ κουώνουν. Στὸ ξεστὸ δωμάτιο. Ὁ φωτισμὸς τῶν δρόμων. Ὁ πατέρας ἐργάζεται στὸ σπίτι. Ἡ μητέρα πλέκει, κεντάει, ἐπιδιορθώνει. Τί παίζουν ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα τὰ βράδυα μὲ τὰ παιδιά τους;

Ἰχνογραφία. Χιονάνθρωπον, πατίνια, πανδοχεῖο. Στὸ ξεστό μου δωμάτιο, ὁ πατέρας φέρει ἓνα Χριστουγεννιάτικο δένδρο.

Χειροτεχνία. Παχνὶ τοῦ ἀλόγου. Πίπα τοῦ παπᾶ, παντόφλες τῆς γιαγιάς.

Τραγούδια καὶ παιγνίδια. Τῆς ἐποχῆς.

Ἀσχολίαι. Κάνομε ἓναν χιονάνθρωπο.

Λεκτικές ἀσκήσεις

Ποῦ παίζουν μὲ τὰ πατίνια τὰ παιδιά;

Τὰ παιδιά γλυστροῦν	}	μετάπατίνα	}	των	}	στὸν κατήφορο.
ἐγὼ γλυστρῶ				μου		
σὺ γλυστρᾷς				σου		

Τί πρέπει νὰ προσέχουν τὰ παιδιά:

Τὰ παιδιά πρέπει νὰ προσέχουν νὰ μὴ πέσουν ἐπάνω σὲ δένδρα.

²Εγὼ πρέπει νὰ προσέχω νὰ μὴ πέσω κλπ.

Τὶ παίζουν τὰ παιδιά μὲ τὸ χιονάνθρωπο;

Τὰ παιδιά κτυποῦν	}	τὸν χιονάνθρωπο	}	μὲ χιονόσφαιρες.
		μένα		
		σένα κλπ.		

Ποιὸν κτυποῦν τὰ παιδιά μὲ τὸ χιόνι στὸ πρόσωπο;

	)	τὸν χιονάνθρωπο	)	μὲ χιόνι στὸ πρόσωπο.
Τὰ παιδιά κτυποῦν		μένα		
		σένα		

Γιατὶ ἡ κουρούνα φαίνεται τόσο λυπημένη ;

Τὸ νεκρὸ πουλάκι κάνει	<table> <tr> <td>τὴν κουρούνα</td> <td>νὰ λυπεῖται</td> </tr> <tr> <td>μένα</td> <td>νὰ λυποῦμαι</td> </tr> <tr> <td>σένα κλπ.</td> <td>νὰ λυπεῖσαι.</td> </tr> </table>	τὴν κουρούνα	νὰ λυπεῖται	μένα	νὰ λυποῦμαι	σένα κλπ.	νὰ λυπεῖσαι.
τὴν κουρούνα	νὰ λυπεῖται						
μένα	νὰ λυποῦμαι						
σένα κλπ.	νὰ λυπεῖσαι.						

Τί παραγγέλλει ὁ ἁμαξῆς στὸν καφετζῆ ;

Ο άμαξας παραγγέλλει ένα ζεστό φλυτζάνι καφέ.

Ὁ ἀμαξῆς παραγγέλλει γιὰ $\left. \begin{array}{l} \text{μένα} \\ \text{σένα} \\ \text{αὐτὸν} \end{array} \right\}$ ἓνα ζεστό φλυτζάνι καφέ.

Σὲ ποιὸν φέρνει ὁ καφετζῆς τὸν καφέ;

Ὁ καφετζῆς φέρνει σέ } μένα } τὸν καφέ.
 } σένα }
 } κλπ. }

Σὲ ποιὸν πλέκει ἡ μητέρα κάλτσες ;

Ἡ μητέρα πλέκει γιὰ $\left\{ \begin{array}{l} \text{μένα} \\ \text{σένα} \\ \text{κλπ.} \end{array} \right\}$ καινούργιες κάλτσες.

Γιατί κάθεται ἡ γάτα κοντὰ στὴ θερμάστρα;

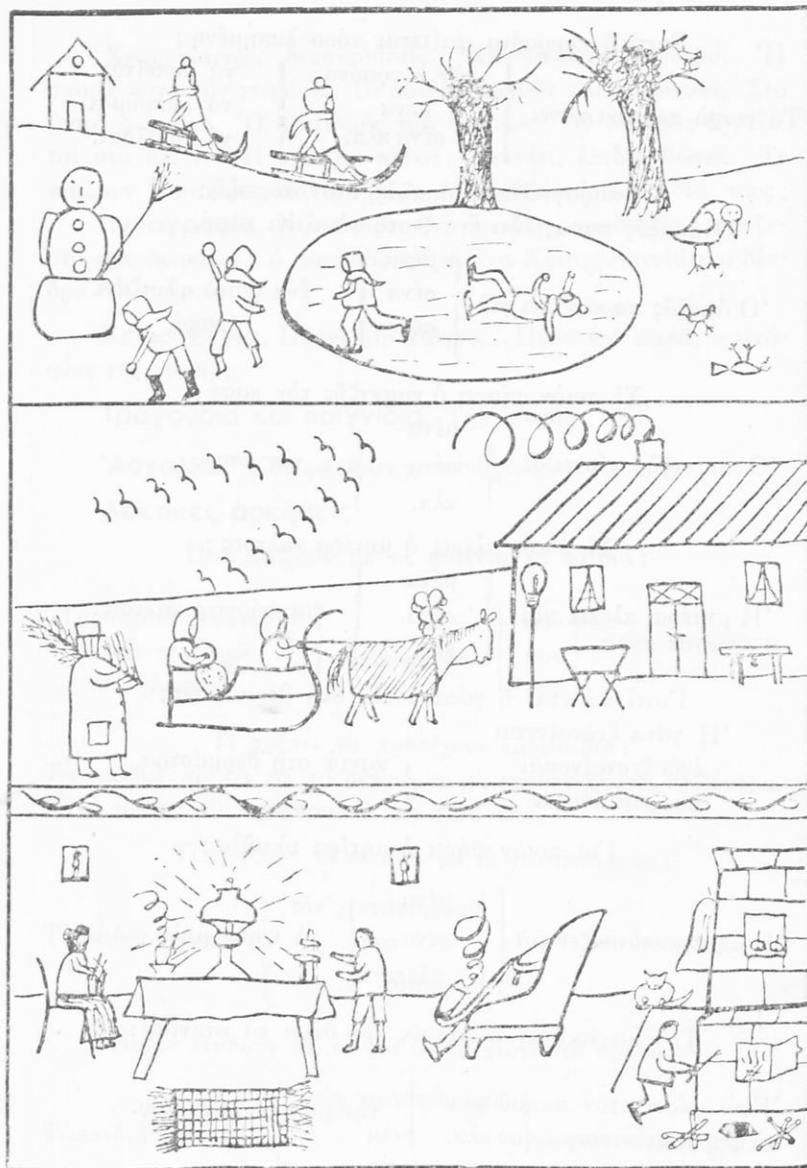
Ἡ γὰρ ζεσταίνεται
ἐγὼ ζεσταίνομαι
σὺ ζεσταίνεσαι

Γιὰ ποιὸν ψήνει ἡ μητέρα τὰ μῆλα ;

Ἡ μητέρα ἐτοιμάζει γὰρ	<table border="0"> <tr> <td>μένα</td> <td rowspan="3">} τὰ ψητὰ μῆλα.</td> </tr> <tr> <td>σένα</td> </tr> <tr> <td>αὐτὸν</td> </tr> </table>	μένα	} τὰ ψητὰ μῆλα.	σένα	αὐτὸν
μένα	} τὰ ψητὰ μῆλα.				
σένα					
αὐτὸν					

Τί κάμνεις όταν ὁ παπούς σου θέλει νὰ καπνίσῃ:

Ἐγὼ φέρω στὸν παπού μου } τὴν μακρὰ πίδα του.
σύ φέρεις στὸν παπού σου ἄλλ.

Σὲ ποιὸν διηγείται ὁ παποῦς ἓνα παραμῦθι ;

Ὁ παποῦς διηγείται	{	στὸ παιδί	}	ἓνα παραμῦθι.
		στὸ κορίτσι		
		στὸν πατέρα		
		στὴ μητέρα		
		στὴ γιαιγιά		

Ὁ παποῦς μου μοῦ διηγείται ἓνα παραμῦθι.

Ὁ παποῦς σου σοῦ διηγείται ἓνα παραμῦθι κλπ.

Τί κάνεις τὸ βράδυ στὸ δωμάτιό σου :

Ἐγὼ τὸ βράδυ παίζω μὲ τὰ παιγνίδια μου

σὺ τὸ βράδυ παίζεις μὲ τὰ παιγνίδια σου κλπ.

Ποῦ κρεμᾷς τὸ βρεγμένο σακκάκι σου ;

Ἐγὼ κρεμῶ τὸ βρεγμένο σακκάκι μου	{	κοντὰ στὴ θερμάστρα
σὺ κρεμᾷς τὸ βρεγμένο σακκάκι σου		νὰ στεγνώσῃ.

Ἐκδέσεις

Ἐκάμαμε ἓνα χιονάνθρωπο. Ἐκαμα γιὰ τὸν ἑαυτό μου ἓνα ζευγάρι πατίνια. Ἐπαραβγῆκα στὸ τρέξιμο μὲ τὰ πατίνια. Εἶδα δυὸ ἀγριόπαπιες.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις.

Αἰσθητοποίησις τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, τῆς διαιρέσεως, τῆς μετρήσεως καὶ πόσες φορὲς χωρεῖ μὲ τὸ 3, 4, 6.

Διὰ νὰ αἰσθητοποιήσωμεν μὲ τὸ 3 καὶ τὸ 6, ἰχνογραφοῦμε σὲ δυὸ σειρὰς ἀνὰ 5 στὴν κάθε μιὰ χιονανθρώπους.

Κάθε χιονάνθρωπος γίνεται ἀπὸ 2 μεγάλες μπάλες χιόνι τὸ σῶμα του καὶ ἀπὸ μιὰ μικρότερη τὸ κεφάλι του. Τώρα σὲ κάθε χιονάνθρωπο ἰχνογραφοῦμε 3 κομβία ἀπὸ χιόνι. Τότε ὁ πολλαπλασιασμός μὲ τὸ 3 αἰσθητοποιεῖται. Ἄν τώρα βάλωμε καὶ εἰς τὴν παρακάτω μπάλα, ἄλλα 3 κουμπιὰ αἰσθητοποιεῖται καὶ ὁ πολλαπλασιασμός μὲ τὸ 6.

Τὸν πολλαπλασιασμό μὲ τὸ 4 αἰσθητοποιοῦμε ὡς ἑξῆς : Ἰχνογραφοῦμε ἀνὰ 4 πάλιες 3 φορὲς.

Ἐφτιάσαμε 4 χιονανθρώπους. Ὁ καθένας ἔχει 3 κουμπιά.
Πόσα ἔχουν ὅλοι μαζί;

Γιὰ κάθε χιονάνθρωπο χρειάζομεθα 4 κομμάτια κάρβουνο.
Πόσα χρειάζομασθε γιὰ 3 χιονανθρώπους;

Ἐν παιδί ἔχει 12 κομμάτια κάρβουνο. Γιὰ πόσους χιονανθρώπους ἀρκοῦν;

ΠΩΣ ΠΕΡΙΠΟΙΟΥΜΕΘΑ ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΖΩΑ

Κάθε ἀγροτική οἰκογένεια ἔχει τὰ ζῶα της διὰ νὰ τὴν βοηθοῦν εἰς τὰς ἐργασίας της. Τὰ ζῶα αὐτὰ μεγαλώνουν μαζί με τὰ παιδιά τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ παιδιά ἔχουν πάρα πολλὰ νὰ ἀνακοινώσουν διὰ τὰς φροντίδας, πὺν καταβάλλουν οἱ γονεῖς καὶ ἡ οἰκογένεια ὁλόκληρη διὰ τὴν καλὴν περιποίησίν των ὡς καὶ διὰ τὰς ὀφελείας, πὺν ἔχει ἡ οἰκογένεια ἀπὸ τὰ κατοικίδια ζῶα. Θέτομεν λοιπὸν ὡς κέντρον τῆς Ἑνιαίας Διδ)λίας. Περιποιήσεις, πὺν ἀπαιτοῦν καὶ ὀφελείες, πὺν μᾶς δίνου(n) τὰ κατοικίδια ζῶα.

Πατριδογνωσία.

Δίδουν τὸ κρέας των. Πὺν ζοῦν. Πὺς τὰ περιποιούμεθα.
Ἡ μητέρα κάνει τυρὶ καὶ βούτυρο. Μᾶς δίνου(n) τὸ δέρμα τους.
Ὁ καλὸς καὶ ὁ κακὸς ἀμαξῆας.

Ἰχθυογραφία. Ὁ κρεοπώλης στὴν ἐργασία του. Ἡ μητέρα στὸ βούτυροεξαγωγή. Τὰ ζῶα τρώγου(n). Ὁ καλὸς ἀμαξηλάτης.

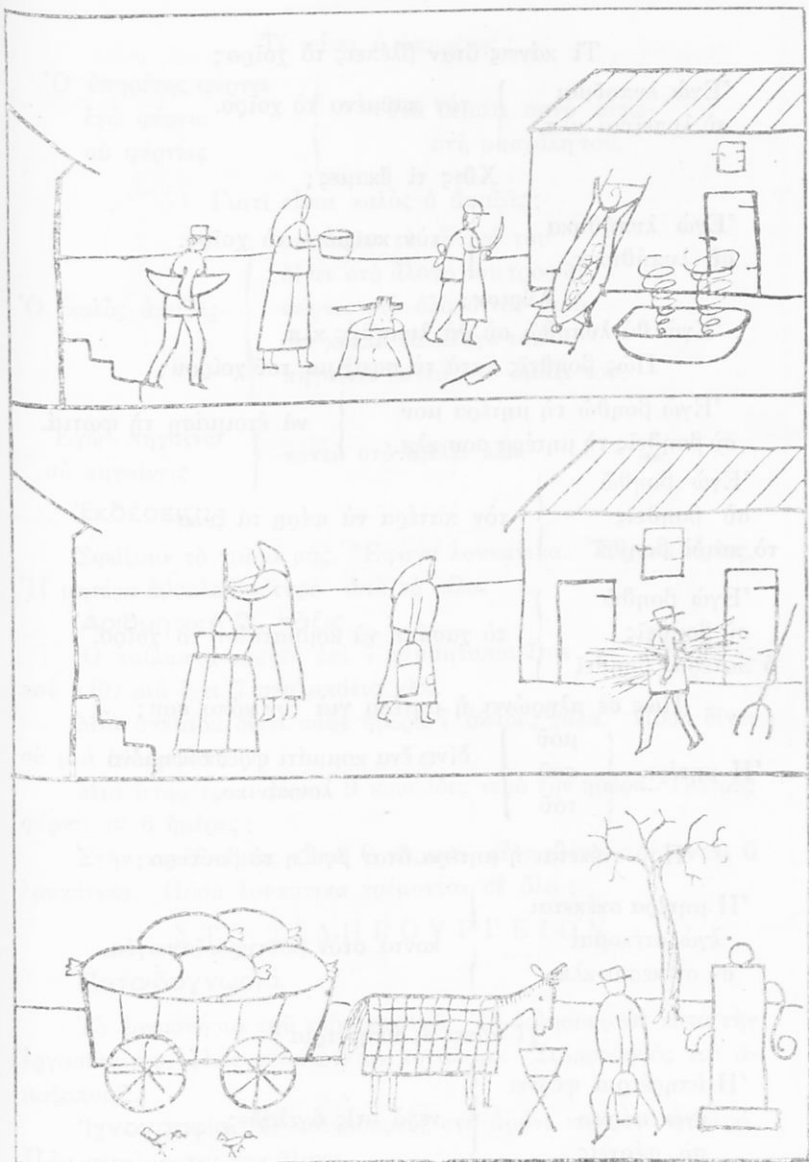
Χειροτεχνία. Ἐνα κομμάτι βούτυρο. Ἐνα λουκάνικο.

Ἀσχολία. Ἐτοιμάζομε τὸ σπῖτι τοῦ σκυλιοῦ μας.

Λεκτικές ἀσκήσεις

Πὺς σφάζει ὁ χασάπης τὸ χοῖρο;

Ὁ χασάπης	{	κτυπάει τὸ χοῖρο μετὰ τὸ τσεκούρι
		τρυνάει τὸ χοῖρο μετὰ τὸ μαχαίρι
		μαδάει τὸ χοῖρο στὴ σκάφη
		κρεμάει τὸ χοῖρο στὴ σκάλα.

Τὶ κάνεις ὅταν βλέπεις τὸ χοῖρο ;

Ἐγὼ λυποῦμαι	}	τὸν καϋμένο τὸ χοῖρο.
σὺ λυπεῖσαι κλπ.		

Χθες τὶ ἔκαμες ;

Ἐγὼ λυπήθηκα	}	τὸν καϋμένο τὸ χοῖρο.
σὺ λυπήθηκες		

Αὔριον ;

Ἐγὼ θὰ λυπηθῶ σὺ θὰ λυπηθῇς κλπ.

Πῶς βοηθεῖς κατὰ τὸ σφάξιμο τοῦ χοίρου ;

Ἐγὼ βοηθῶ τῇ μητέρα μου	}	νὰ ἐτοιμάσῃ τὴ φωτιά.
σὺ βοηθεῖς τῇ μητέρα σου κλπ.		

Ἐγὼ βοηθῶ	}	τὸν πατέρα νὰ φέρῃ τὰ ξύλα
σὺ βοηθεῖς		
τὸ παιδί βοηθεῖ		

Ἐγὼ βοηθῶ	}	τὸ χασάπη νὰ κομματιάσῃ τὸ χοῖρο.
σὺ βοηθεῖς		
ὁ πατέρας βοηθεῖ		

Πῶς σὲ πληρώνει ἡ μητέρα γιὰ τὸν κόπο σου ;

Ἡ μητέρα	{	}	δίνει ἓνα κομμάτι φρεσκοψημένο λουκάνικο.
	μοῦ		
	σοῦ		
	{		
	τοῦ		

Ποῦ στέκεται ἡ μητέρα ὅταν βγάξῃ τὸ βούτυρο ;

Ἡ μητέρα στέκεται	}	κοντὰ στὸν βουτυροεξαγωγέα.
ἐγὼ στέκομαι		
σὺ στέκεσαι κλπ.		

Τί κάνει ἡ ὑπηρέτρια ;

Ἡ ὑπηρέτρια φέρνει	}	νερὸ στὶς ἀγελάδες.
ἐγὼ φέρνω		
σὺ φέρνεις		

Τί κάνει ὁ ὑπηρετής ;

Ὁ ὑπηρετής φέρνει	}	ἓνα δεμάτι σανὸ κάτω στὴ μασχάλη του.
ἐγὼ φέρνω		
σὺ φέρνεις		

Γιατί εἶναι καλὸς ὁ ἀμαξᾶς ;

Ὁ καλὸς ἀμαξᾶς	}	σκεπάζει τὸ ἄλογό του
		δίνει στὸ ἄλογό του τροφή
		φέρνει στὸ ἄλογό του νερό
		δὲν κτυπᾷ τὸ ἄλογό του πηγαίνει κοντὰ στὸ ἀμάξι του.

Ἐγὼ πηγαίνω	}	κοντὰ στὸ ἀμάξι κλπ.
σὺ πηγαίνεις		

Ἐκθέσεις

Σφάζαμε τὸ χοῖρο μας. Ἐφαγα λουκάνικα. Ἐψησα κρέας.

Ἡ μητέρα ἔβγαλε βούτυρο ἀπὸ τὸ γάλα.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις.

Ὁ πολλαπλασιασμὸς ἐπὶ 7 αἰσθητοποιεῖται μὲ 10 σκάλες
ποὺ καθε μιὰ ἔχει 7 σκαλοπάτια κλπ.

Μιὰ ἀγελάδα δίνει κάθε ἡμέρα 7 δοῦλες γάλα. Πόσο δίνει
σὲ μιὰ ἐβδομάδα ;

Μιὰ ὑπηρετριά φέρνει 9 κουβάδες νερὸ τὴν ἡμέρα. Πόσους
φέρνει σὲ 6 ἡμέρες ;

Στὴν κουζίνα μας εἶναι 9 καρφιά σὲ καθένα κρέμονται 6
λουκάνικα. Πόσα λουκάνικα κρέμονται σὲ ὅλα ;

ΣΤΟ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΕΙΟΝ

Πατριδογνωσία.

Τὸ ἐργαστήριο τοῦ σιδηρουργοῦ. Ὁ σιδηρουργὸς κατὰ τὴν
ἐργασίαν του. Πὼς πεταλῶνεται τὸ ἄλογο. Σιδηρουργὸς καὶ ἀ-
μαξοποιός.

Ἰχθυογραφία. Ὁ σιδηρουργὸς στὸ ἀμόνι καὶ στὸ φυσερό.
Πὼς πεταλῶνεται ἓνα ἄλογο.

Χειροτεχνία. Πέταλο. ἄμόνι, τσιμπίδα, σφυρὶ, ρόδα, τραγούδια. καὶ Παιγνίδια. Σχετικὰ μὲ τὴν Πατριδογνωστικὴ ὕλη.

Ἀσχολίαι. Κάνομε χάρτινο πηλήκιο μὲ ἓνα φτερό.

Λεκτικὲς ἀσκήσεις

Τί εἶδες στὸ σιδηρουργεῖο ;

Εἶδα	{	ἓνα σιδηρουργὸ
		ἓνα ἄμόνι
		ἓνα σφυρὶ
		ἓνα φτυσέρο
		μιά ἐστία (γωνιά)
		ἓνα κουβᾶ
		ἓνα πινέλο
		μιά τσιμπίδα
		μιά δοκὸ
		ἓνα πέταλο
	{	μιά ρόδα.

Πῶς ἐργάζεται ὁ σιδηρουργός ;

Ὁ σιδηρουργὸς κτυπᾷ	{	μὲ ἓνα σφυρὶ στὸ ἄμόνι.
ἐγὼ κτυπῶ		
οὐ κτυπᾷς		

Τί κάνει ὁ πατέρας σου, ὅταν θέλει πετάλωμα τὸ ἄλογό σας ;

Ὁ δικός μου	{	πατέρας πηγαίνει τὸ ἄλογο στὸ πεταλωτή.
ὁ δικός σου		
ὁ δικός του		

Ποῦ κáθεται ὁ καβαλάρης ;

Ὁ καβαλάρης ἱππεύει	στὸ ἄλογό	του
ἐγὼ ἱππεύω	»	» μου
σύ ἱππεύεις	»	» σου κλπ.

Μὲ τί διευθύνει τὸ ἄλογό του ὁ ἱππῆας ;
 Ὁ ἱππῆας διευθύνει τὸ ἄλογό του)
 ἐγὼ διευθύνω τὸ ἄλογό μου } μὲ τὸ χαλινό.
 σὺ διευθύνεις τὸ ἄλογό σου)

Ποιὸν ὑπακούει τὸ ἄλογο ,
 Τὸ ἄλογο ὑπακούει) στὸν ἱππέα
) σὲ μένα
) σὲ σένα.

Τί γίνεται, ὅταν τὸ ἄλογο εἶναι ἄγριο ;
 Ὁ ἱππῆας πέφτει)
 ἐγὼ πέφτω } ἀπὸ τὸ ἄλογο κάτω.
 σὺ πέφτεις }

Τί λέγει τότε ὁ ἱππῆας ;
 Ἐγὼ ἔχω πέσει ἀπὸ τὸ ἄλογό μου
 σὺ ἔχεις πέσει ἀπὸ τὸ ἄλογό σου κλπ.

Ποῦ κραεῖ τὸ ἄλογο τὸν ἱππέα ;
 Τὸ ἄλογο κραεῖ } τὸν ἱππέα }
 } μένα } στὴ ράχη του.
 } σένα }

Πηδάει τὸ ἄλογο μὲ τὸν καβαλάρη ;
 Τὸ ἄλογο πηδαίει μὲ) τὸν ἱππέα)
) μένα) τὶς πέτρες.
) σένα)

Ποῦ πηγαίνει ἑφιππος ὁ μικρὸς Νίκος ;
 Ὁ Νίκος πηγαίνει μὲ τὸ ἄλογό του)
 ἐγὼ πηγαίνω μὲ τὸ ἄλογό μου } στὴν ἐξοχή.
 σὺ πηγαίνεις μὲ τὸ ἄλογό σου }

Τί δίνει ὁ μικρὸς Νίκος στὴ μητέρα του ;
 Ὁ μικρὸς Νίκος δίνει στὴ μητέρα του ,
 ἐγὼ δίνω » » μου ἓνα φιλί.
 σὺ δίνεις » » σου)

Τὶ φορεῖ στὸ κεφάλι του ὁ Νίκος ;

Ὁ Νίκος φορεῖ	)		)	του	{	ἓνα χάρτινο κα-
ἐγὼ φορῶ	)	στὸ κεφάλι	)	μου		πέλλο μὲ φτερό.
σὺ φορεῖς	)		)	σου		

Ἐκδέσεις.

Ἦμουν στὸ σιδηρουργεῖο. Ἐκεῖ βρέχει σπίθες. Πῶς φαίνεται ὁ σιδηρουργός. Ἐμουτζουρώθηκα. Τὸ ἄλογο δὲν στεκόταν νὰ τὸ πεταλώσουν. Ἐκαμα ἓνα χάρτινο καπέλλο. Εὗρηκα ἓνα πέταλο.

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις.

Προβλήματα ὅλων τῶν πράξεων.

Γιὰ κάθε πέταλο χρειάζονται 8 καρφιὰ. Πόσα χρειάζεται γιὰ νὰ πεταλωθῇ ἓνα ἄλογο ; Πόσα 2 ; Πόσα 3 ;

Ἐνας πεταλωτὴς μιὰ ἡμέρα ἐπετάλωσε 9 ἄλογα. Πόσα πέταλα ἐχρειάσθη ; Πόσα πέταλα θὰ χρειαζόταν 2 ἡμέρες ; Πόσα 3 ; ἂν κάθε ἡμέρα ἐπετάλωνε 9 ἄλογα ;

Ὁ σιδηρουργὸς σὲ μιὰ ἡμέρα ἔφτιασε 58 πέταλα καὶ ὁ σύντροφός του 39. Πόσα ἔκαμαν καὶ οἱ δυὸ μαζί ;

Σὲ ἓνα κιβώτιο εἶχε 85 καρφιὰ καὶ ἐχρησιμοποίησε 48. Πόσα ἔμειναν ;

Ἀριθμ. Α'. τάξις

Ἐνας πεταλωτὴς εἶχε 15 πέταλα καὶ ἐπετάλωσε 2 ἄλογα. Πόσα τοῦ ἔμειναν ; κλπ.

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΠΑΕΙ, ΕΦΥΓΕ

Πατριδογνωσία

Τὰ χιόνια ἔλυσαν. Οἱ πάπιες κολυμποῦν πάλι στὴ δεξαμενὴ. Ἡ μητέρα βάνει μιὰ κλωσσα. Ἐχομε ἀρνάκια. Ἡ κουνέλα γέννησε.

Ἰχνογραφία. Σωρὸς πατάτες. Κλωσσα μὲ κλωσσόπουλα. Ἡ γίδα στὸ ρυάκι. Ἀρνάκι. Κουνέλι.

Χειροτεχνία. Κλωσσα μὲ κλωσσόπουλα. Φωλιὰ μὲ αὐγά.

Τραγούδια. Στὸ καλὸ γέρο χειμῶνα, στὸ καλὸ.

Ἀσχολῖαι. Πλέκομε καλαθάκια ἀπὸ βέργες ἱτιάς.

Λεκτικές ἀσκήσεις

Ποῦ κάθεται τὸ κουνελάκι ;

Τὸ κουνελάκι κάθεται πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη τοῦ κήπου.

Εἶδα	}	τὸ κουνελάκι πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη τοῦ κήπου.
εἶδες		
Εἶδε		

Τὸ κουνελάκι κίθεται μεταξὺ τῶν λουλουδιῶν.

Εἶδα	}	τὸ κουνελάκι νὰ κάθεται μεταξὺ τῶν λουλουδιῶν
εἶδες		
εἶδε		

Γιατί εἶναι χαρούμενο τὸ κουνελάκι ;

Τὸ κουνελάκι εἶναι χαρούμενο	}	γιά τὸ πανέρι μὲ τὰ αὐγά.
ἐγὼ εἶμαι χαρούμενος		
σὺ εἶσαι χαρούμενος		

Ποιὸν θέλει τὸ κουνελάκι νὰ κάμῃ φίλο ;

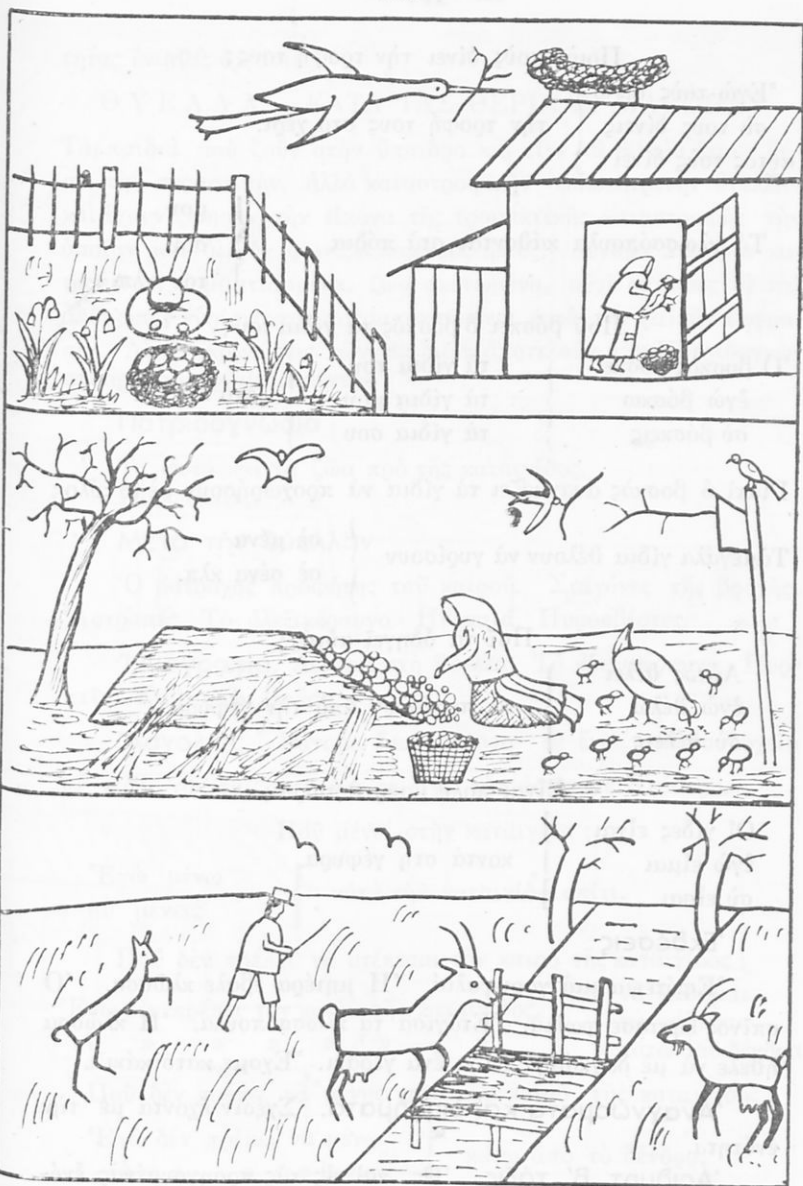
Τὸ κουνελάκι θέλει νὰ	}	μὲ	}	κάμῃ φίλο.
		σὲ		
		τὸν		

Γιὰ ποιὸν θὰ φύτευες μιὰ γαρουφαλιά ;

Ἐγὼ θὰ φύτευα γιὰ	}	τὴν μητέρα	}	μου μιὰ γαρου-
		τὸν πατέρα		
		τὴν ἀδελφή		
		τὸν ἀδελφὸ		
		τὸν παποῦ		
		τὴν γιαγιά		φαλιά.

Σοῦ ἀρέσουν* τὰ μικρὰ κλωσσόπουλα ;

Τὰ μικρὰ κλωσσόπουλα	}	μοῦ ἀρέσουν	}	πολύ.
		σοῦ ἀρέσουν		
		τοῦ ἀρέσουν		

Ποιὸς τοὺς δίνει τὴν τροφή τους ;

Ἐγὼ τοὺς δίνω	}	τὴν τροφή τους στὸ χέρι.
σύ τοὺς δίνεις		
αὐτὸς τοὺς δίνει		

Τὰ κλωσσόπουλα κάθονται στὰ πόδια	}	μου
		σου
		του κλπ.

Ποῦ βόσκει ὁ βοσκὸς τὰ γίδια του ;

Ὁ βοσκὸς βόσκει	}	τὰ γίδια του	}	στὸ λιβάδι.
ἐγὼ βόσκω		τὰ γίδια μου		
σύ βόσκεις		τὰ γίδια σου		

Γιατὶ ὁ βοσκὸς ἀναγκάζει τὰ γίδια νὰ προχωρήσουν μὲ τὸ ξύλο ;

Τὰ μεγάλα γίδια θέλουν νὰ γυρίσουν	}	σὲ μένα
		σὲ σένα κλπ.

Ποῦ τὰ ὀδηγεῖ αὐτός ;

Αὐτὸς θέλει	}	νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν γέφυρα.
ἐγὼ θέλω		
σύ θέλεις		

Εἶναι πολὺ μακρὺν ἰώρα ;

Οἱ γίδες εἶναι	}	κοντὰ στὴ γέφυρα.
ἐγὼ εἶμαι		
σύ εἶσαι		

Ἐκδέσεις

Ἐφύτεψα μιὰ γαρφαλιά. Ἡ μητέρα ἔβαλε κλῶσσα. Ὁ σπῖνος ἔφτιασε φωλιά. Ἐτάγισα τὰ κλωσσόπουλα. Ἡ κλῶσσα ἤθελε νὰ μὲ δαγκάση. Εἶδα ἓνα γεράκι. Ἔχομε κατσικάκια.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα. Σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν ἐνότητα.

Ἀριθμητ. Β'. τάξις. Ὡς καὶ εἰς τὰς προηγουμένας ἐνό-

τητας ἐνιαίᾳς ἐργασίας.

Θ Υ Ε Λ Λ Α.—ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΘΕΡΙΝΑΣ ΔΙΑΚΟΠΑΣ

Τὰ παιδιὰ πού ζοῦν στήν ὑπαιθρο καί εἶνε τὰ 80 ο)ο ἔχουν ζήσει τὴν περαστικὴν, ἀλλὰ καταστροφικὴν καλοκαιρινὴν θύελλαν καί ἔχουν ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τῆς τρομακτικῆς καταστροφῆς τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον φωτίζει λαμπρὸς ἥλιος. Δένδρα πελώρια κατάρκωνται κομματιασμένα. ζῶα σκοτωμένα, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ ἄνθρωποι εὐρίσκονται ἀστραποκαῦμένοι κατὰ τὴν λαϊκὴν ἔκφρασιν. Αἱ ἀνακοινώσεις τῶν παιδιῶν ἀποτελοῦν τὴν Πατριδογνωστικὴν ἀφιετηρίαν μὲ κέντρα :

Πατριδογνωσία

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πρὸ τῆς καταιγίδος.
Προφύλαξις.

Μετά τὴν θύελλαν

Ὁ βάτραχος προφήτης τοῦ καιροῦ. Σταγόνες τῆς βροχῆς.
Ἀστραπὲς. Τὸ ἀλεξικέραυνο. Πυρκαϊά. Πυροσβέστες.

Ἰχθυογραφία. Δένδρα στὴ θύελλα. Τὸ ἀλεξικέραυνο. Πυρκαϊά. Κάθισμα. Βούση.

Ἀσχολίες. Βάνομε ἓνα βάτραχο σὲ ἓνα γυάλινο δοχεῖο μὲ νερό, τὸν ταΐζομεν καὶ σὲ λίγο τὸν ἀφήνομε ἐλεύθερο.

Ποῦ μένει στὴν καταιγίδα ;

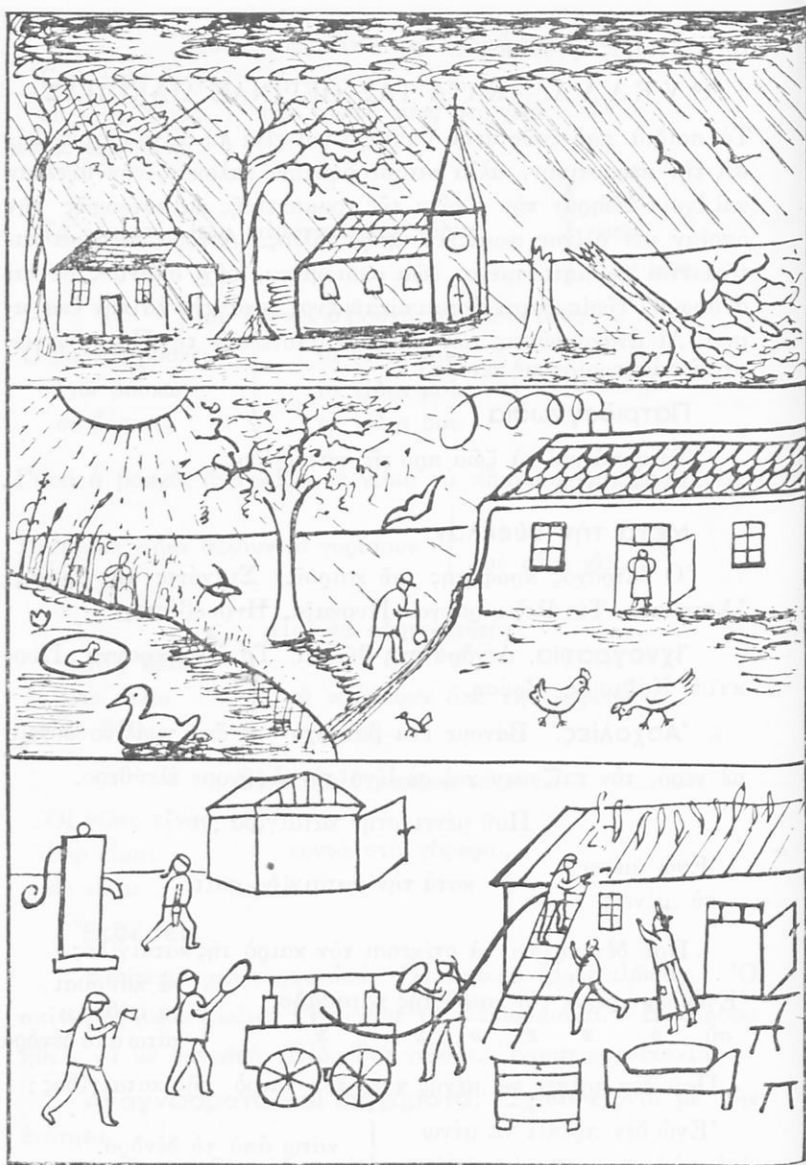
Ἐγὼ μένω	}	κατὰ τὴν καταιγίδα σπίτι.
σύ μένεις		

Ποῦ δὲν πρέπει νὰ στέκεσαι τὸν καιρὸ τῆς καταιγίδος ;

Ἐγὼ δὲν πρέπει τὸν καιρὸ τῆς καταιγίδος	}	νὰ κάθομαι νὰ σάθεσαι κάτω ἀπὸ δένδρα
σύ » » » » » »		

Ποῦ δὲν πρέπει νὰ μένης κατὰ τὸν καιρὸ τῆς καταιγίδος ;

Ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ μένω	}	κάτω ἀπὸ τὸ δένδρo.
σύ » » » μένεις		

Φοβεῖσαι τὴν καταιγίδα ;

Ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι ἀπὸ	{	τὴν καταιγίδα
		τὴν ἀστραπὴν
		τὴ βροντὴν
		τὴ θύελλα
		τὴ βροχὴν
		τὸ χαλάζι.

Τί γίνεται μετὰ τὴν καταιγίδα ;

Μετὰ τὴν καταιγίδα	{	βγαίνει ὁ ἥλιος
		πέφτουν σταγόνες νεροῦ
		ἀπὸ τὰ δένδρα
		κολυμποῦν πάλιν οἱ πάπιες
		κοῤῥοῦν οἱ βάρκαχοι
		πειοῦν τὰ χελιδόνια
	]	ἐπανέρχονται τὰ σπουργίτια
	]	ζητοῦν τροφὴν οἱ κότες.

Ἐκθέσεις

Εἶμαι βρεγμένος. Ἐπέρασα ἓνα μεγάλο φόβο. Ἡ δαμασκητιά μας ἔσπασε. Εἶδα τὸ Οὐράνιο τόξο.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα

Ἀριθμ. Β'. τάξις

Σκοπὸς ὁ αὐτός. Πρόσθεσις ἀριθμῶν μὲ μονάδες, καὶ δεκάδες σὲ ἀριθμὸ μὲ μόνο δεκάδες.

Μετὰ τὴν καταιγίδα κολυμποῦν στὴ δεξαμενὴ 20 πάπιες. Σὲ λίγο ἔρχονται ἄλλες 12.

Ἐνα γαίτρον τὸ κτύπησε κεραυνὸς καὶ ἀπὸ τὰ 90 πρόβατα ἔμειναν 45 κλπ.

Ἀριθμ. Α'. τάξις

Σκοπὸς. Σχηματισμὸς τῶν ἀριθμῶν 6—10.

Αἰσθητοποίησις. Δένδρα, πάπιες, κότες κλπ. Ὑλικὸν πρὸς αἰσθητοποίησιν.

ΘΕΡΙΣΜΟΣ.— ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Πατριδογνωσία

Ζέστη. Ἡλιος ζεστός. Ἀπὸ τὸ ὄργωμα, σβωλοκόπημα στὴ σπορά, στὸ θέρισμα, δεμάτιασμα, φόρτωμα, ἀΐνισμα.

Ἰχνογραφία. Ἐνας σπέρνει. Ἄλλος ὀργώνει, θεριστές.

Χειροτεχνία. Δρεπάνι, λαγός.

Παιγνίδια καὶ τραγούδια

Λεκτικές ἀσκήσεις

Ποιὸν παρακολοθοῦν οἱ κουροῦνες;

Οἱ κουροῦνες παρακολουθοῦν	{ τὸν γεωργὸ μένα σένα
----------------------------	---------------------------------

Ἀπὸ ποῦ παίρνει ὁ γεωργὸς τὸ σπόρο;

Ὁ γεωργὸς παίρνει ἐγὼ παίρνω σὺ παίρνεις κλπ.	} τὸ σπόρο ἀπ' τὸ σακκούλι πῶχει ζωσθῆ.
---	---

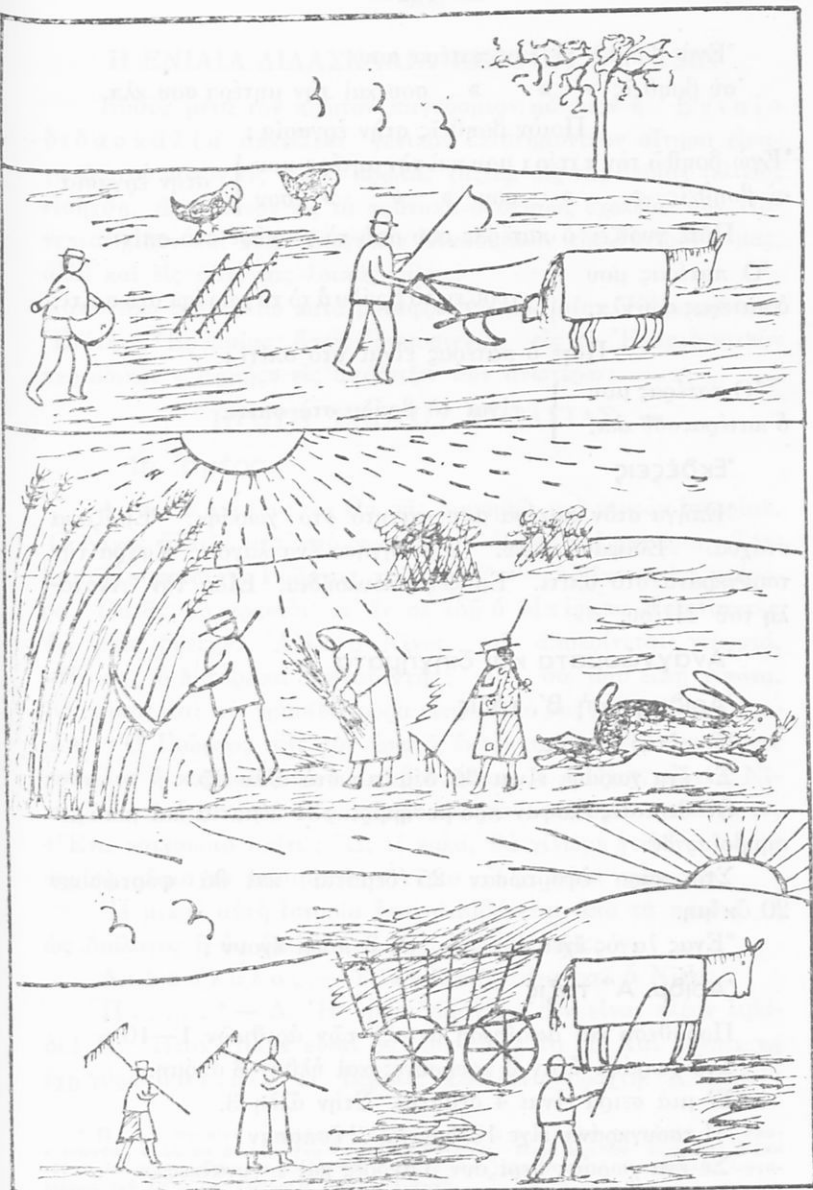
Ποιὲς ἐργασίες κάνει ὁ γεωργός;

Ὁ γεωργός	{ { { { {	ὀργώνει μὲ τὸ ἀλέτρι
		βωλοκοπεῖ μὲ τὸ βωλοκόπο
		σπέρνει μὲ τὸ χέρι
		θερίζει μὲ τὸ δρεπάνι
		μαζεύει μὲ τὴν τσουγκράνα
		μεταφέρει μὲ τὸ κάρο.

Ποιὸν φοβεῖται ὁ λαγός;

Ὁ λαγὸς φοβεῖται	{ { { { {	τὸ θεριστῆ
		τὸν ἄνδρα
		τὴ γυναῖκα
		τὸ κορίτσι
		τὸ παιδί.

Μὲ ποιὸν θὰ πᾶς στὸ χωράφι;

Ἐγὼ βοηθῶ μὲ τὸν πατέρα μου
σὺ βοηθεῖς » » » σου καὶ τὴν μητέρα σου κλπ.

Ποιὸν βοηθεῖς στήν ἐργασία ;

Ἐγὼ βοηθῶ τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου } στήν ἐργασία
σὺ βοηθεῖς » » σου » » » σου }

Πότε γυρίζει ὁ πατέρας σου ἀπὸ τὸ χωράφι στὸ σπίτι ;

Ὁ πατέρας μου }
ὁ πατέρας σου κλπ. } γυρίζει τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ χωράφι στὸ σπίτι.

Πότε ὁ πατέρας εἶναι στὸ σπίτι ;

Ὁ πατέρας μου }
ὁ πατέρας σου κλπ. } εἶναι τὸ βράδυ στὸ σπίτι.

Ἐκδέσεις

Ἐπῆγα στὸν πατέρα μου φαγητὸ στὸ χωράφι. Ἐμάζεψα
στάχυα. Ἐδίψασα πολύ. Ἐκνήγησα ἓνα λαγὸ. Ἐφερα τὴν
τσουγκράνα στὸ σπίτι. Ἐμάζεψα λουλούδια. Εἶδα τὴν Ἀνατο-
λὴ τοῦ Ἡλίου.

Ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα

Ἀριθμητικὴ Β'. τάξις

Ὁ αὐτὸς σκοπός.

Σὲ ἓνα χωράφι εἶναι 30 δέματα στὸ ἄλλο 25.

Οἱ θεριστὲς ἔκοψαν πρὸ μεσημβρίας 31 δέματα καὶ μετὰ με-
σημβρίας 30.

Στὸ κάρο ἐφόρτωσαν 25 δεμάτια καὶ θὰ φορτώσουν
20 ἑκόμη.

Ἐνας λαγὸς ἔχει 4 πόδια. Οἱ 3 πόσα ἔχουν ;

Ἀριθμ. Α' τάξις

Πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 1—10.

Στὸ χωράφι ἦταν 2 κουροῦνες καὶ ἦλθαν 3 ἀκόμη.

Σὲ μιὰ σειρὰ εἶναι 4 δεμάτια. Στὴν ἄλλη 3.

Ἡ τσουγκράνα εἶχε 10 δόντια. 2 ἔσπασαν

Σὲ ἓνα χωράφι θερίζουν 3 ἄνδρες καὶ 4 γυναῖκες.

Η ΕΝΙΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ

Εὐθὺς μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἑνιαία διδασκαλία ἀπετέλεσε γενικὸν ἐπιστημονικὸν αἷτημα εἰσαγαγῆς, οὐ μόνον εἰς τὰς 3 πρῶτας τάξεις, εἰς τὰς ὁποίας τελικῶς εἰσῆχθη, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ πρότυπα δυστυχῶς σχολεῖα τῶν Πανεπιστημίων καὶ Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν τῆς Πατρίδος μας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς τάξεις.

Κατωτέρω παραθέτω κατὰ μετάφρασιν μας μίαν Ἑβδομαδιαίαν Ἑνότητα Ἑργασίας, ὅπως ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἑκπαιδευτικὸν περιοδικὸν «Ἑρμῆς» εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω :

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1η Ἡμέρα.

Διδάσκαλος. — Θὰ σᾶς διηγηθῶ μιὰ μικρὰν ἱστορίαν. Ὁ Νῖκος ἔπαιξε μέσ' στὸ γρασίδι με' ἀξίνες καὶ φτυάρι. Τότε ἓνα ἄλλο παιδί, ὁ Γιώργος, τοῦ φωνάζει — «Νῖκο, φύγε γρήγορα. Πατᾶς τὸ γρασίδι· κι' ἂν σὲ ἴδῃ ὁ Μπίρμπα Κωνσταντῆς θὰ στίς βρέξῃ». Ἀλλὰ ὁ Νῖκος, τοῦ ἀποκρίνεται γελαστά. «Ποιός; ὁ Μπίρμπα Κωνσταντῆς; Δὲν θὰ μοῦ εἰπῇ τίποτα. Ὁ κῆπος καὶ τὸ γρασίδι τώρα εἶναι δικό μας! Ἔλα νὰ παίξωμε». Ὁ Γιώργος τότε τὸν ἐρωτᾷ ἐκπληκτος: «Τί, ἀγοράσατε κουνέλια ἢ καμμιά γίδα νὰ τὸ βοσκῇσουν,» «Ὁχι», εἶπε ὁ Νῖκος, ὁ πατέρας μου θὰ κτίσῃ ἐδῶ τὸ καινούριον σπίτι μας». «Ἐνα καινούριον σπίτι; ὦ, τί καλὰ, θὰ γίνωμε γειτόνοι! Θὰ ἀρχίσῃ αὖριον τὸ κτίσιμον;» — Αὖριον; Ὁχι τόσο γρήγορα.

Ἡ μικρὰ αὕτῃ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τὰ παιδιά ἢ ὥς διάλογος ἢ ὥς ὁμιλία μιᾶς ὁμάδος ἑργασίας.

Διδάσκαλος. — Τί νὰ ἔπαιξε τάχα ἐκεῖ ὁ Νῖκος;

Π. * — Δ. Ἡ γρασιδόμανδρα δὲν εἶναι πλέον λιβάδι! Π. Ἦταν' τώρα εἶναι οἰκόπεδο. 2ο Π. Καὶ πρέπει νὰ ἐξηγῶ σ' ἀνίδες. Π. Βέβαια. Σανιδένιο φράχτη. Δ. Γιατί;

* Π. σημαίνει: πλὴν παιδιά μποροῦν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὕτην νὰ ἀποκρίνωμαι, ἀλλὰ καὶ ὁ εἶναι ἓνα ἐξ ἑνάς ἢς διὰ τῆς Περὶ ὁμαδῶν Ἑργασίας βλέπε εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 201-203 φύλλα τοῦ «Ῥομοῦ» ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ Ἑσωτερικὸς Ὑφανισμὸς τοῦ Σχολικοῦ Ἑργασίας ὑπο I. Τυρνά.

Π. Για να μὴ μπορῇ ὅποιος θέλει νὰ τρέξη μέσα. 3ο Π. Καὶ γὰρ νὰ μὴ ρίχνουν μέσα σκουπίδια καὶ ἀκαθαρσίες οἱ γειτόνοι. 4ο Π. Ἐπίσης γὰρ νὰ μὴ σταματοῦν οἱ διαβάτες, ὅταν ἐργάζονται οἱ ἐργάτες. 3ο Π. Ὅταν μάλιστα σκάψουν μιὰ τάφρο, μπορεῖ κανεὶς νὰ πέσῃ μέσα. Δ. Ποῦ μέσα; Π. Οἱ ἐργάται σκάβουν γύρω γύρω μιὰ τάφρο καὶ στὴ μέσῃ μιὰ πολὺ μεγαλότερη. 2ο Π. Ἡ ἐξωτερικὴ τάφρος εἶναι τὰ θεμέλια καὶ στὴ μέσῃ ποὺ σκάφτηκε βαθύτερα θὰ κτισθῇ τὸ ὑπόγειο. Δ. (Στὸ πρῶτο παιδί). Κατάλαβες; Ἐπανάλαβε ὅτι εἶπε τὸ 2ο παιδί. Π. (Ἐπαναλαμβάνει). Δ. Ὁ Νίκος τί εἶπε στὸ Γιώργο; Ὅχι, δὲν θ' ἀρχίσῃ τόσο γρήγορα τὸ κτίσιμο». Π. Πρέπει πρῶτα νὰ συγκεντρώσουν τὰ ὑλικά. Δ. Ἴσως ξέρετε κανένα ἄλλο οἰκόπεδο ἐδῶ στὴ γειτονιά. Π. Δ. Θέλετε νὰ πᾶμε νὰ παίξουμε μέσα σ' αὐτό; Π. Δ. Τί θέλετε νὰ παίξουμε; Π. Δ. Ἐμπρός, ἐλάτε, πηγαίνομε τώρα πρὸς τὰ ἐκεῖ. (Ἐκδρομὴ εἰς τὸ οἰκόπεδο, παιγνίδια τῶν παιδιῶν). Δ. Πρὶν φύγετε ἀπὸ τὸ οἰκόπεδο πρέπει νὰ μετρήσετε πόσο μεγάλο εἶνε (π ὁ σ η ν ἔ κ τ α σ ι ν ἔ χ ε ι). Π. Δὲν ἔχομε μέτρο μαζί μας. Δ. Καταφέρετε τα ὅπως μπορέσῃ ὁ καθένας. (Μερικοὶ μαθηταὶ μετροῦν μὲ βήματα, κατόπιν τοὺς μιμοῦνται πολλοί). Π. Ἐγὼ γνωρίζω κάτι καλύτερον. Ἐχὼ ἓνα σπάγγο, τὸν μετροῦμεν κατόπιν (ἀμέσως ἀναφαίνονται καὶ ἄλλοι σπάγγοι). 2ο Π. Ἐδῶ εἶναι ἓνα καλάμι, μπορῶ νὰ τὸ πᾶρω; Δ. Βεβίως. Ἀρκεῖ κατόπιν νὰ τὸ βάλῃς στὴν θέσιν του. (Ἐκεῖνοι μὲ τοὺς σπάγγους τὸ ἐμέτρησαν καὶ εἶναι ἕτοιμοι). Ἄν μπορούσαμε τώρα νὰ μετρήσωμε τοὺς σπάγγους! Δ. Ἐδῶ ἔχω ἓνα ἀ λ η θ ι ν ὸ μ έ τ ρ ο, μιὰ μετρηοταινία. Π. Γιατὶ δὲν μᾶς τὸ ἐλέγατε αὐτὸ πρωτότερα; Δ. Π ρ έ π ε ι ν ἄ μ ἄ θ ε τ ε ν ἄ β ο η θ ῆ τ ε τ ὸ ν ἑ α υ τ ὸ ν σ α ς μ ό ν ο ι σ α ς. Πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ἐγνωρίζετε νὰ ἐξοικονομήσετε τὰ πράγματα. Πόσα βήματα ἐκάματε; Π. Ἀπὸ ἐδῶ ἕως ἐκεῖ 30 καὶ ἀπὸ κεῖ ἕως ἐκεῖ πέρα 28. 2ο Π. 33 καὶ 30 κλπ. Δ. Ἄς ἰδοῦμε τώρα πόσο μεγάλο εἶναι τὸ βῆμα σας. (Μίμης: 0,60 μ. Π. Τὸ οἰκόπεδο ἔχει μᾶκρος 21 μ. καὶ πλάτος 19,60. 2ο Π. Ὅχι 33.70=23,10 μ. μῆκος καὶ 21 πλάτος κλπ. (Κατὰ

τὸν ἴδιον τρόπον ὀρίζονται τὰ μήκη καὶ πλάτη ἀκριβῶς, μετρούμενων ὡς πλάγγων κατόπιν ὑπολογισμῶν). Δ. Ἄφ' οὗ μάθαμε πὼς νὰ ἐξοικονομοῦμε τὰ πράγματα μὲ πρόχειρα μέσα, τώρα ἄς μετρήσουμε μὲ τὴν χορδέλλα (μετροταινία) ! (22 μ. μήκος 19,5 πλάτος). Δ. Θυμηθῆτε τώρα τοὺς ἀριθμούς, τὰ παιγνίδια πού παίξαμε καὶ τὰ πράγματα πού εἶναι στὸ οἰκόπεδο ! (Ἐπιστροφή στὴν αἴθουσα τῆς διδασκαλίας). Δ. Διαβάζετε μὲ εὐχαρίστησιν ἱστορίες ; Π Δ. Πρέπει νὰ διαβάζουμε μιὰ ὥρα τὴν ἡμέρα, σήμερα δὲ ἐπὶ παραδείγματι θὰ διαβάσωμε «Πὼς ὁ Ροβινσὼν ἔκτισε τὸ σπίτι του».

2α Ἡμέρα

Τί ἐνθυμεῖσθε ἀκόμη ἀπὸ τὸ χθεςινὸ παιγνίδι στὸ οἰκόπεδο ; Π. (Διηγούνται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι περὶ τοῦ παιγνιδιοῦ στὸ οἰκόπεδο). Δ. Τώρα καθεὶς ὁμάς πρέπει νὰ θυμηθῇ ἓνα ἀριθμὸν πραγμάτων ἀπὸ ἐκεῖνα πού παρετήρησαν στὸ οἰκόπεδο. (Τὰ 4 παιδιά τῆς ὁμάδος μαζί).

Ἡ ὁμάς πού πρώτη θυμεῖται 10 πράγματα τὰ ὀνομάζει. Παράδειγμα : Πέτρες, Ἄμμος, Χῶμα, Χορτάρι, Σύρμα, Σανίδες, Πέταβρα, Τοῦβλα, Ἀσβέστη, Φράχτης. (Υστερα, ἀφ' οὗ αἱ περισσότεραι ἢ ὅλαι αἱ ὁμάδες ὀνόμασαν τὰ πράγματά των, γράφουν ὅλα τὰ ὀνόματα στὸν πίνακα τοῦ τοίχου *. Ἄν σημειωθοῦν ἀνορθογραφίαι, διορθώνονται). Δ. Φέρετε μου ἐδῶ τὸ σύρμα ἀπὸ τὸν πίνακα Π. Αὐτὸ δὲν γίνεται, δὲν εἶναι ἀληθινὸ σύρμα. Δ. Τί εἶναι τότε ; Π. Τοῦτο εἶναι γραμμένον σύρμα. Δ. Ναί ; Φέρε τότε τὸ γραμμένον σύρμα. Π. Φέρει μιὰ πλάκα πού εἶναι γραμμένη ἡ λέξις σύρμα). Ἐδῶ εἶναι τὸ γραμμένον σύρμα. Δ. Αὐτὴ εἶναι μιὰ πλάκα. Π. Ἀλλὰ ἐπάνω εἶναι γραμμένον σύρμα. Δ. Κάμε ἀπὸ τὸ σύρμα ἓνα ἀγκίστρι. Π. Δὲν μπορῶ, γιατί δὲν εἶναι σύρμα, ἀλλὰ μόνον γραπτό. Δ. Τὸ γραπτὸ σύρμα εἶνε ἀληθινὸ σύρμα καὶ ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ σύρμα μπορῶ νὰ κάνω ἓνα ἀγκίστρι ; Π. Ὅχι· τὸ γραπτὸ σύρμα δὲν εἶναι ἀληθινὸ σύρμα.

* Σημ. Κατὰ μήκος τοῦ τοίχου ὑπάρχει πίναξ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν διηρημένος εἰς τμήματα τῶν ὁμῶδων.

2ο Π. Τὸ γραπτὸ σύρμα εἶναι μόνον μία λέξις. Δ. Ἐπομένως αὐτὸ ἐκεῖ (καὶ δεικνύει τὴν λέξιν) εἶναι ἡ λέξις σύρμα τοῦτο ἐδῶ ; (δεικνύει κομμάτι σύρματος). Π. Τοῦτο εἶναι ἀληθινὸ σύρμα. Δ. Ἡ λέξις σύρμα δὲν εἶναι λοιπὸν ψεύτικο σύρμα. (Μετὰ διαφόρους ἐσφαλμένους ἀποπειράς). Π. Αὐτὸ εἶναι ἡ λέξις σύρμα καὶ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα σύρμα. Δ. Αὐτὸ εἶναι ὁ ῥόθον. Βάλε καὶ τὶς ἄλλες λέξεις ἀπέναντι τῶν πραγμάτων. Πάρε στὸ χέρι σου τὰ διάφορα πράγματα. (π. χ. πέτρα, ξύλο, χῶμα, ἄμμος κλπ.). Δ. Οἱ λέξεις αὐτὲς ὀνομαζοῦνται ὀνόματα οὐσιαστικά. Γιατί ; Π. . . . Δ. Ποιὸ οὐσιαστικὸ χρησιμοποιοῦ, ἂν θέλω νὰ σὲ φωνάξω ; Π. . . Δ. Γιατί αὐτὴν τὴν λέξιν ; Π. Εἶναι τὸ ὄνομά μου. Δ. Τὰ οὐσιαστικὰ εἶναι ὀνόματα τῶν πραγμάτων. Π. Τὸ πρῶτο γράμμα γράφεται κεφαλαῖον. Δ. Ἐπαναλάβετε καὶ προσέξτε στὶς δύο αὐτὲς προτάσεις. Γράψτε τὰς εἰς τὸ βιβλίον ἐργασιῶν (Arbeitsbuch). Γράψτε ἐπίσης κάτω τῆς ἐπιγραφῆς «Πράγματα τοῦ οἴκουπέδου» ὅλα τὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων ποὺ εἶδατε ἐκεῖ.

Δ. Ποιὸς θέλει νὰ ζωγραφίσῃ τὸ οἰκόπεδον ; (Ἕνας ἀπὸ κάθε ομάδα). Οἱ περισσότεροι ἰχνογράφησαν ἓν ἀπλοῦν ὀρθογώνιον. Δ. (Δεικνύων ἓν τοιοῦτον ὀρθογώνιον). Τί εἶναι τοῦτο ; Π. Τὸ οἰκόπεδον. Δ. Τὴν ἰδίαν ἀπόκρισιν θὰ δώσῃ ἂν ρωτήσωμε ἓνα παιδὶ τῆς ἑκτῆς ; Π. Ὁχι, ἓνα παιδὶ γειτονικῆς τάξεως θὰ ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἓνα τετράπλευρον. Δ. Γιατί ἔτσι ; Π. . . Δ. Ἐδῶ εἶναι ἐπίσης ἓνα τετράπλευρον (ρομβοειδὲς εἰς τὸν πίνακα τοῦ διδασκάλου ὀπισθεν τῆς τραπέζης του). Π. Μὰ αὐτὸ τὸ τετράπλευρον εἶναι λοξόν. Δ. Ὅλο τὸ τετράπλευρον εἶναι λοξόν ; Π. Ὁχι, μόνον οἱ δύο πλευρὲς του. Δ. Οἱ πλευρὲς τοῦ οἰκοπέδου τί εἶναι ; Π. Ἐκεῖ εἶναι ὅλες—ἤθελα νὰ εἰπῶ εὐθεῖες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλες εἶναι εὐθεῖες. 2ο Π. Οἱ πλευρὲς εἶναι κάθετες. Δ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὶς πλευρὲς τοῦ οἰκοπέδου ; Π. Ὁχι, ἐκεῖ εἶναι ὅλες ὀριζόντιες. Δ. Ποῦ λοιπὸν ἔγκειται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἰδικοῦ μας καὶ τοῦ ἰδικοῦ σας τετραπλεύρου ; Π. Ἐδῶ στὶς γωνίες. Εἰς τὸ δικό μου τετράπλευρον

οἱ δύο πλευρὲς ἐνώνονται ἔτσι (ζωγραφίζει εἰς τὸν πίνακα τὴν ὀρθὴν γωνίαν), εἰς τὸ ἰδικόν σας τετράπλευρον ἐνώνονται ἔτσι (ζωγραφίζει) *. Δ. Ἰχνογράφησες δύο γωνίες. Π. Γωνίες ὅπως στὸ δωμάτιο. Ἡ μητέρα μου λέει νὰ μὴ ρίχνω τὰ πράγματά μου στὴ γωνία. 2ο Π. Ἡ μικρή μου ἀδελφή τρυπώνει στὴν γωνία ὅταν (καὶ ἀκόμη μερικὰ παραδείγματα). Δ. Ποιὰ τώρα εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γωνιῶν; Π. Ἡ μία εἶναι λοξή, ἡ ἄλλη ἴσια. 2ο Π. Ἡ μία γωνία εἶναι ὀξεῖα, μυτερή, ἡ ἄλλη δὲν εἶναι τόσον μυτερή. Δ. Ἡ μία γωνία εἶναι ἡ ὀξεῖα γωνία καὶ ἡ ἄλλη ἡ ὀρθὴ γωνία. (Ἐπανάληψις - ἐντύπωσις. Ἰχνογραφεῖς ὀρθῆς γωνίας εἰς διαφόρους θέσεις. Ὁρίζοντία γραμμή, κάθετος γραμμή. Ὄξεῖα γωνία ἰχνογραφεῖται ὁμοίως).

Δ. Τώρα παρατηρήσατε τὸ οἰκόπεδόν σας. Π. Οἱ 4 γωνίες του εἶναι ὀρθές. 2ο Π. Εἰς τὸ τετράπλευρόν σας οἱ 4 γωνίες εἶναι ὀξεῖες. (Τὸ σφράγμα μένει προσωρινῶς ἀδιόρθωτον, ἀλλὰ φυσικὰ δὲν ἐντυπῶται). Δ. Τετράπλευρα μὲ 4 ὀρθές γωνίες βλέπετε συχνά; π. γ.; Π. . . . Δ. Σχεδὸν παντοῦ ὅπου γίνεται οἰκοδομὴ χρησιμοποιοῦνται ὀρθές γωνίες; π. γ.; Π. . . . (Πολλὰ παραδείγματα). Δ. Μὰ γιατί παντοῦ ὀρθές γωνίες; Π. . . . Δ. Ὅτι εἰς τὸ τετράπλευρον ποὺ ἔχει ὀρθές γωνίες ὀνομάζεται ὀρθογώνιον. (Ἐντύπωσις, μεταφορὰ εἰς τὸ τετράδιον μὲ τὰ ἰχνογραφήματα: Ὄρθη καὶ ὀξεῖα γωνία, ὀρθογώνιον).

Δ. Ἰχνογραφεῖτε τώρα στὸ τετράδιό σας ἓνα ὀρθογώνιον μὲ μῆκος τὸ μῆκος τοῦ μεσαίου σας δακτύλου καὶ πλάτος τὸ μῆκος τοῦ μικροῦ. (Ἰχνογραφοῦνται καὶ 2—3 ἄλλα μὲ τὰς διαστάσεις τῶν δακτύλων).

Ἡ ἡμέρα τελειώνει μὲ τὴν ἀνάγνωσιν, πῶς ὁ Ροβινσὼν πῆγε στὸ νησί του.

* Ἐὰν κανένα π. ἰδὶ δὲν κατορθῶνῃ νὰ εὕρῃ τὴν διαφορὰν τότε ζητοῦμεν νὰ τὴν εὕρουν ὅλοι οἱ ὁμάδες μαζί.

3η Ἡμέρα

Δ. Σήμερα ὀφείλει κάθε ὁμάδα νὰ διηγη-
ται μιὰ μικρὴ ἱστορία μὲ τὴν ἐπιγραφή: "Εὐνα
παιγνίδι στὸ οἰκόπεδο. (Σημειώνουν). Τὴν ἱστορία
σας θὰ τὴν κάμετε μαζί, θὰ τὴν γράψετε δὲ καὶ ἓνα φύλλο χαρ-
τί, ἔχετε μιὰ ὥρα εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Δ. Τώρα νὰ μοῦ ἐπαναλάβετε τὰ μέτρα τοῦ οἰκοπέδου.
Π... Δ. Δεῖξετέ μου μὲ τὸ χέρι σας 1 μ. μᾶκρος, ὕστερα 1 μ.
ῦψος (λογαριασμοί). "Εὐνα μέτρο: "Απλωσε τὸ μέτρο, δεῖξε τὸ
μᾶκρος του μὲ τὸ χέρι σου. Μέτρησε ἓνα μέτρο στὸ θρανίον,
στὸν τοῖχο, στὴν θύρα, στὸ ἀνάστημα τοῦ συμμαθητοῦ σου κ.
ἄ. Ὅμοιως μέτρησε μᾶκρος καὶ πλάτος 2, 3, 4 μετ. 1)2. 1 1)2,
2 1)2, 3 1)2 μετ. "Εὐνα καὶ μισὸ μέτρο στὸ σῶμα. Μέτρησε τὴν
ὀργυιὰ σου. Διαίρεσεις τοῦ μέτρου: Μέτρησις ἀπὸ
1—10 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου καὶ ὕστερα 10, —200 ἑκατ. μετ.
Προσθέτομεν μερικὰ φυσικὰ μέτρα: τὸ πόδι, ὁ πήχυς, ἡ ὀρ-
γυιὰ, ἡ πιθαμή. Αἱ ἀσκήσεις αὗται ἐπαναλαμβάνονται.

"Ανάγνωσις (συνέχεια). Πῶς ὁ Ροβινσὼν ἦλθε στὸ
νησί του. Διὰ τὴν ὥραν τῆς Χειροτεχνίας μένουσιν ἕξ ἐκάστης ἐ-
μάδος μόνον 2 μαθηταί. Οἱ ἄλλοι πηγαίνουν σήμερον στὸ σπίτι
καὶ θὰ μείνουσιν τὸ Σάββατον στὸ σχολεῖον. "Εργασίαι μὲ
χαρτὶ καὶ χαρτόνι. Προασκήσεις: Κοπὴ χαρτιοῦ,
κοπὴ χαρτονιοῦ, χοῆσις τοῦ μέτρου, κοπὴ μὲ σιδερένια ρίγα καὶ
μὲ ὀρθὴν γωνίαν. "Εὐνα ὀρθογώνιον ἀπὸ χαρτόνι 15
ἐκ. μ. μῆκος καὶ 10 ἐκ. μ. πλάτος. Ὅμοιον ἀπὸ χρωματιστὸ
χαρτὶ μὲ 19: 14 ἐκ. μ. Τοῦτο ἐπικολλᾶται ἐπὶ χαρτονίου. "Ε-
πίσης κόβεται ὀρθογώνιον ἀπὸ λευκὸ χαρτὶ μὲ διαστάσεις 14 1)2
πρὸς 9 1)2 ἐκ. μ. Καὶ τοῦτο ἐπικολλᾶται σὲ χαρτόνι. Τὰ ὀρθο-
γώνια ταῦτα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἐπένδυσιν σημειωματαρίου
κ. ἄλ.

4η Ἡμέρα

Δεικνύεται 1 μετρ. μῆκος καὶ 1 μ. πλάτος ἢ ὕψος, ὁμοίως
1 δέκατο τοῦ μέτρου καὶ 1 ἐκ. μ. καὶ 10 ἐκ. μ. Μετρήσεις

τῶν μαθητῶν. Παρατηρήσεις : Τοῦ ὅλου μήκους τοῦ σώματος καὶ τοῦ μήκους 1 μέτρου. Γραφή ἐπὶ τοῦ πίνακος 1 μετ. Κατόπιν 1,10 μέχρι 1,90, ἀναγινωσκομένων ὡς ἐξῆς : 1 μέτρο καὶ 10 ἑκατοστά, 1 μέτρο καὶ 20 ἐκ. κλπ. Ἀσκήσεις γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως δεκαδικῶν ἀριθμῶν, μέτρων, μ. + ἐκ. μ., ἑκατ. μετ. + χιλ. μ. καὶ μετ. + χιλιοστῶν. Πόσα μέτρα εἶναι ἡ περίμετρος τοῦ οἰκοπέδου, τῆς αἰθούσης διδασκαλίας, τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ πίνακος, τοῦ γραφείου κλπ. Ἀσκήσεις προσθέσεως. Ἡ περίμετρος ἄλλων τυχόν ὀρθογωνίων.

Δ. Ἐλᾶτε τώρα ἔξω στὴν αὐλὴν (γυμναστήριον). Πᾶρτε τὸ μέτρο σας καὶ τὸ τετράδιον Ἰχνογραφίας. Οἱ ὠρισμένες ομάδες φέρουν τὰ φτυάρια, μιὰ ἄλλη ομάδα πασσαλούς. Δύο ομάδες ἰσοπεδώνουν τὸν ἄμμο τῆς αὐλῆς. Δύο ἄλλαι ὀρίζουν ἓνα μικρὸ οἰκόπεδο (ὀρθογώνιον). Δύο ἄλλαι πάλιν ομάδες πρέπει νὰ μετροῦν τὴν αὐλὴν (γράφουν τοὺς ἀριθμούς, ὑπολογίζουν τὴν περίμετρον). Αἱ δύο τελευταῖαι ομάδες ὀφείλουν εἰς τὸ μικρὸν οἰκόπεδον νὰ ὀρίσουν τὴν αὐλὴν καὶ τὴν εἴσοδον. Ὅλες οἱ ομάδες ἰχνογραφοῦν τὴν τοποθεσίαν τῆς κατοικίας δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν αὐλὴν, τὰ παράθυρα τῆς προσθίας καὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν καὶ τὰς θύρας. Ἐνα παιδί ἐξ ἐκάστης ομάδος βοηθούμενον καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἰχνογραφεῖ τὸ σχεδιάγραμμον τῆς οἰκίας ἐπὶ τοῦ τετραδίου λαμβάνον αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἐν τῇ αὐλῇ σχέδιον. Κατόπιν ἐπιστρέφουν εἰς τὸ δωμάτιον ἐργασίας (αἰθουσαν διδασκαλίας).

Δ. Ὅταν ἐγὼ ἤμουν ἀκόμη παιδί, ὅπως σεῖς τώρα, ἐδῶ ἦταν τὸ ὠραιότατόν μας παιγνίδι, ἡ Τραμπάλα (αἰώρα). Σὲ ἓνα στερεὸ δοκάρι ποῦ ἦταν ἐδῶ τοποθετημένο, ἐβάναμε μιὰ δυνατὴ σανίδα. Στὴ μιὰ ἄκρῃ καὶ στὴν ἄλλῃ ἐκαθόμασθε ἀπὸ ἓνας καὶ ἐτραμπολιζόμασθε. Π. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἀπόλανσις. (Ἀπὸ τὰ παιδιά δὲν ἔχει ἀκόμη κανένα τραμπολισθῆ). Δ. Ἄν καμμιὰ φορὰ ἤθελε νὰ τραμπολισθῇ ἓνα μικρὸ μὲ ἓνα μεγάλο παιδί, θὰ τὸ καταφεροναν ; Π. Τότε τὰ παιδιά ἔπρεπε νὰ μὴ βάνουν τὴν σανίδα στὴ μέση. (Ἰχνογράφησε πῶς). 2ο Π. Ἡ θὰ ἔπρεπε τὸ

μεγαλύτερο παιδί νὰ καθίση πρὸς τὴν μέσσην, ὅχι κατάνακρα (δείξε πῶς). Δ. Ἄς κάμωμε καὶ μεῖς πειράματα (παρασκευάζεται ἡ τραμπάλα κλπ.).

Παίρνω τὸ ὑπόβαθρον (εἶναι τοποθετημένο ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα παιδιά). Ὑστερα αὐτὸν τὸν κανόνα. (Κανὼν μήκους 1)2 μέτρον, μὲ μικρὰ κατὰ διαστήματα ἄγκιστρα διὰ τὴν ἀνάρτησιν τῶν βαρῶν). Τοποθετεῖται ἐπὶ τοῦ ὑποβάθρου, ὥστε νὰ εἶναι ἐν ἰσορροπίᾳ εὐθύγραμμος. Π. Εἶναι τώρα εὐθύγραμμος κλπ. Δ. Κρεμάστε εἰς τὰ ἄγκιστρα μιὰ φουρκέτα. Π. Πάλιν ὀριζόντιος. Δ. Οἱ φουρκέτες τὰ παιδιά στὴν τραμπάλα. Π. Ἔχουν τὸ ἴδιον μέγεθος. Δ. Στὴν μιὰ ἄκρη πρέπει τώρα ἓνα μεγαλύτερο παιδί νὰ κουνιέται (νὰ αἰωρῆται). Π. Δὲν ἔχομε μεγαλύτερες φουρκέτες. 2ο Π. Κρεμοῦμε 2. Δ. Κάμετέ το. Π. Τώρα ἡ ἄκρη αὐτὴ γέρνει. Δ. Καὶ εἰς τὴν τραμπάλα ὅταν δὲν ἔχουν τὰ παιδιά τὸ ἴδιον βάρος πηγαίνει τὸ μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέσον κλπ.

Ὑπολογισμοί:

Ἰσον βάρος. ἴσοι βραχίονες, διπλάσιον βάρος στὸ ἓνα ἰσορροπεῖται διὰ διπλασίου μήκους βραχίονος. Εὗρεσις τῆς σχέσεως βάρους καὶ βραχίονος.

Εἰς τὴν ὥρην τῆς Ἀναγνώσεως δὲν ἀναγινώσκομεν τὴν συνέχειαν τοῦ Ροβινσῶνος, ἀλλὰ ἀναπολοῦμεν κατὰ πρῶτον ὅ,τι ἀνεγνώσαμεν. Ἐκάστη ὁμὰς λαμβάνει ἓνα κομμάτι, τὸ ὁποῖον διηγεῖται ἓνα παιδί τῆς: π. ἡ πρώτη ὁμὰς διηγεῖται ὅ,τι ἐκθέτει ὁ Ροβινσῶν περὶ τῶν γονέων του. Ἡ δευτέρα διηγεῖται περὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ρ., ἡ τρίτη περὶ τοῦ ἰδίου, περὶ τέρω δὲ περὶ τῆς πατρικῆς του οἰκίας κλπ. (τὰ τμήματα κατ' ἄρχάς μικρὰ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ μεγαλύτερα). Ἐρωτήσεις καὶ παρατηρήσεις ἠθικοῦ καὶ πραγματικοῦ περιεχομένου.

5η Ἡμέρα

Νὰ εἰπῆτε καὶ σήμερον ἀκόμη μιὰ φορὰ ὀνόματα πραγμάτων τῆς αὐλῆς. Π... Δ. Ἐπίσης πραγμάτων ποὺ εἶδατε στὸ δρόμο ἀπὸ τὸ σπίτι σας ἕως τὸ σχολεῖον. Π.... Δ. Τώρα ὀνομάστε τὰ πράγματα. ποὺ εἶναι γύρω σας. Π.... Δ. Κάθε ὁμάδα

ἄς γράψῃ 10 ὀνόματα οὐσιαστικὰ τῆς ἀρεσκείας τῆς εἰς τὸν πίνακα (ἀνάγνωσις, διόρθωσις): Δ. Ἡ πρώτη ὁμάδα ἄς ὀνομάσῃ πράγματα ἀπὸ ξύλο, ἡ δευτέρα πράγματα ἀπὸ σίδηρο, ἡ τρίτη πράγματα ἀπὸ γυαλὶ κλπ. Ἡ πρώτη ὁμάδα ἄς ὀνομάσῃ μεγάλα πράγματα, ἡ δευτέρα μικρά, ἡ τρίτη μακρά, ἡ τετάρτη κοντὰ κλπ. Ἡ πρώτη ἄς ὀνομάσῃ κόκκινα, ἡ δευτέρα γαλάζια, ἡ τρίτη κίτρινα, ἡ τετάρτη πράσινα κλπ. Δ. Γράψετε τώρα τί λογῆς εἶναι τὸ κάθε οὐσιαστικὸ τοῦ πίνακος.

Παράδειγμα : Χαρτί — λευκὸ

Τραπέζι — στρογγυλὸ

Θρανίον — ξύλινο.

Π. Λευκὸ, στρογγυλὸ, κίτρινο εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα. Δ. Γιατὶ τοὺς δίνομε αὐτὸ τὸ ὄνομα; Π. Γιατὶ τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὸ θέτομε ἐπὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ (ἐπάνω στὸ οὐσιαστικὸ) καὶ τοῦ λέγει ποιᾶς ποιότητος εἶναι ἢ τί ιδιότητες ἔχει. 2ο Π. Λευκὸ εἶναι τὸ χροῶμα τοῦ χαρτιοῦ. Δ. Τὸ χροῶμα εἶναι μιὰ ιδιότης τοῦ χαρτιοῦ. Ποιὲς ἄλλες ιδιότητες ἔχει τὸ χαρτί; Π. Εἶναι ψιλὸ (λεπτὸ). Δ. Γράψε τὴν λέξιν ψιλὸ στὸν πίνακα. 2ο Π. Εἶναι λεῖο, (γλυστερό). 3ο Π. Σχίζεται εὐκόλα. (Τὸ παιδὶ ποὺ εἶναι στὸν πίνακα γράφει τὴν λέξιν σχίζειται) 4ο Π. Ἡ λέξις σχίζειται δὲν εἶναι ἐπίθετο, εἶναι ῥῆμα. Δ. Πολὺ ῥῥῥά σχίζεται δὲν εἶναι καθόλου ἐπίθετο. Π. Σχίζεται εἶναι ῥῥῥα. Δ. Ναί· ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸ χαρτί σχίζεται εὐκόλα, εἶναι μιὰ ιδιότης του. Πῶς τώρα ὀνομάζεται ἡ ιδιότης αὐτὴ με ἓνα ἐπίθετο; Π. Εὐκολόσχιστον. Δ. Κάθε ὁμάδα ἄς εὔρῃ καὶ ἄς γράψῃ στὸν πίνακά της ἐπίθετα. Ὑστερα νὰ εὔρῃ οὐσιαστικὰ ποὺ ταιριάζουν σὲ κάθε ἐπίθετο. Εἰς τὸ τετραδίον ἐργασίας: Κάθε οὐσιαστικὸ ἔχει ὀρισμένους ιδιότητες. Αἱ λέξεις ποὺ φανεροῦνουν τίς ιδιότητες τοῦ οὐσιαστικοῦ λέγονται ἐπίθετα. Σειρὰ ἐπιθέτων προστίθενται κάτωθεν τοῦ κανόνος κλπ. Δ. Φέρτε μου τὴν Ἱστορίαν (ἔκθεσις) ποὺ ἐγράψατε γιὰ τὰ παιγνίδια σας στὸ οἰκόπεδο. Διαβάστε πρῶτα τὴν ἔκθεσίν σας μιὰ φορὰ καὶ προσέξτε ἂν σὰς ἀ-

ρέση ἀκόμη ὅ,τι ἐγράψατε. Ὅ,τι δὲν σᾶς ἀρέσῃ πλέον πρέπει νὰ τὸ διορθώσεται. Κάθε ομάδα διαβάσει τὴν ἐκθεσὶν της. Ποιὰ ομάδα ἐγράψε τὴν ὠραιότεραν ἐκθεσιν; Ζωγραφῆστε στὴν ἱστορία αὐτὴ μιὰν ὥρα εἰκόνα. Κάθε ομάδα ὀφείλει νὰ ζωγραφίσῃ τὴν εἰκόνα της μὲ ἄσπρους καὶ χρωματιστὲς κιμωλίες. Ποιὰ ομάδα ἔχει τὴν ὠραιότεραν εἰκόνα; (Ἡ ὠραιότερα ἐκθεσις ἢ μερικὲς ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἀντιγράφονται εἰς τὸ βιβλίον Ἱστοριῶν τῆς τάξεως. Ὅμοιος καὶ ἡ ὠραιότερα εἰκὼν. Ὅλες οἱ ἐκθέσεις τῆς ομάδος γράφονται εἰς τὸ βιβλίον ἐργασιῶν καὶ ζωγραφίζονται κάτωθεν αἱ εἰκόνες). Στὴν ὥρα τῆς Ἀναγνώσεως θέτομεν, κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς τάξεως, ἢ τὴν Ἐπαλάμην κατὰ τὸν χθεσινὸν τρόπον ἢ διαβάζομεν παρακάτω.

6η Ἡμέρα

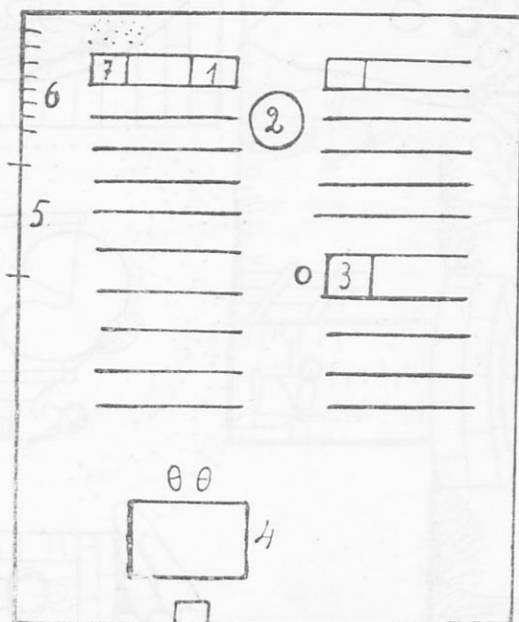
Ἰχνογραφοῦμεν τὴν εἰκόνα τοῦ σανιδώματος τοῦ οἴκου πέδου. Κατὰ πρῶτον σκεπτόμεθα πὼς ἦταν φτιασμένο, ποῦ, ποῖο σχῆμα καὶ ποῖο χρῶμα εἶχε. Ὅποιος δὲν τὰ καταφέρει καλὰ ἰχνογραφεῖ τὸ ἐξωτερικὸν ἀπλῶς (ὀρθογώνιον). Ὅποιος ἔχει μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς δυνάμεις του (ἰχνογραφικὴν δεξιότητά του) ἰχνογραφεῖ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σανιδώματος μὲ τοὺς στύλους καὶ τὰ στηρίγματα. Δύναται μάλιστα νὰ εἶναι καμμιὰ σανίδα σπασμένη ἢ νὰ κάθεται ἐπάνω ἓνα πουλὶ ἢ μιὰ γάτα κλπ.

Ἡ ὥρα τῆς Ἀναγνώσεως χορησιμοποιεῖται διὰ τὴν ὀδικίαν. (Ἀκολουθεῖ χειροτεχνία τοῦ 2ου ἡμίσεως τοῦ μὴ λαβόντος μέρος κατὰ τὴν ὥραν τῆς Τετάρτης).

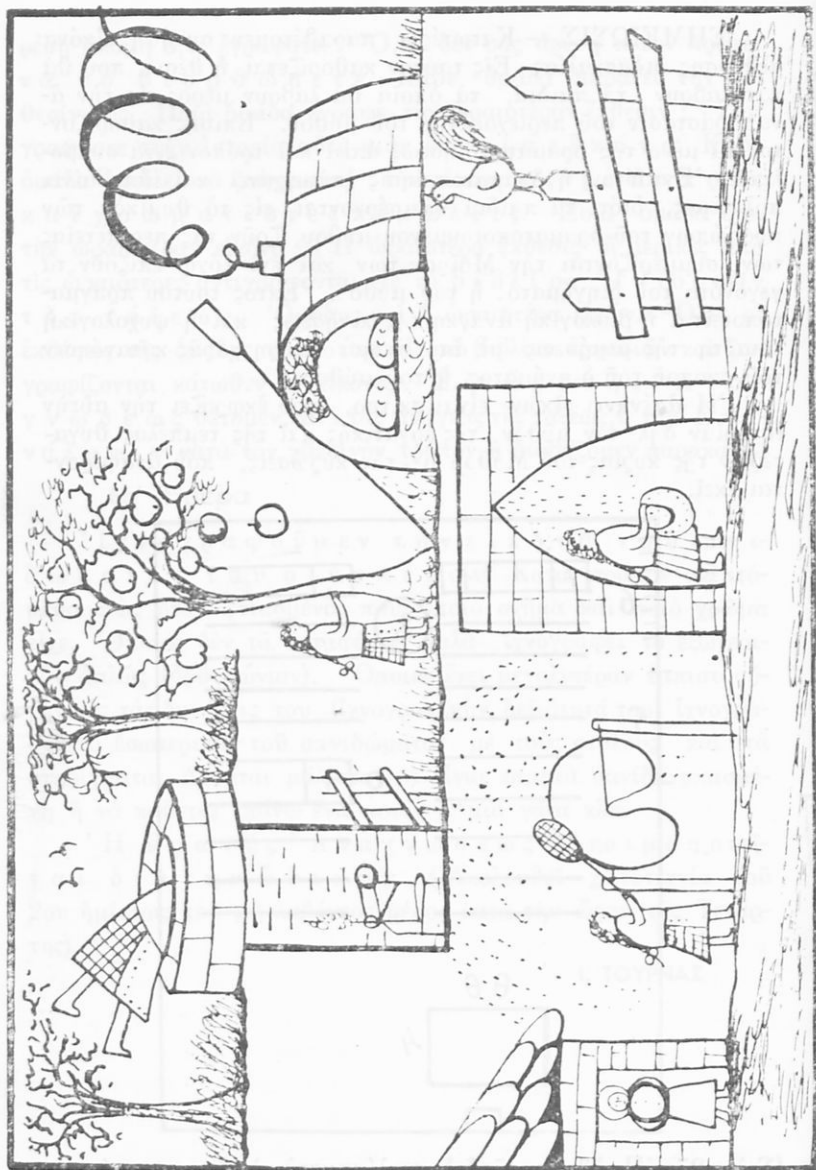
Ι. ΤΟΥΡΝΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Κιωτέρω παραθέτομεν συνήθη εικόνα αἰθούσης διδασκαλίας. Εἰς ταύτην καθορίζεται ἡ θέσις, πού θά καταλάβουν τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα θά λάβουν μέρος εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ περιεχομένου τοῦ μύθου. Ἐπίσης καθορίζονται τὰ μέσα τῆς δραματοποιήσεως ἀλλὰ καὶ τρόπον τινὰ συμβολικά. Ἐντούτοις ἡ δραματοποίησις ἐπιτυγχάνει καὶ ἀποβαίνει πολύτιμος, διότι τὰ παιδιὰ ὑλαισέρονται εἰς τὸ θυμικὸν τῶν προσώπων τοῦ δραματοποιουμένου μύθου, ζοῦν τὰς περιπετείας τῶν, συμμερίζονται τὴν Μοῖραν τῶν καὶ ἐνὶ λόγῳ ἐπιζοῦν τὰ γεγονότα τοῦ διηγήματος ἢ τοῦ μύθου. Ἐκτὸς τούτου πραγματοποιεῖται ἡ βιολογικὴ ἀνάγκη τῆς κινήσεως καὶ ἡ ψυχολογικὴ τοιαύτη τῆς μιμήσεως μὲ ἀποτέλεσμα πλήρη χαρᾶς κατανόησιν τοῦ σκοποῦ τοῦ διηγήματος ἢ τοῦ μύθου.

Ἡ ἀπέναντι εἰκὼν εἶναι σκίτσο, πὺν ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἱστορίαν δὴλ τὸν μῦθον τῆς ἐργατικῆς καὶ τῆς τεμπέλας θυγατέρων τῆς κυρίας τοῦ Μύθου μὲ τὰς κυρώσεις, πὺν ἀναφέρονται ἐκεῖ.

(Σελὶς 27). Ἡ αἰθουσα τῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν δραματοποίησιν.

(Σελίς 27) Τὸ σπίτι τῆς κυρὰ Δράκαινας
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

40.000